

**LASTEN OSALLISUUS JA YHDENVERTAISUUS EASYSPOORT-
HARRASTELIIKUNTATOIMINNASSA URHEILUSEURAOHJAAJIEN
KOKEMANA**

Isabella Ranta

Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma
Liikuntatieteellinen tiedekunta, Kansalaisyhteiskunnan
asiantuntijuuden maisteriohjelma, Jyväskylän yliopisto
Kevät 2019

TIIVISTELMÄ

Isabella Ranta (2019) Lasten osallisuus ja yhdenvertaisuus EasySport-harrasteliikuntatoiminnassa urheiluseuraohjaajien kokemana. Liikuntatieteellinen tiedekunta, kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelma. Jyväskylän yliopisto, liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu –tutkielma, 97 s., (1 liite).

Pro gradu- tutkimuksessa tarkasteltiin EasySport-ohjaajien kokemuksia lasten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta EasySport-harrasteliikuntatoiminnassa. EasySport on matalakynnyksistä harrasteliikuntaa ala-asteikäisille lapsille tarjoava hanke, joka käynnistyi vuonna 2010. Tarkoituksena oli tutkia, miten ohjaajat arvioivat EasySport-hankkeelle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Lisäksi selvitettiin millaisia erilaisia osallisuuden ja yhdenvertaisuuden tyyppejä EasySport-toiminta tuottaa.

Tutkimus toteutettiin laadullisin menetelmin. Aineisto koostui kahdeksasta EasySport-ryhmien ohjaajasta, joilta kerättiin tietoa teemahaastatteluin. Aineistoa analysoitiin tyypittelemällä EasySport-toiminnan osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Lisäksi sovellettiin Engeströmin toiminnanteoriaa, jossa toiminnalla pyrittiin saamaan aikaan haluttu muutos ja tulos.

Tutkimustulosten mukaan ohjaajat kokivat EasySport-hankkeen tavoitteet tärkeiksi ja ajanmukaisiksi. Lasten osallisuus toteutui kaikissa ryhmissä, mutta se ilmentyi eri tasoisina. Ryhmiin osallistumisen osalta ohjaajat kokivat lasten yhdenvertaisuuden toteutuvan täysin. Itse ohjauksessa yhdenvertaisuus nähtiin sen sijaan lasten osallistumisesta heikentävänä tekijänä, sillä toiminnassa oli mukana paljon eri taitoisia lapsia. Lasten tason mukainen eriyttäminen nähtiinkin lapsia motivoivana ja kannustavana menetelmänä. EasySport-ryhmien avoin luonne ja matala osallistumisen kynnyks toivat mukanaan uudenlaisia haasteita. Tyypillisimpiä haasteita olivat lasten käytöspulmat ja rajattomuus. Typologisoinnin tuloksena aineistosta nousi esiin neljä EasySport-ryhmän tyyppiä, joita tarkasteltiin osallisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta käsin.

Avainsanat: osallisuus, yhdenvertaisuus, matala kynnyks, lapset, harrasteliikuntatoiminta

ABSTRACT

Ranta, I. 2019. Children`s participation and equality in EasySport-sport activities experienced by sports clubs instructors. Faculty of Sport and Health Sciences, Master`s Degree Program in Civil Society Expertise. University of Jyväskylä, Master`s thesis, 97 pp. 1 appendices.

This research examines the views and experiences of EasySport instructors' as concerns the equal ability for children to take part in sports and their active participation during sporting activities. EasySport is a method of sports education for primary school kids which began in 2010. The purpose of this work, was to find the outcomes when EasySport instructors evaluate an EasySport project and how the EasySport methodology works in practice. In addition, there is an attempt in this research to sort out and to classify different types of EasySport typology. The thesis was carried out in a qualitative manner. The material which was gathered, was collected through interviews and questionnaires which were based on themes. These results were later analysed. The typology method was used during the analysis. In the analysis, different types of participation and equality in sports were perceived by the instructors. Additionally, a content analysis was carried out, where the scientific reference framework was leaning on the activity theory, also in the concept of participation and equality. The action theory which was used, utilises Engeström's model, which is based on change where those changes produce the expected results and where the change is managed within a project to produce the needed change.

In the conclusion of this research, we find that EasySport instructors, learnt that this type of project is important and relevant in this current time. The study finds that, participation of children happens in every group but at different levels depending on the group. From the instructor's point of view, equal opportunity of participation is experienced in all groups, if it is reviewed how the child comes to a group. In instances where equality means that, all children are doing the same thing. In those instances, equality becomes a negative thing, since the physical ability of each child is different. When there is a differentiation between children, where each child has their own level of activity, the child becomes more motivated and this type of situation seems to be more encouraging for the child. Typical challenges which were experienced, were due to the natural naughty behaviour of children and the lack of boundaries that children possess. The typology gave four types of EasySport groups which were observed through participation and equality.

Keywords: Participation, Equality, Low Level, Children, Sports Hobby Activity

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO.....	1
2	EASYSPOORT- HARRASTELIIKUNTATOIMINTA	4
2.1	EasySport-palvelumalli	4
2.2	EasySport-toiminta ja tavoitteet	6
2.3	EasySport- toiminnan kehitysvaiheet	10
3	TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	13
3.1	Eriarvoisuus	13
3.1.1	Eriarvoisuus suomalaisessa yhteiskunnassa	16
3.1.2	Eriarvoistumiskehitys suomalaisessa yhteiskunnassa	18
3.1.3	Eriarvoisuutta korjaavat ja ehkäisevät valtiovallan toimenpiteet	19
3.2	Liikunnan kansalaistoiminta.....	21
3.2.1	Muutokset liikunta- ja urheiluseuroissa.....	25
3.2.2	Urheiluseurojen lainmukaisen tehtävän suunnanmuutos	27
3.3	Lasten osallisuus.....	28
3.3.1	Lasten syrjäytyminen.....	31
3.3.2	Drop out -ilmiö liikunnassa	32
3.4	Projektiyhteiskunta	35
3.4.1	Hybridisaatio	37
3.4.2	Toiminnan teoria.....	41
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA METODOLOGIA.....	45
4.1	Tutkimuskysymykset.....	45

4.2	Aineisto, menetelmät ja analyysi.....	46
5	TULOKSET.....	51
5.1	Ohjaajien kokemuksia EasySport –hankkeen toteutumisesta	51
5.1.1	Lasten osallisuus haaste ja mahdollisuus.....	53
5.1.2	Liikunnan iloa yhdenvertaisesti.....	56
5.2	Osallisuuden ja yhteisöllisyyden tyypit.....	61
5.2.1	”Ne saa valita mitä ne halua tehdä”.....	62
5.2.2	”Kaikki juoksee yhen pallon perässä”	63
5.2.3	“Jokaiselle jotaki”	64
5.2.4	“Me niinku levitettäs lajii”	65
5.3	EasySporttia päiväkodista lukioikään asti	66
6	POHDINTA.....	74
	LÄHTEET	81
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Globaalit muutokset, kuten talouden nousu- ja laskukaudet, teknologian kehitys, ympäristökysymykset ja muut kulttuuriset vaihtelut heijastuvat sekä paikallistason toimintaan että ihmisten jokapäiväiseen arkeen. Myös liikunnan järjestökentällä on kohdattu tämä muuttuva maailma ja sen mukana tulevat haasteet ja mahdollisuudet. Tämän lisäksi itse liikuntakulttuuri on murroksessa, mikä ilmenee liikuntalajien eriytymisenä, seurojen määrällisenä kasvuna sekä seuratoiminnan ammatillistumisena. (Itkonen 2000.) Ammatillistumisen myötä seuratoiminnasta ja valmentamisesta on tullut entistä laadukkaampaa ja ammattimaisempaa, mutta sen seurauksena seuramaksut ovat kallistuneet, jolloin liikunta- ja urheiluseurassa harrastamisesta on tullut jotain sellaista, mikä ei ole enää kaikkien lasten saavutettavissa (Itkonen 2000; Puronaho 2014, 19-20).

Tarve lasten ja nuorten harrasteliikunnan kehittämiseksi havaittiin jo 1990-luvulla, jolloin heräsi huoli lasten ja nuorten yksipuolisesta liikkumisesta, liikkumisen vähäisyydestä ja tarjonnan rajallisuudesta (Kakko ym. 2016, 36-37). Nähtiin, että lasten ja nuorten liikunnasta ja urheilusta oli tullut myös hyvin totista ja tavoitteellista toimintaa jo kovin varhaisessa vaiheessa, mikä osaltaan lisäsi lasten ja nuorten liikuntapudokkuutta, eli drop outia. (Puronaho 2014, 14-18.) Liikunnasta syrjään jäävien lasten ja nuorten lisäksi huoli kohdistuu tällä hetkellä lapsiin ja nuoriin, jotka ylipäätään ovat vaarassa jäädä syrjään. Syrjään kaveriporukasta, koulunkäynnistä, harrastuksista tai muista elämän alueista. (Laine 2002.)

Elämme nykyään projektiyhteiskunnan aikakautta, jonka tyypillinen piirre on toimintojen projektiluonteisuus. Projekteista on tullut keskeinen organisaatiomuoto, jossa hallinta pystyy reagoimaan nopeammin ja joustavammin tuleviin haasteisiin ja teknologian muutoksiin. (Rantanen & Sulkanen 2007, 69.) Projektiyhteiskunnan juuret ovat lähtöisin laman jälkeiseltä aikakaudelta, kun hyvinvointivaltion järjestelmiä pyrittiin 1990-luvulla olla kasvattamatta ja tavoitteena olikin vain trimmata niitä kilpailukykyisimmiksi ja tehokkaammiksi. Tätä uudistuvaa julkishallintoa kutsuttiin nimellä New Public Management. Poliitikot näkivät liikunnassa olevan käyttökelpoiset työkalut, joilla voisi pienentää kustannuksia monilla eri

sektoreilla. (Rantala 2014, 76-77.) Lasten ja nuorten harrasteliikuntaa edistäneet toimenpiteet on 2000-luvulla toteutettu erilaisin hankkein, kampanjoin ja projektein. (Lehtonen 2012; Laakso 2009, 12.) Muutokset ja uudistukset vaativat tilapäistä ja erillistä organisaatiota sekä lisävoimavaroja, kuten erillisrahoitusta. Projektien ja hankkeiden tavoitteena on etsiä entistä tehokkaimpia keinoja ja kehittää uudistusideoita. (Lehto 2017.)

Vuonna 2010 Helsingin kaupunki myönsi ensimmäistä kertaa erillismäärärahan lasten liikuntahankkeille, joiden tavoitteina oli syrjäytymisen ennaltaehkäisy lasten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamisen keinoin. Tällä hankerahoituksella toteutettiin lasten matalan kynnyksen harrasteliikuntatoiminta nimeltään EasySport. Toiminta toteutettiin yhteistyössä niin, että Helsingin kaupungin liikuntapalvelut koordinoivat toimintaa ja helsinkiläiset liikunta- sekä urheiluseurat toteuttivat käytännön ohjaustyön. Yhteistyötä tehtiin myös eri hallintokuntien kanssa poikkihallinnollisesti. EasySport-toiminta suunnattiin ala-asteikäisille lapsille, ja sitä järjestettiin eri puolilla Helsinkiä joko ennen tai jälkeen koulupäivän. Toiminta oli kaikille avointa harrasteliikuntatoimintaa, jossa harrastaminen oli joko hyvin edullista tai täysin maksutonta. (Maijala & Pasanen 2015, 7-8.)

Tämän pro gradu -tutkimukseni tavoitteena on selvittää, millaisia osallisuuden tyypejä EasySport-toiminta tuottaa ja miten ohjaajat arvioivat tavoitteiden toteutumista. Lisäksi etsin vastauksia siihen, miten EasySport-toimintaa tulisi jatkossa kehittää. Tutkimusaihe on tärkeä, koska lasten eriarvoistuminen ja syrjäytyminen on ajankohtainen huoli yhteiskunnassamme. EasySport-hankkeella on pyritty tasa-arvoistamaan lasten harrastusmahdollisuuksiin osallistumista ja näin ollen vähentämään lasten eriarvoistumista ja syrjäytymistä. Tutkimukseni on relevantti myös siksi, että EasySport-toiminta on nykyään vakiintunut osaksi Helsingin kaupungin palveluja, ja näin ollen toimintaa tulee jatkossakin toistuvasti kehittää ja arvioida. Tutkimusaineiston keräsin teemahaastattelumenetelmällä. Haastattelin kahdeksaa EasySport-ryhmiä ohjaavaa urheilu- ja liikuntaseuraohjaajaa. Haastateltavat valikoituivat urheilu- ja liikuntaseuroista, jotka olivat olleet EasySport-toiminnassa mukana pisimpään tai hankkeen alusta asti. Aineiston analysointiin käytin sisällön analyysia ja tyyppittelyä.

Tutkimuksen rakenne muodostuu kirjallisuuskatsauksesta (luvut 2-3) aineisto- ja tulososiosta (luvut 4 ja 5) sekä pohdinnasta (luku 6). Johdannon jälkeen pääluvussa 2 tutkimuksessa esitellään EasySport-hanke. Kolmannen pääluvun kirjallisuuskatsaus pohjautuu aikaisempaan tutkimustietoon ja teoriaan, jonka pohjalta määritellään tutkimuksen keskeisimmät käsitteet sekä esitellään tutkimuksen teoreettinen viitekehys (Activity theory). Lisäksi tässä luvussa kuvataan liikuntakulttuurin kehitysvaiheita sekä tälle ajalle ominaista projektiluontoista toimintatapaa. Neljännessä pääluvussa käydään tarkemmin läpi tutkimustehtävät ja tutkimuksen toteutus. Kyselytutkimuksen avulla saadut tutkimustulokset esitellään viidennessä luvussa. Viimeinen luku pitää sisällään pohdintaa tutkimuksen päätuloksista sekä jatkotutkimusehdotuksia.

2 EASYSPORT- HARRASTELIIKUNTATOIMINTA

EasySport on Helsingin alakoululaisille järjestettyä matalan kynnyksen liikuntapalvelua. Helsingin kaupungin liikuntapalvelut (aiemmalta nimeltään liikuntavirasto) toteutti EasySport-toimintamallia yhteistyössä opetusviraston ja helsinkiläisten liikunta- ja urheiluseurojen sekä yhdistysten kanssa. Yhteistyöllä, joka alkoi 2010 luotiin matalan kynnyksen EasySport-liikuntaryhmiä eri puolelle Helsinkiä. Ryhmät toimivat koulupäivän jälkeen, koulun yhteydessä tai ennen koulupäivän alkua koulun liikuntasalissa tai sen lähellä sijaitsevassa liikuntapaikassa. EasySport-toimintaa järjestettiin myös koululaisten loma-ajalla, jolloin toiminta oli liikuntatapahtumia tai leirimuotoista toimintaa. (Haltsonen 2014, 25; Maijala & Pasanen 2015, 17.) EasySport-toiminnan tavoitteena oli synnyttää uudenlaista, monipuolista lasten matalakynnyksistä liikunnallista iltapäivätoimintaa, jossa lasten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä pyrittiin vahvistamaan. (Maijala & Pasanen 2015, 6.)

2.1 EasySport-palvelumalli

Lastensuojelulaki (L417/2007, 12 §) uudistui vuonna 2008. Uusi laki velvoittaa kuntia valmistelevaan suunnitelman lastensuojelun järjestämisestä sekä kehittämisestä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Helsingissä suunnitelmaa kutsutaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaksi (LASU). (LASU 2009- 2012, 7.) Lakiuudistuksen tavoitteena oli muuttaa lastensuojelun painopistettä ennaltaehkäisyyn, varhaisen tuen ja avoimuuden suuntaan. Lisäksi uudistuksella tavoiteltiin poikkihallinnollisen yhteistyön käynnistymistä. (Kakko ym. 2016, 3-4.) Kaupunginvaltuusto hyväksyi 4.11.2009 hyvinvointisuunnitelman ja sen tavoitteet. (LASU 2009– 2012, 7.) Kaupunginvaltuuston hyvinvointisuunnitelman hyväksyntä käynnisti EasySport-toiminnan suunnittelun (Kakko ym. 2016, 3-4). Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma oli toteutettu vuosina 2009-2012 (LASU 2009- 2012, 7). Uudistuneen hyvinvointisuunnitelman (LASU) 2009- 2012 päätavoitteena oli lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä hyvinvoinnin tukeminen. Lisäksi uudistuksella haluttiin ehkäistä lasten ja nuorten eriarvoistumista ja syrjäytymistä. (Maijala & Pasanen 2015, 6-8.)

Ensimmäiset askelmerkit EasySport-toiminnalle otettiin, kun kaupunginhallitus hyväksyi Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman marraskuussa 2009 ja sen asettamien tavoitteiden pohjalta myönsi rahoituksen yhdelletoista kärkihankkeelle. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet on jaettu kolmeen osa-alueeseen; hyvinvointitavoitteisiin, prosessi- ja resurssitavoitteisiin sekä henkilöstötavoitteisiin. Hyvinvointitavoitteiden avulla pyritään parantamaan lasten ja nuorten mahdollisuuksia terveeseen ja turvalliseen kasvuun sekä vahvistamaan vanhempien ja vanhemmuuden osallisuutta. Tämän lisäksi tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä turvata lapsille ja nuorille koulutus- ja työllistymispolku. Kullekin hyvinvointitavoitteelle oli laadittu 1-2 menestystekijää, joita pidetään merkittävinä tavoitteen saavuttamisessa. Jokaiselle menestystekijälle oli nimetty 1-2 kärkihanketta eli konkreettista toimenpidettä, jotka sisältävät uusia hankemuotoisia toimenpiteitä. (LASU 2009– 2012, 7.)

Vuoden 2009 tehdyn uudistuksen pohjalta Helsingin kaupunki päätti myöntää rahoituksen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan perustuville yhdelletoista kärkihankkeelle. Liikuntapalveluiden hankkeet, joita oli alkujaan neljä (EasySport, Painonhallinta, Fun Action ja Drop out) kuuluivat kolmannen hyvinvointitavoitteen ensimmäiseen kärkihankkeeseen. LASU-kauden 2010– 2012 aikana liikuntapalveluiden hankkeille myönnettiin vuosittain 410 000 euroa. Kärkihankkeiden yhtenä tavoitteena oli lasten ja nuorten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen sekä jokaiselle helsinkiläislapselle ja -nuorelle harrastuksen mahdollistaminen, riippumatta vanhempien sosioekonomisesta tilanteesta. (Maijala & Pasanen 2015, 6-9.)

Hankkeiden menestystekijöiksi todettiin vuorovaikutus- ja tunnetaidot, jotka toimivat tasapainoisen kasvun voimavarana. Kärkihankkeiden avulla pyrittiin myös kehittämään hallintokuntien ja järjestöjen kanssa yhdessä lasten loma-ajan toimintaa. Tavoitteiden toteutumiseksi hallintokuntien tulisi painottaa yhteistyötä muiden hallintokuntien välillä sekä lapsilähtöistä näkökulmaa ja erityisoppilaiden tarpeiden tiedostamista. (Maijala & Pasanen 2015, 6-8.) Kärkihankkeille perustettiin ohjausryhmä, kollegio, seurantaryhmä ja työrukkanen kärkihankkeissa mukana olevien hallintokuntien johtajiston ja edustajiston eritasoiselle yhteistyölle. (Maijala & Pasanen 2015, 18.) Ohjausryhmän puheenjohtajuus oli nuorisoasiainkeskuksella ja jäsenet koostuivat mukana olevien hallintokuntien

osastopäälliköistä. Kollegion jäsenistön muodostivat kaikkien kärkihankkeiden linjajohtajatasen edustajat. Seurantaryhmän jäsenet saatiin virastopäälliköistä ja työrukkasen jäsenet kerättiin liikuntapalveluiden, opetusviraston, nuorisoasiainkeskuksen, kulttuurikeskuksen, kirjaston, leikkipuiston ja Helsingin HNMKY:n edustajista. (Maijala & Pasanen 2015, 6-8,10, 18.)

Kärkihankkeissa 3.-6.-luokkalaiset lapset nähtiin erityistä tukea tarvitsevana ryhmänä (Maijala & Pasanen 2015, 6-8) ja heidän iltapäivällä järjestettävään harrastus- ja kerhotoimintaan panostettiin, sillä lakisääteinen iltapäivätoiminta koskee vain 1. - 2. -luokkalaisia lapsia (Kakko ym. 2016, 3-4). Yhdentoista kärkihankkeen toteutuksessa oli Helsingin liikuntapalvelujen lisäksi mukana myös nuorisoasiainkeskus (Nk), opetusvirasto (Opev), kulttuurikeskus (Kulke), tiedotuskeskus (Tieke), kirjasto (Kir) ja sosiaalivirasto (Sosv), joka 1.1.2013 lähtien on sosiaali- ja terveystieteiden virasto (Kakko ym. 2016, 3-4).

2.2 EasySport-toiminta ja tavoitteet

EasySport-toiminnan taustana toimii Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, jonka asettamien tavoitteiden pohjalta pyritään ennaltaehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä sekä lisäämään lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia (Maijala & Pasanen 2015, 6-7). Helsingin kaupungin myöntämä erillismääräraha antoi mahdollisuuden lähteä kehittämään lasten ja nuorten liikuntapalveluja hyvinvointitavoitteiden mukaisesti (Haltsonen 2014, 25). EasySport-toiminnan tavoitteena oli tarjota helposti saatavilla olevaa, edullista tai täysin maksutonta matalan kynnyksen harrasteliikuntaa kaikille alakouluikäisille lapsille (Haltsonen 2014, 25; Maijala & Pasanen 2015, 6). Toiminta oli avointa kaikille alasteikäisille lapsille, mutta toiminnalla tavoiteltiin erityisesti 3.-6. luokkalaisia lapsia. EasySport-toimintaa toteutettiin yhteistyössä Helsingin kaupungin liikuntapalveluiden sekä paikallisten urheiluseurojen ja yhdistysten kanssa. Yhteistyötä tehtiin myös poikkihallinnollisesti kärkihankkeissa mukana olevien hallintokuntien kanssa. (Kakko ym 2016, 4.)

Kehittämishankkeella, jota EasySportkin oli, tarkoitetaan toimintojen uudistamista. Se toimii välineenä uudistusten systemaattisessa eteen päin viemisessä ja jokapäiväiseen elämään soveltamisessa. Uudistus vaatii tilapäistä ja erillistä organisaatiota sekä lisävoimavaroja, kuten erillisrahoituksen. Kehittämishankkeen tuomaan muutokseen liittyy esimerkiksi kokeiluja ja koulutuksia, joita on mahdoton toteuttaa normaalin työn ohessa ilman sijaisjärjestelyjä. Sen avulla pyritään etsimään tehokkaimpia keinoyhdistelmiä. Keinoyhdistelmien löytämiseen tarvitaan usein myös uutta välineistöä ja ulkopuolista arviointia. (Lehto 2017, 3-6.)

EasySport-liikuntaryhmiä järjestetään eri puolilla Helsinkiä ja pääosin ryhmät kokoontuvat iltapäivisin koulupäivän jälkeen. Osa ryhmistä sijoittuu myös aamuun, ennen koulupäivän alkua ja jotkut ryhmistä on sijoitettu koulupäivän sisään. Liikuntaryhmät kokoontuvat säännöllisesti viikoittain. (Maijala & Pasanen 2015, 15.) Ryhmien käytännön ohjauksen toteuttaa liikunta- ja urheiluseurojen sekä yhdistyksien ohjaajat, valmentajat ja vapaaehtoiset. EasySport-toimintaa koordinoi Helsingin kaupungin liikuntapalvelut. Vuosittain EasySport-liikuntaryhmiä järjestetään yli 140 eri puolella Helsinkiä. Viikoittaisessa toiminnassa on kolmen tyyppistä EasySport-toimintaa. Voidaan puhua EasySport-yleisryhmistä, EasySport-lajiryhmistä ja kohdennetusta toiminnasta. Yleisissä EasySport-liikuntaryhmissä tavoitteena oli kehittää lasten perusliikuntataitoja monipuolisesti sekä huomioida lasten toiveet liikuntaryhmien ohjaus- ja suunnittelutilanteissa. EasySport-lajiryhmien tavoitteena oli toteuttaa monipuolista toimintaa, jota höystettiin yhden lajin perustaitojen painotetulla harjoittelulla. (Maijala & Pasanen 2015, 17.) Kohdennetut EasySport-ryhmät ovat tietyille kohderyhmille räätälöityjä ryhmiä, joihin osallistujat kutsutaan mukaan (Haltsonen 2014, 22; Maijala & Pasanen 2015, 17). Kohdennetut EasySport-ryhmät muodostetaan vastaamaan tietyn joukon tarpeita, jolloin ryhmät eivät ole kaikille avoimia. (Maijala & Pasanen 2015, 17.)

EasySport-liikuntaryhmät toteutetaan matalalla kynnyksellä (Maijala & Pasanen 2015, 19-20, 25). Matalalla kynnyksellä tarkoitetaan toimintaa, joka on suunnattu kaikille ja se palvelee kaikkia osallistujia, varsinkin niitä, joille osallistuminen olisi muuten vaikeaa (Haltsonen 2014, 22). EasySport-liikuntaryhmien matalalla kynnyksellä tarkoittaa ryhmiin osallistumisen mahdollistamista kaikille helsinkiläisille lapsille yhdenvertaisesti. Liikuntataidoista ei ole ennakkovaatimuksia, sillä toiminta toteutetaan osallistujien taitotason mukaan. EasySport-toiminta on suunnattu erityisesti vähän liikkuville ja motoristen haasteiden kanssa

kamppaileville lapsille sekä niille lapsille, joilla ei ennestään ole liikuntaharrastusta. Suurin osa EasySport-liikuntaryhmistä on maksuttomia, jolloin ryhmään ei tarvitse etukäteen ilmoittautua. Matalakynnyksisyys näyttäytyykin liikuntaryhmien alhaisissa hinnoissa, maksuttomuudessa ja ryhmiin osallistumisen helppoudessa. Helpoksi EasySport-liikuntaryhmiin osallistumisen tekee myös sen kevytluonteinen sitoutuminen, sillä poissaolot eivät vaadi selvityksiä ja mukaan toimintaan voi tulla milloin vain, vaikka kesken kauden. Liikuntaryhmien aikataulullisella toteutuksella ja suorituspaikkojen sijainnilla on myös pyritty helpottamaan ryhmiin osallistumisen mahdollisuutta. Toiminta sijoittuikin eri puolille Helsinkiä, useimmiten koulun liikuntatilaan koulupäivän päätyttyä tai aamuun ennen koulun alkua. (Maijala & Pasanen 2015, 19-20, 25.)

EasySport-toiminnalla pyritään lisäämään lasten fyysistä aktiivisuutta ja onnistumisen kokemusten mahdollisuuksia sekä lisäämään lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja liikunnan iloa. EasySport-toiminnassa liikunnan on tarkoituksena toimia myös kotouttamisen työvälineenä maahanmuuttajille. Tavoitteena oli, että kaikki EasySport-toiminta olisi laadukasta, liikuntataitoja monipuolisesti kehittävää ja lapsia osallistavaa. EasySport-toiminnan tarkoituksena oli alusta asti synnyttää uudenlaista ja monipuolista lasten matalakynnyksistä liikunnallista iltapäivätoimintaa, jossa lasten osallisuutta sekä yhteisöllisyyttä pyrittiin vahvistamaan. (Maijala & Pasanen 2015, 6, 20-23.)

Osallisuus käsitteellä tarkoitetaan tässä ryhmään kuulumista ja –osallistumista sekä aitoa vastuun jakamista (Gretschel & Kiilakoski 2012, 15). Osallisuus onkin kokonaisvaltaista kuulumista yhteisöön (Nivala 2009). Osallisena oleminen tarkoittaa mukanaolon lisäksi mahdollisuutta vaikuttaa siihen yhteisöön, johon kuuluu. Osallisuuden syntymisessä tarvitaan vastavuoroisuutta, valinnan teon ja oman mielipiteen ilmaisun mahdollisuutta. Osallisuuden valinnan tekoon liittyy myös valinnan mahdollisuus olla osallistumatta. (Gretschel & Kiilakoski 2012, 15-16.) Osallisuuden kokemukseen vaaditaan aikaa, valtaa, vastuuta ja luottamusta (Nivala 2009). Aikaa tarvitaan, sillä yksilön täytyy ensin kokea ryhmän olevan turvallinen ja merkittävä yhteisö, ennen kuin aitoa osallisuutta voi syntyä. Lisäksi yksilön on saatava itse olla mukana muokkaamassa yhteisöä hänen toivomaansa suuntaan. (Peltomaa 2015, 109.) Aikuisjohtoisissa tai liian valmiissa organisaatioissa voi helposti lasten osallisuuden kokemukset jäädä syntymättä ja suhdetta yhteisöön ei muodostu tai se katkeaa. Lasten

osallisuuden kokemukset syntyvät ryhmässä, jossa he saavat olla mukana vaikuttamassa päätösten tekoon. (Pirnes & Tiihonen 2010.) Osallisuuden edistämisestä puhuttaessa liitetään siihen joukko eri käsitteitä, kuten mukana oleminen, mukana vaikuttaminen, yhteisöllisyys, valtautuminen vallan saamisena ja voimaantuminen yksilön tunteena (Gretschel & Kiilakoski 2012, 16).

Yhteisöön kuulumisen tunteella ja sosiaalisella osallistumisella sekä kanssakäymisellä on todettu olevan myönteinen vaikutus terveyteen ja hyvinvointiin (Peltomaa 2015, 109). Liikunnan harrastaminen mahdollistaa sosiaalisiin verkostoihin ja yhteisöihin pääsyn. Parhaimmillaan liikunta tuottaa yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden kokemuksia sekä mahdollisuuden sosiaaliseen samaistumiseen ja elämäntyylisten valintojen ilmentämiseen. (Itkonen & Kauravaara 2015.) Osallisuutta edistettäessä on kyse myös esteiden poistamisesta, putoamisen estämisestä sekä ennaltaehkäisevästä ja korjaavasta toiminnasta. (Gretschel & Kiilakoski 2012, 16.) Voidaankin todeta, että liikunta vahvistaa yhteiskunnan sosiaalista hyvinvointia ja ehkäisee syrjäytymistä (Rantala 2014, 56). Suomessa osallisuus liitetäänkin usein syrjäytymisen ehkäisyyn. Osallisuuden avulla nähdäänkin syrjäytymisvaarassa olevien lasten saavan mahdollisuuden päästä takaisin normiyhteiskunnan pelikentälle. Tällöin kyseessä on sosiaalisten suhteiden vahvistaminen. Tätä sosiaalisten suhteiden vahvistamista tapahtuu myös silloin, kun puhutaan yhteisöllisyydestä ja ryhmäilmiöistä. (Gretschel & Kiilakoski 2012, 16.)

Koska EasySport-toiminnassa lasten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen on toiminnan keskiössä, liikuntaryhmissä pitää lasten ääni tulla kuulluksi ja lasten tulisi näin saada vaikuttaa liikuntaryhmän toimintaan (Maijala & Pasanen 2015, 31-35). Aikuisjohtoinen lasten liikuntakulttuuri halutaan EasySport-toiminnassa muuttaa kohti toimijoiden omannäköistä toimintaa ja näin edistää lasten osallisuuden kokemuksia. Lapsia osallistavan toiminnan menestystekijöiksi on määritelty vuorovaikutus- ja tunnetaidot sekä lasten kasvattaminen harrasteliikunnan keinoin sosiaaliseen ja henkilökohtaiseen vastuuseen. (Haltsonen 2014, 26.) EasySport-toiminnassa käytetty ohjaustyyli näyttäytyykin perinteistä urheiluseuratoimintaa vapaampana ja toiminnassa pyritään antamaan lasten osallisuudelle mahdollisuus. Maijala ja Pasanen (2015) toteavatkin EasySportista tehdystä selvityksessään, että EasySport-toimintaa voisi kuvailla järjestetyn ja omaehtoisen liikunnan välimuotona (Maijala & Pasanen 2015, 31-

35). Perinteistä urheiluseuratoimintaa voidaan pitää organisoituna urheilutoimintana. Organisoitua liikuntatoimintaa harrastetaan yleensä ohjatusti ja sille on tyypillistä aikuiskeskeisyys. Tämä tarkoittaa sitä, että ryhmää ohjaavat tai valmentavat aikuiset asettavat säännöt toiminnalle ja vastaavat kokonaisuudessaan harjoittelusta. (Haltsonen 2014, 21.)

2.3 EasySport- toiminnan kehitysvaiheet

Vuoden 2010 keväällä Helsingin liikuntapalveluihin palkattiin kolme päätoimista työntekijää toteuttamaan LASU-hanketta. Toiminnan käynnistymisvaiheessa liikuntapalveluista lähetettiin kirje kaikille helsinkiläisille urheilu- ja liikuntaseuroille, joissa järjestettiin liikuntatoimintaa lapsille ja nuorille. Kirjeitä lähetettiin kaikkiaan noin 350 kappaletta. Kirjeen tavoitteena oli tiedottaa hanketyön alkamisesta ja samalla myös tiedustella urheilu- tai liikuntaseurojen kiinnostusta sekä mahdollisuuksia tulla mukaan EasySport-yhteistyöhön. Kirjeistä seuranneita yhteydenottoja tuli noin 30 urheilu- ja liikuntaseurasta. (Maijala & Pasanen 2015, 18.) Nähtiin luontevana, että EasySport-liikuntaryhmien käytännön ohjaukset pyrittiin toteuttamaan kunkin seuran omalla toiminta-alueella (Maijala & Pasanen 2015, 11). Ennen yhteistyön alkamista Helsingin kaupungin liikuntapalvelut ja kolmannen sektorin palveluntarjoajat allekirjoittivat yhteistyösopimuksen yhteistyön toteuttamisesta. Samaan aikaan aloitettiin yhteistyö sekä koulujen että muiden toiminnan toteuttamiseen liittyvien tahojen kanssa. Kouluihin syntyneen yhteistyön avulla mahdollistui ensimmäistä kertaa ulkopuolisten toimijoiden käyttää koulun tiloja jo ennen kello viittä. EasySportin käytännön toiminta käynnistettiin syyskuussa 2010, jolloin käynnistyi lähes sata EasySport-ryhmää eri puolelle Helsinkiä. (Maijala & Pasanen 2015, 18.)

Maijala ja Pasanen (2015) toteavatkin selvityksessään, että EasySport-yhteistyön edetessä oli havaittavissa EasySport-toiminnan selkeitä hyötyjä ja haasteita. Hyödyksi koettiin EasySport-yhteistyön joustava luonne, jonka avulla oli mahdollista toteuttaa suhteellisen yksinkertaisesti lasten intressien mukaista toimintaa. Merkityksellisenä asiana oli pidetty sitä, että EasySport-toiminnan avulla on pystytty hyödyntämään urheiluseuraohjaajien lajiosaamista kaikenlaisten lasten liikuntaan aktivoimisessa sekä liikunnallisen elämäntavan omaksumisessa. EasySport-yhteistyö on mahdollistanut seuralle lisää työtunteja, jotka sijoittuvat aamuihin ja iltapäiviin,

jolloin muita seuraohjauksia ei ole. Lisäksi yhteistyö mahdollisti seuralle lisää palkkarahoitusta, jonka avulla useisiin liikunta- ja urheiluseuroihin on kyetty palkkaamaan kokopäivätoimisia ohjaajia. (Maijala & Pasanen 2015, 23-24.)

Yhteistyön suurimmat haasteet koskivat ohjaajien löytämistä ja aikataulujen yhteensovittamista. Liikuntaryhmien paikalla ja ajalla oli oleellinen merkitys sille, miten lapset pääsevät ryhmiin osallistumaan. Ryhmiä perustettaessa tulikin aina tiedustella koululta lasten lukujärjestyksiä. Koska liikunta- ja urheiluseurat sekä niiden ohjaajat ovat hyvin heterogeenisiä ja seurojen resurssit vaihtelevat merkittävästi eri seurojen välillä, on selvää, että seuratoiminta on hyvin altis muutoksille. Pitkäjänteisyyden ja toimintaan sitoutuneisuuden vaihtelut seuroittain tuovat omat haasteensa EasySport- yhteistyön kehittämiseen. Hyvin alkanut yhteistyö voi romuttua urheiluseuran johtokunnissa tapahtuvien henkilömuutosten takia. (Soini 2013, 11.)

Liikuntaryhmissä, joissa liikkuu erityistä tukea tarvitsevia lapsia, edellytetään ohjaajilta erityistä osaamista ja ammattitaitoa. Perinteisesti liikunta- ja urheiluseurojen intressit eivät ole kohdistuneet erityistä tukea tarvitseviin lapsiin ja siksi yhtenä merkittävänä haasteena näyttäytyikin tästä kyseisestä kohderyhmästä kiinnostuneiden ohjaajien löytäminen ja kouluttaminen. Koulutuksella haluttiin herätellä seuratoimijoiden kiinnostusta kyseistä kohderyhmää kohtaan sekä lisätä ohjaajien ymmärrystä kokonaisvaltaisesti lapsista, joilla on tuen tarve. Aikuisjohtoisen valmennuskulttuurin rinnalle on pyritty luomaan menetelmä, jossa lasten omaehtoista toimintaa korostetaan. (Soini 2013, 12.)

Liikuntapalvelut järjestivät ensimmäisen liikuntavälinekoulutuksen EasySport-ryhmien ohjaajille elokuussa 2010. Koulutuksessa keskityttiin sensomotorisiin liikuntavälineisiin ja niiden kanssa tehtäviin liikunnallisiin harjoitteisiin. (Soini 2010.) Seuraavan kerran EasySport-ryhmien ohjaajat koottiin yhteen huhtikuussa 2011, kun liikuntapalvelut järjesti ohjaajasymposiumin. Tavoitteena oli EasySport-ohjaajien kanssa yhdessä vaihtaa kuulumisia ja kokemuksia sekä jakaa hyviä ideoita ja perehtyä harrasteliikunnan ohjaamiseen. (Soini 2013.) Ohjaajasymposiumissa sekä yleisemminkin EasySport-kentällä työskentelevien ohjaajien puheista nousi EasySport-ryhmien ohjaukseen liittyviä haasteita ja ongelmia.

Ohjaajat kokivat, että EasySport-ryhmien ohjaaminen oli haasteellista, sillä lapsia oli vaikeaa saada tottelemaan tai joskus jopa vain kuuntelemaan. Ohjaajat nostivat esille myös auktoriteettiin liittyviä haasteita. Osa ohjaajista oli kokenut, että heillä ei ollut auktoriteettia ryhmän lapsia kohtaan. Ryhmiä ohjaavat ohjaajat nostivat esille, että ryhmien hallintaan kului EasySport-ryhmissä suhteettoman paljon aikaa. Heidän mukaansa liian levottomat lapset toisinaan häiritsivät liikaa toiminnan toteuttamista. Keskustelua käytiin myös haasteellisten ryhmäläisten porttikielloista, ryhmästä ulos sulkemisesta sekä miten ja millaisella toiminnalla pystyttäisiin mahdollistamaan kaikenlaisten lasten osallistuminen EasySport toimintaan. Liikuntaryhmiin osallistuvien lasten liikunnallisten taitotasojen suuret erot näyttäytyivät ohjaajille haasteina. Kun liikunnallisesti heikommat lapset kokivat onnistumisia, oli samanaikaisesti vaikeaa pitää taitavampien lasten mielenkiintoa yllä ja päinvastoin. Ryhmien avoin luonne vaikeutti ohjaajien mielestä myös toiminnan suunnittelua, sillä koskaan ei voinut etukäteen tietää onko paikalla kolme vai kolmekymmentä lasta. (Maijala & Pasanen 2015, 51.)

Ohjaajien kokemien ohjaukseen liittyvien haasteiden pohjalta nähtiin tarpeelliseksi järjestää koulutusta EasySport-liikuntaryhmiä ohjaaville ohjaajille ja koordinaattoreille. Koulutuksen toteutti Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos Helsingin liikuntapalvelujen tilauksesta. Ensimmäinen koulutus pidettiin syksyllä 2012 ja toinen keväällä 2013. Koulutuksessa käsiteltiin lasten yksilöllistä kohtaamista sekä lapsilähtöisyyden huomioimista käytännön ohjaustilanteissa. (Maijala & Pasanen 2015, 14.)

3 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa käsittelen tutkimukseni teoreettisia lähtökohtia ja käsitteitä, kuten eriarvoisuutta, liikunnan kansalaistoimintaa, lasten osallisuutta ja projektiyhteiskuntaa. Nämä ilmiöt liittyvät EasySport-toiminnan tavoitteisiin sekä käytännön järjestelyihin. Lisäksi esittelen toiminnan teorian, joka toimii tutkimukseni teoreettisena viitekehysenä.

3.1 Eriarvoisuus

Kysymys yhteiskunnallisesta eriarvoisuudesta on hyvin moni-ilmeinen ja siksi siitä puhuttaessa nousee esille myös muita siihen liittyviä käsitteitä, kuten yhdenvertaisuus, tasa-arvo, syrjäytyminen, hyvinvointi ja köyhyys. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus käsitteinä merkitsevät suomenkielessä lähes samaa asiaa. (Nousiainen 2012.) Aira ym. (2014) toteavat, että on olemassa monta erilaista tapaa kuvata ja määritellä hyvinvointia. Yhdestä näkökannasta käsin hyvinvoinnin nähdään muodostuvan yhteiskunnallisista olosuhteista (wellfare), joissa on erotettavissa useita tasoja. Näin tarkasteltuna kyseessä onkin elinolot, kansalaisten tasa-arvo ja sosiaaliset olot, eivätkä niinkään materiaallinen elintaso. Toisaalta hyvinvointia voidaan nähdä syntyvän myös yksilön omista kokemuksista (well-being), jolloin yksilön omia arvioita ja kokemuksia onnellisuudesta, voinnista ja tyytyväisyydestä pidetään tärkeinä. (Aira ym. 2014, 6.) Erik Allardtin (1993) hyvinvointiteoriassa on keskeistä yksilön tarpeiden tyydyttäminen ja yhteiskunnan tarjoamien resurssien näkökulmat. Allardtin näkemyksen mukaan hyvinvointi muodostuu materiaalisista ja muista perustarpeista (having), sekä perhe-, ystävyys- ja yhteisyyssuhteista (loving) että itsensä toteuttamisesta, arvonannosta, poliittisista resursseista ja mielenkiintoisesta tekemisestä (being ja doing). (Allardt 1993, 88-91.)

Melin ja Blom (2011) painottavat, että köyhyydestä keskusteltaessa on muistettava, että köyhyyttä voidaan mitata monin eri tavoin ja köyhyys on aina suhteellinen ilmiö. Suomessa köyhyyssaste on vähentynyt tasaisesti toisesta maailmansodasta 1980 -luvun loppuun asti. Vuodesta 1990 köyhyys kääntyi uudelleen nousuun, ja näyttää pahasti siltä, että köyhien osuus on palaamassa takaisin 50 vuotta sitten vallinneeseen tilanteeseen. Suomessa vuonna 1990 köyhiä koko kansasta oli seitsemän prosenttia ja vuonna 2004 jo 11 prosenttia. Aikoinaan

köyhyys oli tyypillisesti ikääntyneiden sekä maaseudun ongelma, mutta köyhyyden rakenne on muuttunut ja nykyään köyhyys kohtaa muita useammin lapsiperheitä. Köyhyys on yleisintä yksinhuoltajien keskuudessa. Suomessa työttömyys on aina ollut suurempaa kuin muissa Pohjoismaissa. Tärkeää on huomata, että työttömyys koskettaa maahanmuuttajia selvästi enemmän kuin suomalaisia. Tutkimukset osoittavat, että huono-osaiset lähtökohdat synnyttävät huono-osaisuutta ja huono-osaisuus seuraa yksittäistä ihmistä läpi hänen elämänsä. (Melin & Blom 2011.)

Yhdistyneiden Kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimus tarjoaa pohjan lasten ja lapsuuden yhdenvertaisuuden tarkastelulle. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toisen artiklan mukaan ihmisoikeudet kuuluvat kaikille lapsille yhdenvertaisesti ja lapseksi katsotaan kaikki alle 18-vuotiaat. Artiklassa sanotaan myös, että ketään lasta ei saa syrjiä mistään syystä, ei edes hänen tai hänen vanhempiansa rodun, ihonvärin, sukupuolen, kielen tai uskonnon perusteella. (Yhdistyneet kansakunnat 1983.)

Eriarvoisuudella on kolme toisiinsa kytkeytyvää asiakokonaisuutta. Yhtenä asiakokonaisuutena eriarvoisuuteen liittyy ihmisen pärjääminen yhteiskunnassa. Pärjäämisen eriarvoisuus liittyy rakenteellisiin eroihin ja kulttuurisiin jakoihin, jotka rajoittavat tasa-arvon mahdollisuuksia ja sosiaalista liikkuvuutta. Toinen liittyy ihmisten kykyyn hyödyntää julkisen vallan ja elinkeinoelämän luomia mahdollisuuksia. Tyypillisiä ihmisen selviytymistä ja toimintakykyä heikentäviä tekijöitä ovat käyttäytymistä ohjaavat byrokratia- ja kannustinloukut. Kolmantena asiakokonaisuutena eriarvoistumiseen kytketään sosiaaliset tilanteet, joissa henkinen autonomia ja fyysinen terveys eivät toteudu riittävässä määrin. Esimerkiksi pitkäaikainen köyhyys ja suhteellisen lyhyt elinajanodote viittaavat tämänkaltaiseen vajavaiseen tilanteeseen. (Valtioneuvoston kanslia 2018.)

Therbornin (2014) näkemyksen mukaan eriarvoisuutta voi hahmottaa kolmen eri ulottuvuuden kautta, jotka ovat lähtöisin ihmiselämän perusulottuvuuksista, joissa ihmiset nähdään organismeina, henkilöinä ja toimijoina. Organismit kuvastavat ihmisten ruumista ja mieltä, jotka ovat kykeneväisiä tuntemaan tuskaa, kärsimystä ja kuoleman. Henkilöinä ihmisillä on minuus, joka muodostuu ihmisten eläessä sosiaalisissa konteksteissa merkitysten ja tunteiden

ympyröimänä. Toimijoina ihmiset voivat pyrkiä saavuttamaan erilaisia päämääriä. Eriarvoisuuden kolme ulottuvuutta, elämänehtojen eriarvoisuus, eksistentiaalinen eriarvoisuus ja resurssien eriarvoisuus juontuvat näistä ihmiselämän perusulottuvuuksista. Elämänehtojen eriarvoisuus on elinmahdollisuuksiin liittyvää eriarvoisuutta, joka muodostuu sosiaalisesti. Kuolleisuus, elinajanodotteet sekä terveystittarit, kuten lasten pituus-, paino- sekä aliravitsemuskehityksen tutkimukset liittyvät kaikki elämänehtojen eriarvoisuuden tarkasteluun. Therbornin (2014) mukaan elämänehtojen eriarvoisuus vaikuttaa varsinkin resurssien eriarvoisuuteen. (Therborn 2014, 62.) Nimenomaa eriarvoisuudella on nähty olevan yhteys elinajanodotteen lyhentymiseen, mielenterveysongelmiin, perheväkivaltaan ja rikollisuuteen. Eriarvoisuuden lisääntymisen on todettu kasvattavan epävarmuutta ja sosiaalisten ongelmien kasaantumista, joka näyttäytyy esimerkiksi pidentyneinä lastensuojelujonoina. (Bardy & Heinonen 2013.)

Ihmisarvoon liittyvää eriarvoisuutta, johon liittyy riippumattomuutta, arvokkuutta, identiteetin tunnistamista, kunnioitusta ja vapautta kutsutaan eksistentiaalisiksi eriarvoisuuksi. Eksistentiaalisen eriarvoisuuden tutkimukset tarkastelevat eri hierarkioiden perusteella poissuljettuja ihmisryhmiä. Kyseisessä eriarvoisuudessa yksilöiden eksistentiaalinen yhdenvertaisuus kielletään ja heidän kohtuullisia toimintaedellytyksiään evätään. Tutkimuksellisesti eksistentiaalista eriarvoisuutta voidaan lähestyä selvittämällä ihmisten henkilökohtaisia kokemuksia heitä vastaan tulleista rajoituksista ja nöyryytyksistä. Huomattavimmin eksistentiaalinen eriarvoisuus vaikuttaa elämänehtojen ja resurssien eriarvoisuuteen. Resurssien eriarvoisuuden tutkimus keskittyy pääosin tulojen epätasaisuuteen. Tulotasolla pystytään pitkälti päättämään ihmisen resurssit, vaikkakin täysipainotteinen ihmiselämä vaatii monenlaisia resursseja. Tärkeän resurssin muodostavat myös sosiaaliset suhteet ja verkostoituminen. (Therborn 2014, 62-64, 67.) Perheen vaikean taloudellisen tilanteen on nähty vaikuttavan myös lasten välisiin sosiaalisiin suhteisiin sekä vertaisten että perheenjäsenten kesken (Harju 2008).

3.1.1 Eriarvoisuus suomalaisessa yhteiskunnassa

Valta, vallan jakautuminen ja valtarakenteet ovat yhteiskunnallisia lähtökohtia eriarvoisuutta tarkasteltaessa. Yhteiskunta ei ole samanlaisten eikä samanarvoisten ihmisten ja ryhmien muodostama kokonaisuus, sillä yhteiskunnalliset valtarakenteet asettavat yksilöt ja ryhmät erilaisiin sosiaalisiin suhteisiin ja aseisiin. (Antikainen ym. 2013, 36.)

Sosiologiassa valta määrittyy suhteeksi, ei ominaisuudeksi, mutta vallankäytön mahdollisuudet ovat eri ryhmillä suhteessa erilaiset, riippuen tilanteesta sekä hallittavista vallan välineistä. Kaikkiin ihmisten ja ryhmien välisiin suhteisiin sisältyy aina valtaa erilaisissa muodoissaan. Vuorovaikutussuhteissa vallankäyttö on sosiaalista kontrollia, joka ilmenee vaatimuksena noudattaa tiettyjä arvoja ja normeja. Perinteisiä sosiaalisen kontrollin instituutioita ovat esimerkiksi koulutusjärjestelmä sekä poliittiset ja uskonnolliset organisaatiot. Yhteiskunnassa vallitseva rakenteellinen eriarvoisuus muodostuu ihmisten ja ryhmien erilaisesta mahdollisuudesta saada käyttöönsä yhteiskunnassa haluttuja, mutta määrältään rajoitettuja materiaalisia tai symbolisia hyödykkeitä, varallisuutta ja valtaa. (Antikainen ym. 2013, 37-38.)

Erilaiset valtasuhteet ja vallankäytön keinot liittyvät yhteiskunnan sosiaaliseen kerrostuneisuuteen, mikä taas kuvastaa eri ryhmien välistä rakenteellista eriarvoisuutta. Sosiaalista ja yhteiskunnallista eriarvoisuutta on sosiologiassa perinteisesti tulkittu myös yhteiskuntaluokan käsitteellä. (Sanaksenaho 2006, 9.) Yhteiskuntaluokkakäsitettä käytetään viittaamaan suuriin ihmisryhmiin ja niiden keskinäisiin jakoihin (Melin & Blom 2011). Ihmisiä pystytään siis tarkastelemaan eri ominaisuuksien avulla erilaisina ryhminä, joiden mukaan ihmiset asettuvat tiettyihin sosiaalisiin kerrostumiin. Keskeisiä jakolinjoja ovat yhteiskunnallisen vallan ja sen jakautumisen kannalta taloudellinen asema, asema työnjaon hierarkiassa, alueellinen sijainti, sukupuoli, etninen alkuperä sekä koulutuksen tuoma asiantuntijuus tai sen puute. (Antikainen ym. 2013, 37.) Yhteiskuntaluokka liittyy jakoihin ja muihin eriarvoisuutta synnyttäviin seikkoihin. Käsitteenä yhteiskuntaluokka on selkeästi osa teollista yhteiskuntaa ja kapitalistisia tuotantosuhteita. (Melin & Blom 2011.)

Sosiologian keskeinen tehtävä on yhteiskunnallisten jakojen tutkiminen ja eriarvoisuuden käsitteellistäminen (Melin & Blom 2011). Klassisia sosiologian luokkateoreetikoita ovat Karl Marx sekä Max Weber, joiden mukana alan tutkimusperinne on haarautunut kahteen eri suuntaan (Melin & Blom 2011; Sanaksenaho 2006, 17). Marxilaisuus korostaa tuotantosuheteita, jotka liittyvät omistamisen ja vallan rooliin, kun taas weberiläisen tulkinnan keskiössä on markkinakapasiteettien, kuten ammatin, tulojen ja koulutuksen merkitys (Melin & Blom 2011; Sanaksenaho 2006, 17). Marxin luokkateorian keskeinen ajatus kiteytettynä oli, että valta kytkeytyy omistajuuteen, jonka avulla yhteiskuntaan syntyy yhteiskuntaa hallitseva luokka. Marxin mukaan nämä kyseiset prosessit synnyttävät yhteiskunnallista epätasa-arvoa, sillä ne asettavat työväenluokan yhteiskunnallisesti alisteiseen ja riistettyyn asemaan. Weberkin on sitä mieltä, että omistajuus on yhteiskuntaluokkien perustana, mutta painottaa sen lisäksi myös statuksen merkitystä. Status muodostuu sellaisista elämäntavoista ja kulutustottumuksista, joita yhteiskunnassa arvostetaan. Marxin ja Weberin esittämien luokkateorioiden jälkeen yhteiskunta on kuitenkin monimutkaistunut niin paljon, että pelkkä omistukseen perustuva jäsentely ei riitä yksinään selittämään yhteiskunnan kerrostuneisuuden moninaisuutta. (Antikainen ym. 2013, 38.)

Sosiaaliseen kerrostuneisuuteen liittyen on Marxin ja Weberin lisäksi esittänyt teorioitaan myös Pierre Bourdieu (1986), jonka keskeisiksi käsitteiksi nousevat pääoma, kenttä ja habitus. Bourdieu analysoi modernin yhteiskunnan sosiaalista kerrostuneisuutta esittämällä teorian taloudellisten, kulttuuristen ja sosiaalisten pääomien luonteesta ja jakautumisesta. Yhteiskunnallinen valta ja hallinta kiinnittyvät Bourdieun mukaan näihin kolmeen tärkeimpään pääomanmuotoon. (Antikainen ym. 2013, 39; Bourdieu 1986.) Kenttäkäsitteellä Bourdieu kuvaa toimijoiden ja rakenteiden välisiä suhteita ja symbolisia tiloja (Antikainen ym. 2013, 39). Bourdieun teorian mukaan yhteiskuntamme muodostuu erilaisista limittäisistä ja sisäkkäisistä sosiaalisista alueista eli kentistä. Kenttä on sosiaalisen toiminnan alue, jolla on omat sääntönsä. Kentillä käydään kamppailua pääomista eli vallasta ja auktoriteetista. Kentillä toimivilla on sekä yhteisiä etuja että omia henkilökohtaisia etuja. (Bourdieu 1986.)

Kentillä tapahtuva toiminta ymmärretään asenteina ja suhtautumistapoina, joiden järjestelmää Bourdieu nimittää habitukseksi (Antikainen ym. 2013, 39). Habituksella Bourdieu (1986) tarkoittaa sisäistettyä kulttuuria, jossa ihminen tekee jatkuvia valintoja sosiaalisissa suhteissa.

Se on elämäkokemuksen tuote ja sen takia sitä ei voi olla kahta täysin samanlaista. Näin Bourdieu pyrkiikin osoittamaan, että yksilöllinen on yhteiskunnallista, eli valintamme perustuu opittuihin tapoihin. Bourdieun teoria perustuu yhteiskuntaluokka-ajatteluun. Hänen mielestään myös elinolosuhteissa on yhtäläisyyksiä yhteiskuntaluokkien sisällä. Voidaankin puhua yhteiskuntaluokille ominaisesta habituksen tyylistä eli luokkahabituksesta. (Bourdieu 1986.) Bourdieun (1986) teoriaan peilaten syrjäytyneet nuoret jäävät usein näiden sosiaalisten kenttien ulkopuolelle tai osallistuvat vain muutamalla kentällä käytäviin kamppailuihin. Heidän habituksensa ohjaa heitä tekemissään valinnoissaan, esimerkiksi mille kentille he osallistuvat, mutta vähäisen pääoman takia heille jää rajallinen määrä kenttiä, joilla heillä olisi mahdollisuuksia käydä kamppailua, jonka avulla he voisivat saavuttaa lisää pääomaa. (Bourdieu 1986.)

3.1.2 Eriarvoistumiskehitys suomalaisessa yhteiskunnassa

Suomi on menestynyt useissa kansainvälisissä vertailuissa erinomaisesti, sillä koulutusjärjestelmämme on nähty olevan yksi maailman parhaimpia, terveyserot ovat alhaisia ja luottamus erilaisiin yhteiskunnallisiin instituutioihin on korkea. Suomessa asuu noin 5,4 miljoonaa ihmistä, joista 2,5 prosenttia on maahanmuuttajia. Suomalaisesta väestöstä yli 85 prosenttia on asettunut asumaan kaupunkeihin. (Melin & Blom 2011.)

Suomalaista yhteiskuntaa on muodostettu yhteisenä kansallisena projektina, jossa erilaisista intresseistä huolimatta keskeisillä yhteiskunnallisilla ryhmillä on ollut yhteisiä päämääriä. Viime vuosina on kuitenkin nähty, että yhteisesti jaettu päämääriä oli yhteiskunnassamme aiempaa vähemmän ja että tiettyjen yhteiskuntaryhmien mahdollisuudet vaikuttaa omaan asemaansa olivat tuntuvasti heikentyneet. Yhteiskunnallinen eriarvoisuus on tiiviisti yhteydessä toiminnallisten loukkujen kanssa. Toiminnallisella loukulla tarkoitetaan tilannetta, jossa mielekkyys on koetuksella ja elämän jatkuvuus uhattuna. Tällaisessa tilanteessa huono-osaiset päätyvät usein kiperään loukkuun. (Melin & Blom 2011.)

2000-luvulta lähtien tuloerot ovat kasvaneet kaikkialla maailmassa. Suomessa on kannettu huolta tuloerojen kasvusta, vaikka Suomea on usein pidetty tasaisen tulonjaon yhteiskuntana.

Kansainvälisten vertailujen mukaan Suomessa tuloerot ovat edelleen hyvin pieniä ja tuloeroilla on suora yhteys eliniän odotteeseen, luottamukseen tai rikollisuuteen. Tuloerojen kasvun on nähty edistävän suurituloisimpien rikastumista. Tällä hetkellä omaisuustulot ja ylimmät palkkatulot ovat kasvaneet nopeasti, kun taas pienituloisten ansiot ovat kasvaneet vain vähän. Vaikka tuloerot ovat Suomessa kasvussa, on tulojako meillä edelleen tasaisempaa kuin muualla maailmassa. (Melin & Blom 2011.)

Suomalaisessa yhteiskunnassa hyvinvoinnin ja terveyden taso on jatkuvasti kohentunut, mutta hyvinvoinnin ja terveyden jakautuminen väestössä on yhä eriarvoisempaa. Suurimmalla osalla suomalaisista ovat elintaso, elämänlaatu ja elämäntavat kohentuneet tasaisesti 1970-luvun puolestavälistä asti. Sata vuotta sitten Suomi oli Euroopan köyhimpiä maita, mutta vuonna 2010 Suomi todettiin yhdeksi maailman menestyksekkäimmäksi yhteiskunnaksi. (Melin & Blom 2011.) Näin ollen suomalainen eriarvoisuus johtuu enemmänkin hyväosaisuuden yleistymisestä kuin laaja-alaisesta huono-osaisuuden kasautumisesta. Osa suomalaisista ei kuitenkaan ole päässyt mukaan tähän myönteiseen kehitykseen. (Valtioneuvoston kanslia 2018.)

Suomalaisessa yhteiskunnassa eriarvoisuutta aiheuttavia tekijöitä käsitellään niin, että huomio kiinnitetään kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ryhmien aseman muutoksiin. Tasa-arvoinen yhteiskunta pohjautuu kannustinrakenteisiin, jotka tukevat kansalaisten kyvykkyyden ja autonomian tunnetta, osallisuutta ja toimijuutta. Suomen perustuslaki velvoittaa, että julkisen vallan tulee turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen kaikille. Julkisen vallan velvollisuus perusoikeuksien turvaamisessa ulottuu kaikkiin ihmisiin, joilla on oikeus asua ja oleskella Suomessa. (Valtioneuvoston kanslia 2018.)

3.1.3 Eriarvoisuutta korjaavat ja ehkäisevät valtiovallan toimenpiteet

Vuonna 2017 perustettiin työryhmä käsittelemään eriarvoisuutta. Tämän työryhmän tehtävänä oli luoda edellytykset kaikkien Suomessa asuvien henkilöiden pärjäämiselle suomalaisessa yhteiskunnassa sekä omalta osaltaan luoda yhdenvertaista ja tasa-arvoista Suomea. Työryhmän asettamien tavoitteiden toteuttaminen edellyttäisi julkisen vallan käytössä olevien resurssien uudelleenkohdentamista ja sääntelyn uudelleenarviointia sekä hallinnolliset rajat ylittävien

politiikkatavoitteiden täsmentämistä eriarvoisuuden hillitsemisen näkökulmasta. Eriarvoisuuden hillitsemiseksi tarvitaan siis uusia toimintatapoja ja uusia keinoja. (Valtioneuvoston kanslia 2018, 9.) Työryhmän lopputulemana oli, että konkreettiset toimet eriarvoisuuden vähentämiseksi vaatisivat kansalaisten osallisuuden lisäämistä. Terveiden ja hyvinvoinnin edistämiseksi olevien vakiintuneiden toimien lisäksi tulisi tukea myös väestön elämäntapojen kehittymistä, hyvinvointia ja terveyttä edistävään suuntaan sekä kehitettävä uusia, aiempaa vaikuttavampia toimia. (Valtioneuvoston kanslia 2018, 28-29.)

Yksilöllä on perustuslaillinen oikeus osallistua ja vaikuttaa omiin ja yhteiskunnan asioihin. Suomalaisten osallistumiseen ja kansalaispätevyyteen vaikuttavat yksilön koulutus, tulotaso, ammattiasema ja kotitausta. Hyväosaiset osallistuvat aktiivisemmin ja arvioivat vaikutusmahdollisuuksiaan muita myönteisemmin, kun taas huono-osaiset kokevat voimattomuutta. Eriytymiskehitys näkyy entistä selvemmin nuorten joukossa. Eriarvoisuutta vähennetään poistamalla osallistumisen esteitä ja vahvistamalla osallisuutta. Loppuraportissaan työryhmä ehdottaakin, että rahoitusta suunnattaisiin demokratiaa vahvistaviin innovatiivisiin ja sektorirajat ylittäviin yhteishankkeisiin, joilla edistetään haavoittuvassa asemassa olevien osallisuutta, osallistumista, kansalaispätevyyttä ja vuoropuhelua päättäjien kanssa. Lisäksi tuetaan koulujen demokratiatyötä ja luodaan uusia kumppanuuksia sekä poistetaan osallistumisen esteitä. (Valtioneuvoston kanslia 2018, 30-32.)

Pelkän perusasteen koulutuksen varaan jääminen tiedetään merkittävänä eriarvoistumiskehityksen riskinä. Lapsen ja nuoren elämäntilanteen tarkastelu vaatii huomattavasti nykyistä kokonaisvaltaisempaa toimintaa sekä vuorovaikutusta lapsen ja nuoren lähiyhteisön kanssa. Nykyiset palvelut vastaavat hyvin valtaosan tarpeisiin, mutta eriarvoistumisen riskitilanteissa nykyisen säädös- ja vastuurakenteen mukainen palvelujen erikoistuminen ja eriytyminen ovat kuitenkin osa ongelmaa, ei sen ratkaisua. Eriarvoistumisen estäminen, kasvatus ja oppimisen edistäminen pitäisi nähdä yhtenä kokonaisuutena. Jokaisen lapsen ja nuoren kehityspolun kaikista vaiheista tulisi löytyä vastuullinen aikuinen ja yhteisö, johon kuulua sekä mielekästä tekemistä. Lapsi- ja perhelähtöisen moniammatillisen osaamisen varmistamiseksi tarvitaan toimintakulttuurin muutos. Palvelut tulisi kohdentaa ongelmien alkulähteille. Palvelujen ja tuen tuloksellisuutta ja vaikutuksia pitää mitata ja arvioida.

Oppimisen ja hyvinvoinnin näkökulmasta on yksilön varhaisvuosilla suuri merkitys. (Valtioneuvoston kanslia 2018, 33-34.)

Kärjistynyt asuntomarkkinoiden polarisaatiokehitys näyttäytyy asumisen eriarvoistumisena. Kasvukeskuksissa vuokra-asunnoista on pulaa ja haja-asutusalueilla asuntojen arvomuutokset aiheuttavat taloudellisia ongelmia. Tuloerojen kasvu ja maahanmuuton lisääntyminen kasvattavat paineita asuinalueiden monipuolisuuden turvaamiseen ja toimenpiteisiin asunnottomuuden minimoimiseksi pitkäjänteisellä asuntopolitiikalla. Kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen määrän kasvu vaikuttaa suoraan pienituloisten ihmisten toimintaedellytyksiin ja lieventää taloudellista eriarvoisuutta. Sosiaalisten ongelmien kasautuminen, palveluiden heikkeneminen ja asukasrakenteen yksipuolistuminen liittyvät asuinalueiden eriytymiseen. Asuinalueen merkitys asukkaiden hyvinvointiin heijastuu voimakkaammin juuri heikommassa asemassa oleviin. (Valtioneuvoston kanslia 2018, 36-38.)

3.2 Liikunnan kansalaistoiminta

Suomessa järjestö- ja yhdistystoiminnalla on ollut merkittävä rooli nykyisen yhteiskunnan syntyisessä ja yhdistykset ovat edelleen tärkeä osa yhteiskunnan kehitystä (Itkonen 2000; Jokinen & Saaristo 2006, 248- 249). Yhdistyksellä tai järjestöllä tarkoitetaan ihmisten yhteenliittymää, jossa toteutetaan yhteisiä tavoitteita, arvoja tai intressejä. Näitä ihmisiä katsotaan yhdistävän jokin henkinen tai aatteellinen merkitys, jonka kautta yhdistyksen toimintaa jäsennetään. Suomalaisessa liikuntakulttuurissa nämä merkitykset ovatkin nivoutuneet usein tietyn lajin ja sen kilpailutoiminnan ympärille. (Heikkala & Koski 2000; Möttönen & Niemelä 2005, 104.)

Länsimaissa on herännyt 1970-luvusta lähtien uudenlaista mielenkiintoa kolmatta sektoria kohtaan (Helander 1998, 10-15). Kolmannella sektorilla tarkoitetaan ei-voittoa-tavoittelevaa toimintaa, jota ei ylläpidetä pelkästään valtion verovarjoilla. Tämän lisäksi kolmanteen sektoriin nähdään Suomessa liittyvän tiiviisti myös vapaaehtoisuuden ja yleishyödyllisyyden. Kolmas sektori kokonaisuutena koostuukin järjestöistä, yhdistyksistä, säätiöistä ja uusosuuskunnista. (Jokinen & Saaristo 2006, 253.) Hyvinvointivaltio nähtiin taloudellisesti tehottomana

järjestelmänä ja sen rakenteet joustamattomina ja hierarkkisine. Alettiin pohtia, voisiko hyvinvointipalveluja toteuttaa jokin muu taho julkisen järjestelmän sijasta, jolloin katse kohdistettiin kolmannen sektorin suuntaan. Suomessa kolmannen sektorin roolia hyvinvointipalvelujen tuottajana alettiin tarkastella vasta 1990-luvun puolivälissä, jolloin laman aiheuttamat joukkotyöttömyyden ongelmat olivat merkittäviä. (Helander 1998, 10-15.) Kolmannen sektorin kasvanut yhteiskunnallinen rooli nähtiin yhtenä kanavana ehkäistä työttömyydestä johtuvaa syrjäytymistä (Rönberg 1998). Toimintaympäristössä tapahtunut muutos lisää toimijoiden välistä riippuvuutta, mikä samalla edistää keskinäistä vuorovaikutusta (Möttönen & Niemelä 2005). Sekä valtiolta että EU ovatkin halukkaita saattamaan alulle erilaisia järjestöille suunnattuja hankkeita, joissa työllistymistä edistetään (Rönberg 1998).

Nykyinen kaupungistunut yhteiskuntamme on varsin nuori. Maatalous-Suomi modernisoitui ja urbanisoitui verrattain lyhyessä ajassa. Toimeentulonsa maa- ja metsätaloudesta hankki 1940-luvulla vielä 64 prosenttia työvoimasta ja 1980-luvulla enää 13 prosenttia. Muuttoliike maalta kaupunkiin jatkuu edelleen tasaisena. Esimodernin ajan maatalouskulttuurissa ruumiillisuus ja läheinen luontosuhde olivat väistämätöntä, koska luonto ja ruumiillinen työ olivat ihmiselle välttämätön toimeentulon ja selviytymisen lähde. Luonto toimi tuotantoympäristön raaka-ainelähteenä ja arjen toimintatilana. Luonnonympäristöt ja ruumiillisuus olivat myös läsnä muun muassa päivittäisissä siirtymissä, kuten asiointimatkoilla, koulunkäynnissä ja päivittäistarpeiden hankkimisessa. Arkiliikkumiseen sisältyi työnteon ohella siis myös välttämättömiä ja ajanvietteellisiä siirtymiä. (Simula 2012, 35,74.)

Liikunnan kansalaistoiminta on Suomessa hitsautunut tiukasti yhteen muun järjestötoiminnan kanssa, läheisemmin kuin kenties missään muussa maailman maassa. Tämän takia tarkastellessamme liikunnan kansalaistoimintaa onkin tärkeää tarkastella kansalaistoimintaa kokonaisuudessaan. (Itkonen 2000.) Laajamittainen järjestäytyminen alkoi Suomessa vasta 1800-luvun loppupuolella. Järjestäytymisen syitä olivat yhteisiksi koettujen asioiden hoitamisen tarve, kuten raittius, uskonto, kansanvalistus, nuorisoseura- ja työväenliikkeen. Raittiusteema nousi urheiluseurojen pitkäaikaiseksi motoksi. (Itkonen 2000.)

Järjestäytyneen liikuntaharrastuksen alkulähteet ovat ruumiillisuutta korostaneesta maatalousyhteiskunnasta. Maatalousyhteiskunnassa elinkeinoliikunta, pelit, temput ja erilaiset kisailut olivat kansanomaista liikuntaa. Pikkuhiljaa ruumiillinen huvittelu alkoi kisailujen kautta saada urheilun ja kilpaurheilun alkeellista muotoa. Vuosien 1870–1880 aikana syntyi ensimmäiset urheiluseurat suuriin asutuskeskuksiin ja kaupunkeihin. Pitkään tätä ennen maaseudulla oltiin jo voimisteltu ja urheiltu raittiusseurojen, työväenyhdistysten ja vapaapalokuntien aloitteesta. Urheiluseurat alkoivatkin vasta vuonna 1910 laajemmin itsenäistyä, jonka seurauksena urheiluseuroja alkoi löytyä lähes jokaisesta kunnasta. (Ilmanen 2015; Kärkkäinen 1992.) Suuren kansalaisliikkeen myötä 1860-luvulla alettiin perustamaan urheiluseuroja, joiden tehtäväksi nähtiin lasten ja nuorten liikuntataitojen harjaannuttamisen lisäksi myös heidän kasvattamisensa kuriin, raittiusseurojen ja sivistykseen. Urheiluseurat ovatkin tämän urheiluliikkeen johdattelimina tarjonneet jo noin 150 vuotta vapaaehtoistoimin ja talkootyön voimin puitteet liikunnan harrastamiselle ja osallistumiselle. (Mäkinen 2012.)

Kansalaistoimintojen kehitys on jaettavissa viiteen vaiheeseen. Ensimmäinen on kansalaisyhteiskunnan nousu laajana joukkoliikkeenä 1800-luvun loppupuolella ja sen toiminnassa korostettiin vapaaehtoistoiminnan merkitystä. Toisena oli luokka-Suomen kansalaisyhteiskuntavaihe, jossa suomalainen kansalaisyhteiskunta järjestäytyi luokkasidonnaisesti. Tämä luokkaistuminen on seurausta kansalaissodasta, jonka jälkeen luokkaleiriytyminen näkyi kauttaaltaan järjestökentällä. Tällöin työväestö synnytti omat järjestönsä porvarillisen yhdistystoiminnan vastavoimaksi. (Itkonen 2000.) Kolmantena siirryttiin puoluejohtoiseen kansalaisyhteiskuntaan, jossa puolueet vaikuttivat entistä laajemmin sektoroituneeseen järjestökenttään. Vasta 1960-luvun alussa syntyi järjestöllinen perusta modernille kansalaisyhteiskunnalle, synnyttäen samalla ennennäkemättömän kytköksen julkisen hallinnon ja järjestötoimijoiden välille. Neljännessä hyvinvointi-Suomen kansalaisyhteiskuntavaiheessa elettiin 1970- ja 1980-luvulla. Tällöin puolueiden ja etujärjestöjen suhde valtioon oli tarkasti normitettu. Viidentenä, ja vaiheista viimeisimpänä, siirryttiin pirstoutuneen kansalaistoiminnan ajalle 1990-luvulla, jota kuvastaa hyvin avainsana eriytyminen. Liikuntaseurojen selvä määrällinen kasvu oli osittain seurausta yleisseurojen hajoamisesta pienempiin lajiyksiköihin. Nämä kansalaistoiminnan muutokset vaikuttivat sekä liikuntaorganisoitumiseen että järjestökentän töihin. (Itkonen 2000.)

Järjestäytyneen liikunnan kansalaistoiminnasta on erotettavissa erilaisia ajanjaksoja. Järjestökulttuurinen kausi kesti 1930-luvulle asti. Järjestökulttuurin kaudella työläisurheilu oli jo omiin seuroihinsa järjestäytyntä, mutta itsenäinen työläisurheiluliitto syntyi vasta kansalaissodan seurauksena. Vuonna 1919 urheiluliike jakautui kahtia kansalaissodan lopputuloksena. Tämä jakoi urheiluliikkeen sosialistiseen ja porvarilliseen keskusjärjestöön eli SVUL:iin ja TUL:iin. (Itkonen 2000; Rantala 2014, 13.) Järjestökulttuurikauden loputtua 1930-luvulla alkoi harrastukselliskilpailullinen kausi. Harrastukselliskilpailullisella kaudella liikuntapaikkojen merkittävä määrällinen kasvu mahdollisti yhä useammalle lajille harjoittelu- ja kilpailupaikan. Yhtenä merkittävänä seikkana liikuntapaikkojen lisääntymiselle oli muutos, joka mahdollisti koulujen liikuntasalien käytön urheiluseuratoiminnassa. Liikuntapaikkojen lisääntyessä myös eri lajit lisääntyivät, mikä luonnollisesti aiheutti lajien keskinäisen kilpailun lisääntymistä. Kilpailua ei ollut vain seuroissa, vaan se ylsi lajiliittoihin asti. Lajiliitoissa kilpailtiin kuntien jakamista resursseista. (Itkonen 2000.)

Kilpailullis-valmennuksellinen ajanjakso alkoi 1960-luvun lopussa ja sitä kesti 1980-luvulle asti. Kunnallisen liikuntatoimen rooli muodostui 1960-luvulla. Liikuntatoimen rooliksi muodostui koordinoida seuratoimijoiden järjestämää ruohonjuuritason toimintaa. Kilpailullis-valmennuksellisella ajanjaksolla kuntoliikunta alkoi nostaa päätään. Kuntoliikunta syntyi yhteiskunnallisen muutoksen seurauksena, jolloin työn fyysinen kuormittavuus oli vähentynyt, kaupungillistuminen alkanut ja yhdyskuntasuunnittelu oli polkaistu käyntiin sekä terveyteen liittyvä tieto alkoi herättää kiinnostusta. (Itkonen 2000; Itkonen & Kauravaara 2015.) Valtiolliset toimet nostivat kuntoliikuntasuunnittelun aivan uudelle tasolle (Itkonen 2000; Itkonen & Kauravaara 2015).

Eriytyneen liikuntakulttuurin aikakautta ollaan eletty 1980-luvulta eteenpäin. Tälle aikakaudelle luonteenomaista oli urheilu- ja liikuntaseurojen määrällinen kasvu, joka oli seurausta perinteisen urheiluseuraliikkeen murroksesta. Murroksen seurauksena seurat erikoistuivat yhä useampiin lajeihin. Liikuntaseurojen määrän lisääntymiseen vaikutti myös se, että yhä useampi yleisseura hajosi erikoisseuraksi. (Itkonen 2000.) Eriytymistä näkyy myös tapahtuneen urheilukulttuurin sisällä, jossa toisella puolella on urheilullissuorituksellinen toiminta ja toisella sosiokulttuurinen toiminta. Nykypäivän medialisitumisen ja markkinallistumisen myötä huippu-urheilusta on tullut liikeyritysmäistä toimintaa, joka on

irtaantunut lähes täysin vapaaehtoisesta liikunnan kansalaistoiminnasta. Toisin kuin huippu-urheilussa sosiokulttuurisessa seuratoiminnassa ei tavoitella kilpailullista menestystä tai suorituksellista kyvykkyyttä. Yhteisöllis-elämyksellisessä seurassa tavoitteena on yhteisten elämysten hankkiminen tai seuratoiminnan kehittäminen. Kasvatuksellis-sosiaalisessa seurassa liikunta toimii välineenä oppimiselle, kuntoutumiselle ja terapialle. (Itkonen 2000; Kokkonen 2013, 238-239.)

Eriytymisen seurauksena urheilua ei nykyään ole helppo hahmottaa yhtenäisenä kokonaisuutena, sillä uusia ja uudennlaisia lajeja syntyy koko ajan. Näiden uusien lajien toimintakulttuurien on nähty poikkeavan aikaisemmista. Lajien eriytyminen loitontaa entisestään eri lajien arvomaailmoja. (Kokkonen 2013, 238-239; Kotkavirta 2004.) Eriytyminen näkyy nykyään myös seuran jäsenluvuissa. Aikaisemmin jäsenyys ja seurauskollisuus olivat selvästi merkittävämpiä asioita kuin nykyään. Jäsenyys on nykyään löyhempää ja sen vuoksi myös jäsenyyden lopettaminen on aikaisempaa neutraalimpaa. Nykypäivän jäsenyys näyttäytyykin jäsenmaksun sijasta lisenssi- tai palvelumaksuina. Tämän päivän jäsenyyttä voidaan kutsua muodolliseksi jäsenyydeksi. (Itkonen 2000.)

3.2.1 Muutokset liikunta- ja urheiluseuroissa

Liikunta oli Suomessa viime vuosisadalla tärkein vapaa-ajan harrastus. Liikunta toimintana perustuu Suomessa innokkaiden kansalaisten omaehtoiseen toimintaan sekä vapaaehtoisjärjestöjen organisoimaan järjestäytyneeseen liikuntatoimintaan. Tämän lisäksi kunnan tehtävänä on luoda edellytyksiä liikunnan kansalaistoiminnalle. (Koski 2000.)

Liikunnan järjestökentällä tapahtuneeseen muutokseen on nähtävissä kolme keskeistä syytä: kasvu, eriytyminen ja ammatillistuminen. Hyvinvointivaltion kasvun myötä myös liikuntajärjestöt ovat kasvaneet 1990-luvulle asti. Kasvua on tapahtunut niin taloudellisissa resursseissa kuin myös lajien määrässä, sekä myös organisaatiot, kuten lajiliitot, ovat lisääntyneet. 1990-luvun taitteessa toteutui liikuntajärjestöissä rakenteellinen uudistus. (Heikkala 2000.)

Samaan aikaan kun liikunnan järjestökentät ovat laajentuneet, ovat ne myös eriytyneet. Aikaisemmin liikuntakulttuurissa hallitsi `kilpailun tie`. Pikkuhiljaa kuitenkin sen tilalle on noussut `kunnon tie`. Nykyään liikuntakulttuuria hallitsee terveys-, elämys- ja seikkailuliikunta. Liikuntakulttuurin eriytyminen on johtanut toiminnan heterogeenistymiseen. Perinteisen lajisidonnaisuuden rinnalle onkin syntynyt yhä moninaisempi lajitarjonnan kirjo. Tämän lisäksi eriytymistä on tapahtunut myös järjestöjen arvopohjassa. Kilpa- ja huippu-urheilun monopoliasema ei olekaan enää nykypäivää. Toimialoittumisen myötä onkin lasten ja nuorten sekä harraste- että terveysliikunta ottaneet isompaa roolia ja asemaa. (Heikkala 2000.) Eriytyneessä liikuntakulttuurissa EasySport-toiminta keskittyy harraste- ja terveysliikuntaan. Kilpa- ja huippu-urheiluun keskittyvät seurat eivät lähteneet EasySport-yhteistyöhön yhtä herkästi kuin ne seurat, joissa harraste- ja terveysliikuntaa oli jo ennestään. (Maijala & Pasanen 2015.)

Liikunnan järjestökentällä ammatillistuminen on lisääntynyt. Määrällisellä ammatillistumisella tarkoitetaan palkallisten työntekijöiden määrällistä kasvua (Heikkala 2000). EasySport-yhteistyön myötä seuroihin kyettiin palkkaamaan lisää täyspäiväisiä työntekijöitä (Maijala & Pasanen 2015). Laadullisella ammatillistumisella kuvataan uusia toimintakulttuureja ja uusia toimintamalleja. 1990-luvun eriytymiselle olikin tyypillistä täysin uusien toimintatapojen synnyttäminen perinteisen toiminnan rinnalle. Suomalainen liikuntakulttuuri pohjautuu edelleen vapaaehtoisuuteen, vaikkakin se on nykyään joutunut uudelleen hakemaan paikkansa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin keskeltä. Liikuntakulttuurissa valtio ja kunnat ovat suuri ja olennainen toimija resurssien jakajana, ohjausmekanismina ja toimintapoliittikkona. (Heikkala 2000.)

Viime vuosina on keskusteltu harrastemaksujen nousseista kustannuksista. Kokonaiskustannukset organisoidussa liikunnassa ovat osin jopa kolminkertaistuneet. Korkealle nousseet harrastemaksut aiheuttavat polarisaatiota eri liikuntamuotojen välille. (Puronaho 2014, 14,18). Harrastusten hintalapun on nähty vaikuttavan harrastuksen valintaan jo suunnitteluvaiheessa. Korkean tulotason perheet harrastavat pääosin kalliita liikuntamuotoja. Hirvensalo ym. (2016) toteavatkin, että liikuntaharrastuksen kalleus on selvä este lapsen liikuntaharrastukselle. (Hirvensalo ym. 2016.)

3.2.2 Urheiluseurojen lainmukaisen tehtävän suunnanmuutos

Suomessa urheiluseurat ovat yksi suurimmista kansalaisaktiivisuuden keskittymistä. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan liikunta- ja urheiluseuroja on nykyään jo yli 11 000 ja niiden tehtävänä on vastata liikunnan ja urheilun organisoimisesta. Suomalaisista lapsista ja nuorista 43 prosenttia harrastaa liikuntaa ja urheilua urheiluseurassa ja potentiaalisia harrastajia löytyisi vielä lisää. Yhteiskunnalliset muutokset ilmenevät myös suomalaisessa kansalaistoiminnassa ja sen järjestäytymisessä. Aikanaan urheiluseurat ja lajiliitot ovat syntyneet kilpailunomaista liikuntaa ja urheilua varten. (Hakamäki ym. 2014.) Organisoitulle urheilu- ja liikuntatoiminnalle asetettu liikuntalaki astui voimaan 1.1.1980 ja kuluneen 30 vuoden aikana lakiin on tehty muutoksia yhdeksän kertaa. Liikuntalain ensisijaisena tehtävänä on edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia harrastaa liikuntaa, väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä fyysistä toimintakykyä, lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, liikunnan kansalais- ja seuratoimintaa sekä huippu-urheilua samoin kuin liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita sekä vähentää liikkumisen eriarvoisuutta. (Sosiaali ja terveysministeriö 2013, 42; Paavola 2004.)

Liikuntalakiuudistusten myötä liikunnan asema hyvinvoinnin edistäjänä on kasvanut ja liikunnan terveysnäkökulma esiintyy kaikilla kunnan toimialoilla, jotta voidaan edistää kaikkien kuntalaisten liikkumista ja hyvinvointia. Liikunnan rooli kunnallisissa peruspalveluissa vakiintuu. Uudistuneen lain myötä liikunta- ja urheiluseuroille jaetaan valtionavustuksia sen perusteella, miten ne pyrkivät toimillaan edistämään liikuntaa ja toteuttamaan toiminnassaan liikuntalain toiseen pykälään asetettuja tavoitteita. Näiden tavoitteiden perusteella urheiluseurojen pitäisi panostaa toiminnassaan harrasteliikuntaan sekä ottaa huomioon erityisesti ne yksilöt tai joukot, jotka liikkuvat terveytensä kannalta liian vähän. Voidaan siis todeta, että liikunta- ja urheiluseurojen rooli matalan kynnyksen liikuntatoiminnan järjestäjänä korostuu uudistetun liikuntalain myötä. Nämä liikuntalain uudistukset koskivat nimenomaan kansalaisten fyysisen aktiivisuuden lisäämistä, lasten ja nuorten liikkumismahdollisuuksien yhdenvertaistamista sekä heidän kasvunsa ja kehityksensä tukemista liikunnan avulla. (Sosiaali ja terveysministeriö 2013, 42; Paavola 2004.)

3.3 Lasten osallisuus

Aktiivinen harrastaminen voidaan nähdä kulttuurillisena piirteenä, ilmentäen erilaisia elämäntyyplejä, tehokkuutta ja suorituskykyä. Näin ollen ihmiset voivat harrastuksen kautta elää kulttuurillisesti ja sosiaalisesti hyväksytyjen normien mukaan. (Vehmas 2015.) Psykologisesta näkökulmasta katsottuna liikunnassa tärkeintä on se, mikä merkitys liikunnalla on yksilön toimintaan ja tavoitteisiin sekä siihen, miten liikunta koetaan. Yhteisön näkökulmasta tärkeintä on se, miten on syntynyt harrastuksenomaista vapaa-ajan liikuntaa säätelemään erilaisia tapoja ja normijärjestelmiä, jotka eri kulttuureissa suuntaavat yksilön liikuntakäyttäytymisen tavoitteita, tarpeita ja motiiveja. (Vehmas 2015.)

Ihminen tekee päivittäin useita erilaisia valintoja. Valintamme perustuu osaksi geneettisfysiologisiin tekijöihin ja osaksi psykologisiin tekijöihin kuten persoonallisuuteen. Lisäksi valintoihimme vaikuttavat myös ympäristölliset tekijät. Ympäristön vaikutteista omaksutut asiat suuntaavat käytöstämme, jonka pohjalta teemme valintoja. Tällaiset ympäristövaikutteiset valinnat muodostuvat sosiokulttuurisista tekijöistä, joita voidaan kutsua merkityksiksi. Merkityksen voi jakaa kahteen osatekijään; siihen mitä jokin tarkoittaa (merkitys) ja toisaalta merkittävyyteen eli jonkinlaiseen arvolataukseen, jolloin merkityksen voi sijoittaa tärkeysjärjestysasteikolle. (Koski 2006.)

Merkitykset ovat siis käyttäytymistämme ja valintojamme ohjaavia tekijöitä. Arvot ja asenteet pohjautuvat pitkälti merkityksille. On myös hyvä todentaa, että tarpeet voivat rakentua merkityksistä. Merkitykset yksilön näkökannalta näyttäytyvät siinä, miten kulttuuriset koodit jäsentyvät yksilön ajatteluun. Merkitykset näyttäytyvät yhteisötasolla kollektiivisina merkitysrakenteiden jäsentymisprosesseina, joiden seurauksena kulttuurin muotoutuminen on puhtaimmillaan. Näin ollen kulttuuri voidaankin ymmärtää merkitysten verkostona. Merkityksellistä kokemusta voidaan kuvata dialogina, jota käydään yksilön kokemuksen ja sosiokulttuurisen maailman merkitysten välillä. (Koski 2006.)

Läheisillä ihmisillä on tärkeä rooli minuuden ja identiteetin rakentumisessa. Sosiaalisessa ympäristössä yksilö on aina osa erilaisia ryhmiä ja suhteita. Sosiaalinen ympäristö vaikuttaa ja

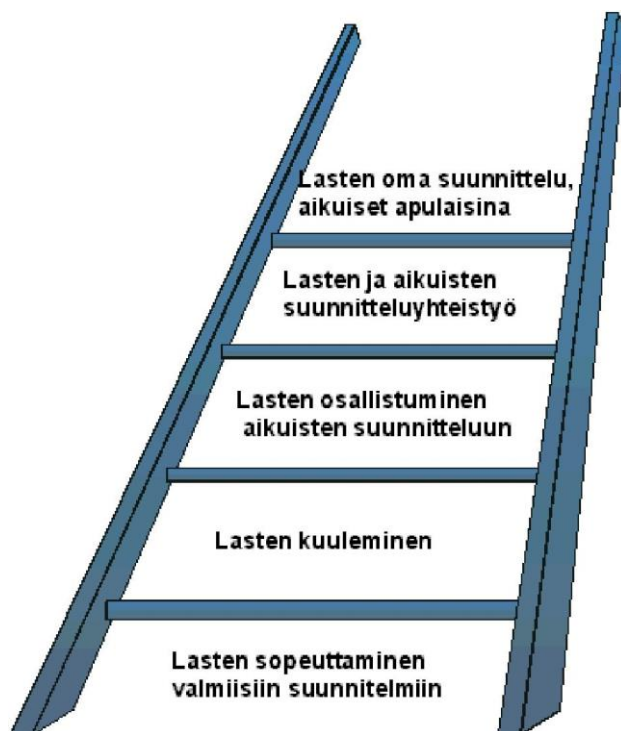
muokkaa yksilön käsityksiä, valintoja ja toimintaa. Sosiaalisessa vuorovaikutuksessa yksilö rakentaa jatkuvasti käsitystä itsestään ja suhteesta toisiin. Elämän kentän rakentumisessa merkityksellisiä ovat yksilön sosiaaliset suhteet, sillä minä syntyy ja uusiutuu meistä. (Saaranen-Kauppinen ym. 2011.) Liikunnan harrastamiseen vaikuttavat yksilön yksilölliset syyt ja motiivit. Tämän lisäksi harrastamiseen vaikuttavat myös rakenteelliset tekijät kuten yhteiskunnalliset olot, koulutustaso ynnä muut. (Vehmas 2015.)

Vehviläisen (2006) mukaan osallisuuden määritelmiä on useita erilaisia, mutta ne ovat samaan aikaan tiiviisti yhteydessä toisiinsa. Osallisuutta voidaan määritellä hyvinvoinnin, oikeuksien ja vallan näkökulmasta. Hyvinvoinnin näkökulmasta osallisuus muodostuu välineeksi köyhyyden ja syrjäytymisen torjunnassa. Nähdäänkin, että vaikutusmahdollisuuksien kasvaessa myös hyvinvointi lisääntyy. Toisaalta vaikutusmahdollisuudet itsessään voidaan nähdä yhtenä hyvinvoinnin osatekijänä. Oikeudellisessa tarkastelussa osallisuus kuvataan kansalaisten perusoikeutena, joka tulisi olla kaikkien saatavilla iästä, etnisestä taustasta, sukupuolesta tai sosiaalisesta taustasta riippumatta. Osallisuutta voidaan lähestyä myös valtasuhteena, joka muodostuu kansalaisten ja julkisen organisaation välille. Yhden katsontakannan mukaan osallisuus voidaan tulkita eräänlaisena tunteena, jonka saavuttamiseksi vaaditaan tietoa, motivaatiota, taitoja ja valtaa vaikuttaa. Opetusministeriön arvokartalla liikunnan kohdalla korostuu osallisuus ja mahdollisuudet osallistumiseen. Rakennettaessa demokraattista yhteiskuntaa liikunta kansalaistoimintana nähdään voimavarana. Kukoistava kansalaisyhteiskunta mahdollistaa yksilölle osallisuuden, osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuden. Osallisuuden lisäämisen ja vahvistamisen onkin osoitettu ehkäisevän syrjäytymistä. (Paavola 2004; Vehviläinen 2006, 76-78.)

Tarkasteltaessa lasten ja nuorten osallisuutta voidaan lapset ja nuoret nähdä enemmänkin toimijoina eikä niinkään vallan käyttäjinä. Toimijuus onkin osallisuuden määritelmistä se, joka on lähimpänä osallistumista, joka puolestaan liittyy tiukasti toiminnallisuuteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen. (Vehviläinen 2006, 76-78.) Lasten vaikuttamismahdollisuudet ja sitä myötä myös kansalaisvalmiudet kasvavat sitä suuremmiksi, mitä enemmän aikuiset ovat valmiita antamaan tilaa lasten omatoimisuudelle ja näin luopumaan kaikkietävästä ja yksipuolisesta valtaa käyttävästä roolistaan. Tärkeää on kuitenkin huomata, ettei tarkoituksena ole, että lapset aina toimisivat itsenäisesti, vaan lapset haluavat työskennellä rinnakkain aikuisen kanssa.

Lasten osallisuudessa tärkeää onkin, että yhdessä tekeminen korostuu ja että lasten äänet kuullaan yhdessä aikuisten äänien kanssa. Lapset eivät halua, eivätkä he voikaan, toteuttaa tuntuksaitöjä täysin yksin, sillä päätöksenteossa ja neuvottelussa tarvitaan aikuista, jolla on asiantuntijuutta ja auktoriteettia. (Horelli 1994, 38.)

Liisa Horelli (1994) on kehittänyt lasten osallisuuteen liittyen osallistumisen pienet tikkaat (kuvio 1). Tikkaiden viisiportaisella asteikolla hän kuvaa lasten osallistumista suunnitteluun. Horellin tikkaat ovat jatkokehittelyä Sherry Amsteinin kehittämään kahdeksanluokkaisele osallisuuden asteikolle, jossa kuvataan kansalaisten osallistumisen asteita suunnitteluun liittyvässä päätöksenteossa. Horellin kehittämien tikkaiden alimmalla tasolla lasten osallisuus on vähäisintä ja korkeimmalla portaalla lapsi toimii jo hyvin itseohjautuvasti. (Horelli 1994, 38.)

KUVIO 1. Horellin osallistumisen pienet tikkaat (Horelli 1994.)

Ensimmäisellä askelmalla lasten osallisuus näyttäytyy sopeutumiselta valmiisiin ohjaajan laatimiin suunnitelmiin. Tällä tasolla lapsia ei oteta mukaan suunnitteluun, sillä heidän mielipidettään ei kysytä. Tällöin voidaankin puhua enemmänkin lasten osallistumattomuudesta suunnitelmien teossa. Toisella askelmalla osallisuus todentuu lasten kuulemisena, jolloin informaatiota vaihdetaan eri vuorovaikutustilanteissa, mutta päätöksentekovalta säilyy aikuisella. Kolmannella portaalla lasten osallisuus näyttäytyy lasten mukanaolona aikuisten suunnitteluprosessissa, joka toteutuu aikuisten ehdoilla ja jossa lapsia käytetään tietynlaisina viiteryhminä. Neljännellä askelmalla suunnittelu toteutuu lasten ja aikuisten yhteistyönä niin, että lapset toteuttavat jo enemmän suunnittelua ja tekemistä itsenäisesti, jolloin aikuisten tehtäväksi jää tausta- ja tukihenkilön rooli. Ylimmällä tasolla, viidennellä askelmalla, lapset toimivat suunnittelijoina ja aikuiset ovat apulaisen roolissa. Todellisilla osallistumismahdollisuuksilla edesautetaan lasten minuuden rakentumista ja osallisuuden kokemuksia. (Horelli 1994, 38-39.)

3.3.1 Lasten syrjäytyminen

Syrjäytymisellä tarkoitetaan sosiaalisia ongelmia, joiden seurauksena jäädyään yhteiskunnan valtavirran elämästä syrjään. Syrjäytyminen voi kohdistua sekä yksilöön että ryhmään. Tällöin yksilö tai ryhmä joutuu ulkopuoliseksi sosiaalisista suhteista, vaikuttamisesta, vallan käytöstä ja mahdollisuudesta osallistua yhteisölliseen toimintaan. Syrjäytymisen käsitettä on tyypillisemmin käytetty aikuisiin kohdistuvissa tutkimuksissa. (Laine ym. 2010.)

Lasten syrjäytymistä käsiteltäessä on otettava huomioon ympäristötekijöiden lisäksi lapsen oma sosiaalinen maailma. Lasten syrjäytymisen keskiössä, sosiaalisen ympäristön laajetessa, ovat vertais- ja ystävyysuhteet. Mitä vanhemmaksi lapsi kasvaa, sitä tärkeämmäksi vertaisryhmät ja ystävät tulevat. Lasten sosiaalinen maailma kasvaa käsittäen perheen lisäksi myös harrastukset ja koulun. Myös lapsen psyko-sosiaalinen kehitys tarvitsee ystävyys- ja vertaissuhteiden läsnäoloa. Muiden lasten kanssa tapahtuvat vuorovaikutustilanteet ovat tärkeitä, sillä ne antavat lapselle mahdollisuuden harjoitella sosiaalisia perustaitoja sekä antavat kognitiiviset ja emotionaaliset resurssit toimia ympärillään olevassa sosiaalisessa maailmassa. Hyvän sosiaalisen verkoston on nähty tukevan lapsen kehitystä ja kasvua, kun taas sosiaalisen

verkoston puuttuminen voi heijastaa lapsen kehitykseen negatiivisella tavalla. Laine toteaa, että lapsen kehitykselle on erityisen haitallista, jos lapsi joutuu aktiivisen torjunnan kohteeksi, kiusatuksi, kiusaajaksi, vetäytyy syrjään tai kokee yksinäisyyttä. Syrjäytyminen on seurausta joko omasta tai muiden käyttäytymisestä. Laine korostaa vielä, että lapselle on luonnollista kaivata sekä läheisiä ystävyys-suhteita että ryhmään kuulumista. Tasapaino näiden kahden tarpeen kohdalla tulee säilyttää. (Laine 2002.)

Nyky-yhteiskunnassa yksilöllisyyttä korostetaan ja se on myös vallitseva kasvatuksellinen suuntaus. Toisinaan on myös todettu, että yksilöllisyyden korostaminen saattaa mennä jopa ryhmän tai yhteiskunnan edun edelle. On kuitenkin huomattu, että yksilöllisyyden ja erilaisuuden esille nostaminen ei saisi kuitenkaan jarruttaa yhteisöllistä toimintaa. (Raina & Haapaniemi 2005, 10.) Yhteisöllisyyden murentumisen seurauksena Mikkolan ja Nivalaisen (2009) mukaan lapsuus yksinäistyy. Lapsuuden yksinäisyys nähdäänkin olevan seuraus yhteisöllisyyden murenemisestä. Lapsen lähiympäristöltä saama riittämätön turvan ja yhteenkuuluvuuden tunne voi vaarantuessaan kiinnittää lapsen huomion enemmän median virtuaalimaailmaan todellisen elämän ihmissuhteiden sijasta. (Mikkola & Nivalainen 2009, 15.)

3.3.2 Drop out -ilmiö liikunnassa

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden vähenemisestä ja organisoidun liikunnan lopettamisesta eli drop outista on laajasti tutkimusnäyttöä sekä Suomesta että kansainvälisesti. Drop out tunnistetaan useimmiten juuri murrosiässä tapahtuvaksi liikuntaharrastuneisuuden muutokseksi. Drop out ei ilmiönä ole uusi. Ikäryhmien keskinäisiä eroja liikunta-aktiivisuudessa on havaittu jo 1990-luvun alusta lähtien (Aira ym. 2013). Vuonna 2013 tehdyn WHO-koululaistutkimusaineiston pohjalta on havaittavissa selvästi, että liikunta-aktiivisuus vähenee iän myötä. Liikunta-aktiivisuus vähenee kokonaisliikunta-aktiivisuudessa, vapaa-ajan hengästyttävän ja hikoiluttavan liikunnan harrastamisessa sekä urheiluseuratoimintaan osallistumisessa. (Aira ym. 2013.) Liikuntasuosittelun mukaisesti vuonna 2010 liikkui 11-vuotiaista pojista 38 prosenttia ja tytöistä 34 prosenttia (Husu ym. 2010, 20-24).

Drop out- ilmiölle ei ole löydetty yhtä selkeää syytä tai selitystä, vaan sen on nähty olevan ennemminkin monen tekijän summa. Cranen ja Templen (2015) mukaan lasten ja nuorten drop out- ilmiöön vaikuttavat tekijät voidaan jakaa kolmeen kategoriaan, jotka ovat sisäiset (intrapersonal), ihmistenväliset (interpersonal) ja rakenteelliset (structural) tekijät. Sisäisiin tekijöihin katsotaan kuuluvan yksilön sisäiset tuntemukset ja olotilat. Nämä ovat oleellisia tekijöitä silloin, kun henkilö pyrkii synnyttämään halun osallistumiselleen johonkin toimintaan. Sisäiset syyt liikunnasta pois jäämiseen voivat olla mielihyvän puute, kyvyttömyyden tunne sekä tunne oman harrastuksen merkityksettömyydestä. Ihmistenvälisiä tekijöiksi on katsottu kuuluvan valmennuksen laadukkuus ja henkilökohtainen suhde valmentajaan. Rakenteelliset tekijät näyttäytyvät ajan ja rahan puutteena sekä loukkaantumisina. (Crane & Temple 2015.) Myös EasySport-toiminnalla halutaan vaikuttaa itse liikuntakulttuuriin siten, että liikunnan ilo ja lasten osallisuus nousisi entistä tärkeämpään asemaan. Tällainen toimintakulttuuri voisi seuraohjaajien kautta siirtyä pikkuhiljaa EasySport-tunneilta myös itse seuratoimintaan, mikä voisi osaltaan vähentää seuratoiminnan drop out- ilmiötä (Maijala & Pasanen 2015).

Tutkimukset osoittavat, että lasten ja nuorten drop out -ilmiöön vaikuttavat sisäiset eli intrapersonaaliset syyt ovat merkittävimpiä liikuntaharrastukseen vaikuttavia tekijöitä. Liikunnasta saatavan mielihyvän puute on yksi merkittävin syy liikunnan drop out -ilmiöön lapsilla ja nuorilla. (Crane & Temple 2015.) Butcher ym. (2002) näkevät, että mielihyvän puute on tärkein harrastuksen lopettamisen syy erityisesti harrastetasolla liikkuvien ja harrastusta vasta aloittavien lasten ja nuorten kohdalla. Tutkimuksessa sekä tytöillä että pojilla merkittävin drop out -syy oli ylivoimaisesti liikunnasta saatavan mielihyvän puute. Tämä korostui erityisesti juuri alakouluikäisillä, mutta näyttää olevan merkittävässä asemassa myös yläkoulu- ja lukioikäisillä nuorilla. (Butcher ym. 2002.)

Liikunnan ilon saavuttamiseen on tutkimuksessa havaittu lukuisia tekijöitä, kuten monipuolinen harjoittelu sekä lajirajat rikkova toiminta (Tiirikainen & Konu 2013). Lasten ja nuorten innostuksen ja mielihyvän puutetta on selitetty esimerkiksi tyytymättömyydellä valmentajaan, liiallisilla harjoituksilla ja peliajan tai vastustajien puuttumisella (Crane & Temple 2015). Liikunnasta syntyvään iloon vaikuttaa myös osaltaan tunne omasta kyvykkyydestä omassa liikuntamuodossa. Onkin havaittu, että liikuntaharrastuksen parissa

jatkavat lapset ja nuoret kokevat suurempaa kyvykkyyttä kuin harrastuksen lopettaneet. (Boiche & Sarrazin 2009.)

Cranen ja Templen (2015) mukaan toiseksi yleisin lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden vähenemisen syy johtuu yksilön omasta kyvykkyyden tai tässä tapauksessa kyvyttömyyden tunteesta. Liikuntalajin parissa lopettaneet lapset ja nuoret kokivat, etteivät olleet riittävän hyviä tai niin hyviä kuin toivoisivat olevansa. Kehittymisen puute nähtiin siis myös yhtenä syynä liikuntaharrastuksesta luopumiseen. (Crane & Temple 2015.) Harrastuksessa koetut pätevyiden ja merkityksellisyyden tunteet ovat selkeästi yhteydessä toisiinsa (Tiirikainen & Konu 2013). Tutkimukset osoittavatkin, että oman pätevyiden tunteen puute on tytöillä merkittävämpi harrastuksen lopettamisen syy kuin pojilla. Harrastetasolla liikkuvalla lapselle ja nuorelle sekä alle vuoden harrastaneelle drop outin syy on nähty liittyvän koettuun kyvykkyyden tunteeseen. (Butcher ym. 2002.)

Lasten ja nuorten liikunnan kilpailullisuus on saanut paljon julkisuutta viime vuosina, ja se myös jakaa mielipiteitä. Lisääntyneellä kilpailullisuudella on todettu olevan yhteyttä organisoidun liikunnan lopettamiseen. Vuoden 2016 LIITU-tutkimukseen vastanneista lapsista ja nuorista 34 prosenttia olivat vähintään jonkin verran sitä mieltä, että liika kilpailullisuus oli heidän drop outin aiheuttaja. (Mononen ym. 2016.) Liika kilpailullisuus ja varhainen erikoistuminen tiettyyn lajiin on nähty myös yhtenä drop out -ilmiön syynä. Liikuntaharrastuksesta luopuminen voi johtua liiallisen kilpailullisuuden aiheuttamasta stressistä ja suorituspainesta, jotka liittyvät menestykseen ja odotuksiin. (Butcher ym. 2002; Crane & Temple 2015.) Menestyspainet drop outin syinä korostuvat erityisesti kilpailutasoltaan korkealla harrastavien lasten ja nuorten kohdalla. Menestyksen aiheuttamat painet olivat tytöillä useimmin syynä drop outtiin kuin pojilla. (Butcher ym. 2002.)

Drop out- ilmiön ehkäisykeinona on nähty toimivan lasten ja nuorten autonomian tunne. Tätä autonomian tunnetta valmentaja kykenee muodostamaan tarjoamalla erilaisia vaikutusmahdollisuuksia ja valinnanmahdollisuuksia. Lasten ja nuorten autonomian lisääminen liikuntaharrastuksessa on nähty muodostavan psykologisten tarpeiden tyydyttymistä ja näin ollen synnyttävän liikunnasta saatavaa iloa. (García Calvo ym. 2010.) Liikunnan ilolla on nähty

olevan merkittävä vaikutus drop outin vähentämisessä. Tutkimusten mukaan harrastuksen lopettaneista jopa puolet kokivat, että valmentaja ei ollut kannustanut lasta tai nuorta omaan ilmaisuun tai autonomiaan. (Tiirikainen & Konu 2013.)

Liikuntaharrastukset luovat oivan ympäristön lasten ja nuorten ystävyysuhteiden solmimiselle. Kaverit voivat toisinaan motivoida lasta liikkumaan. Kaverien merkitys liikunnassa vain korostuu iän myötä. (Palomäki ym. 2017.) Ryhmään kuulumisen tunne kiinnittää lapsen herkemmin liikunnan pariin (García Calvo ym. 2010). Kohtalaisen merkittävänä drop outin aiheuttajana on myös kavereiden lopettaminen (Mononen ym. 2016). Rakenteellisista tekijöistä ajan puute on merkittävin drop outin syy (Crane & Temple 2015), sillä liikuntaharrastukset varsinkin kilpailullisella tasolla vievät paljon aikaa (Butcher ym. 2002). Aikaa vieviksi voidaan myös kokea harrastetasolla liikkuminen, sillä koetaan, että liikuntaharrastus vie resursseja esimerkiksi koulunkäynniltä tai ensimmäisten työkokemusten hankinnalta. Loukkaantumisten on myös nähty aiheuttavan drop out- ilmiötä. Eliittitason liikkujilla loukkaantumiset aiheuttavat drop outin etenkin lajeissa, joissa vaaditaan varhaista erikoistumista. (Butcher ym. 2002.)

3.4 Projektiyhteiskunta

Elämme nykyään yhteiskunnassa, jossa projektiluonteisuus on hallintomuodolle tyypillinen piirre. Projektiyhteiskunnan juuret ulottuvat toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan, jolloin länsimaissa alkoi yhteiskunnallisen ja hallinnollisen valtajärjestelmän muutos. Tätä muutoksen aikakautta kutsutaan uusliberalismin aikakaudeksi ja siihen liitetään usein raakaankin vapaamarkkinataloutteen uskova hallinnointi. Uusliberalismin aikakaudella on muitakin ominaispiirteitä, kuten yritysmaailmasta omaksutut toimintamallit ja retoriikka sekä siirtyminen hierarkkisesta linjaorganisaatiosta hajautettuun hallintamuotoon, jossa hallinto pystyy reagoimaan nopeammin ja joustavammin eteen tuleviin haasteisiin ja teknologian muutoksiin. Hallinnoinnissa tapahtuvaa muutosta kuvataan myös käsitteellä New Public Management, jolla tarkoitetaan uutta julkishallintoa. New Public Managementin myötä julkisia palveluja on alettu kilpailuttamaan ja päätöksentekoa ja vastuuta hajauttamaan. Lisäksi hallinnon sijaan on alettu puhumaan osallisuudesta ja kumppanuudesta. Johtamistapa on muuttunut jyrkästä hierarkiajohtamisesta pehmeämpään tulosjohtamiseen, ja projekteja leimaa

innovatiivisuuden tavoittelu ja sosiaaliin ongelmiin puuttuminen. Kansalaisten vastuu korostuu projektimallissa. Siinä valtion hallinto nähdään enemmänkin kansalaisia tukevana kuin heitä määräävänä tahona. Uuden retoriikan myötä kansalaisista on tullut palveltavia asiakkaita. (Rantala & Sulkunen 2007, 7-10.)

Rantalan ja Sulkusen (2007) näkemyksen mukaan edellä kuvatun muutoksen ydin selittyy projekteilla, sillä projekteista on tullut keskeinen organisaatiomuoto. (Rantala & Sulkunen 2007, 8.) EasySport-toimintakin alkoi aikanaan projektina, mutta on sittemmin vakiintunut pysyväksi kunnan toiminnaksi (Maijala & Pasanen 2015). Projektiyhteiskunnassa korostuu julkisten ja yksityisten sektoreiden rinnasteisuus. Tällöin hallinnolliset yksiköt, yksityiset yritykset sekä yhdistykset asettuvat ikään kuin samalle viivalle. Tähän ilmiöön liittyy kolmen p:n malli, public-private-partnership, mikä kuvastaa sopimuksia, jossa julkinen ja yksityinen taho toteuttavat hankkeita, joko yhteisin varoin tai julkisella rahoituksella. Näissä PPP-projekteissa sopimusosapuolet eivät joudu luopumaan identiteeteistään sulautumalla työryhmäksi, vaan säilyvät projektiorganisaatiossakin yksityisinä ja julkisina toimijoina. Public-private-partnership-menetelmässä oletetaan, että julkinen ja yksityinen toimivat tehokkaammin yhdessä kuin erikseen, kunhan niillä on yhteinen intressi. (Kooiman 2000.) Projekteissa byrokraattisten hierarkioiden on nähty korvautuvan verkostoilla, jolloin byrokratia vähenisi, mikä taas näyttäytyisi toiminnan nopeutumisenä. Puhuttaessa projektiyhteiskunnasta tai uudesta julkishallinnosta liittyy niihin tulos- ja suorituskeskeisiä paineita, jotka osaltaan estävät projektimallin byrokraattisuuden vähenemisen. (Rantala & Sulkunen 2007, 13–14.)

Projektit ovat luonteeltaan tilapäisiä tai väliaikaisia ja siksi niihin liittyy myös tilapäinen organisaatio tai projektiryhmä (Sjöbom 2007; Sbarcea & Martins 2003). Julkishallinto toteuttaa projekteilla uudistuksia, joita hallinto ei pysty toteuttamaan pitkäjänteisesti. Projekteilla haetaan innovatiivisuutta ja luovuutta tai löytämään yhteinen näkemys jostain hallinto-organisatorisesta muutoksesta. (Sjöblom 2007.) Projekteilla nähdään olevan sekä vertikaalinen että horisontaalinen ulottuvuus ja hyöty. Projekteista on hyötyä sekä hallinnollisten aluetasojen että hallinnon rinnakkaisten tasojen yhdistämisessä. (Sjöblom 2007; Peters & Pierre 2004.) Projekti nähdään tapana toimia ja hallita, mutta myös keinona siirtää vastuuta paikallisille toimijoille (Rantala & Sulkunen 2007, 9,69).

Rantalan ja Sulkusen (2007) mielestä projektien määräaikaisuus on ongelmallista. Määräaikaisen tuen loppuminen näyttäytyy ongelmaiseksi varsinkin osallistavissa ja huono-osaisuutta lieventämään pyrkivissä projekteissa. Lisäksi projektien lyhytkestoisuus on nähty ongelmallisena, sillä jos projektia toteuttavilla ei ole tarpeeksi aikaa perehtyä toimintakenttään, voi se hankaloittaa kattavan tietopohjan syntymistä. Projekteissa toimivat osapuolet voivat olla ketä tahansa. Jos aiheen parissa lyhytaikaisesti työskentelevällä osapuolella ei ole vahvaa asiantuntemusta ennen projektin alkamista, voi tämä heikentää työn laatua. On myös nähty, että vastuullisuus voi kärsiä projektin osapuolista riippuen. (Rantala & Sulkunen 2007, 69.) Kysymyksiksi nousevatkin tällöin, miten erilaisia projekteja käytetään johtamisen välineinä, miten niillä ”argumentoidaan”, miten niissä sovelletaan tai tuotetaan uutta teoretietoa ja miten ne kohdistuvat käytäntöön ja mahdollisesti synnyttävät uusia käytäntöjä. (Rantala & Sulkunen 2007, 7-10.)

Projektien toteutustapoihin liittyy myös tiettyä epävarmuutta. Tavoitteita kyetään vaivihkaa muuttamaan, jos alun perin tavoiteltuja tavoitetta ei saavuteta. Tällainen toiminta voi olla eettisesti arveluttavaa ja tyypillisesti siitä seuraa myös se, että voimia hajotetaan moneen suuntaan ja luovutaan puolivahingossa vaikeiksi osoittautuneista kysymyksistä. Lopulta ei tiedetä, oliko lopputulos enemmän sattuman kuin tietoisien toiminnan seurausta ja olivatko myönteiset tulokset seurausta siitä, että ihmisten työhön kiinnitettiin poikkeuksellisen paljon huomiota. (Lehto 2017, 3-6.) Onnistuneen projektin haittana voi olla myös se, että hankkeeseen välineenä ihastutaan liikaa ja tulevaisuudessa yhä pienemmät muutokset toteutetaan hankkeiden avulla. Lisäksi on tärkeää huomata, että muutokset voivat ilmaantua vauhdilla ja hankkeiden pystytys kaikkine vaiheineen voi viedä kohtuuttomasti aikaa, vaikka itse kehittämisidea olisi selkeä ja toteutustapa yksinkertainen. Projekti ei välttämättä aina ole tehokkain väline, mutta aina parempi kuin ei mitään. (Lehto 2017, 3-4.)

3.4.1 Hybridisaatio

Suomen 1990-luvun laman seurauksena julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin väliset riippuvuussuhteet muuttuivat. Rakennemuutos 2000-luvun toimintaympäristössä lisäsi toimijoiden välisiä riippuvuussuhteita, jolloin vuorovaikutus toimijoiden kesken korostui.

Nykyään julkishallinto verkostoituu luoden yhteistyömuotoja kansalais- ja yrityssektorien kanssa. (Möttönen & Niemelä 2005, 79.) Sektorien välisen yhteistyön lisääntymisen myötä on syntynyt hybridioorganisaatioita. Niissä toimijoiden toimintakenttä ylittää oman toimintakentän rajojen ulkopuolelle, jolloin sektoreiden selvärajaisuus poistuu ja tehtävät sekoittuvat. Tämän vuoksi rajanveto julkisten, yksityisten ja kolmannen sektorin toiminnan välillä on nykyään monimutkaistunut. Eri organisaatioiden yhteistyön lisääntymisen myötä hybridiverkostot ovat muuttuneet yhä monimutkaisimmiksi. Hybridisaatio-termillä tarkoitetaan julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välisten rajojen ylittämistä, minkä seurauksena arvot, toimintakulttuurit ja hallintamallit alkavat pikkuhiljaa lähentymään toinen toisiaan sekä yhdistymistäkin tapahtuu. (Billis 2010.)

Ellis Paine väittää, että lähentymisen myötä on tapahduttava perustuksellisia muutoksia organisaatioissa, joissa suunnitellaan, rahoitetaan ja tuotetaan hyvinvointipalveluja. Sekoittuminen ei ole tapahtunut vain eri organisaatioiden välillä, vaan myös niiden sisällä. Lisääntynyt yhteistyö kolmannen sektorin eri toimijoiden välillä voidaan nähdä samanlaisena kuin julkinen ja yksityinen toiminta, ja vaikka pohjalla onkin periaatteellinen vapaaehtoistoiminta, on yhdistymisen myötä noussut myös yhdistysten omat tarpeet toimintaa ohjaaviksi. (Ellis Paine ym. 2010.) Kilpailukyvyyn korostuneesta merkityksestä johtuen myös kolmas sektori joutuu muuttamaan toimintaperiaatteitaan, kuten omaksumaan julkisen sektorin toimintamalleja varmistaakseen toimintansa jatkuvuuden, joka pitkälti on riippuvainen julkisesta rahoituksesta (Billis 2010; Ruusuvirta 2015).

Kolmannella sektorilla tarkoitetaan kansanliikepohjaisesti organisoitunutta ja periaatteellisessa mielessä yleishyödyllistä sekä vapaaehtoisuuteen perustuvaa toimintaa. Tyypillistä kolmannen sektorin toiminnalle on, että sillä ei tavoitella rahallista voittoa, ja sen toimintaa rahoitetaan lahjoituksin ja avustuksin sekä vapaaehtoistyön voimin. Kolmannen sektorin lisäksi muita toimijoita ovat julkinen sekä voittoa tavoitteleva yksityinen sektori. Julkisessa ja yksityisessä sektorissa tarkat periaatteet määrittelevät toiminnan lähtökohdat, ja tavoitteet ja omistajuus määrittelevät yksilölliset työtehtävät. Kolmannessa sektorissa tarkat periaatteet määrittelevät sen tehtävät ja toiminnat, mutta omistajuutta ei oikein ole, koska työ pohjautuu pitkälti vapaaehtoisuuteen. (Billis 2010.)

Nykyään kilpailukyvyyn korostuessa on havaittu, että eriarvoisuus yhteiskunnassamme lisääntyy. Palvelutuotannon tehostaminen on tuonut esille kansalaisten huolen palvelujen saatavuudesta sekä universalismin toteutumisesta. Rakenteellisilla muutoksilla on nähty olevan seurauksia alueellisten palveluiden saatavuuteen ja näin ollen myös tasa-arvoon eri väestöryhmien ja alueiden välillä. (Aluehallintovirasto 2014, 122-123; Möttönen & Niemelä 2005, 79.) Järjestöille on annettu tai ne ovat ottaneet hoitaakseen erilaisia tehtäviä yhteiskuntamme eri vaiheissa. Kansalaisyhteiskunnan muodostuessa järjestöt ja yhdistykset ottivat hoitaakseen valtion ja ihmisten yhteisöllisten tarpeiden välitystehtävän. (Itkonen 2000.) Järjestöjen asema nähtiin kuitenkin julkiseen hallintoon nähden alisteisena. Hyvinvointivaltion rakentuessa julkinen sektori määräsi järjestöjen tehtävät ja aseman palvelujärjestelmässä. Järjestöjen tehtäviä siirrettiin myös julkisen sektorin hoidettavaksi. (Möttönen & Niemelä 2005, 81-82.) Valtion laajentumisen myötä myös kansalaistoiminnan ja julkisen hallinnon välinen suhde on jatkuvassa muutoksessa (Heikkala & Koski 2000).

Sektorien lähentymisen myötä on noussut pelko oman sektorin itsenäisyyden sekä omien aatteiden ja ideologioiden menettämisestä. Nähtävillä on myös viitteitä siitä, että kolmannella sektorilla on kova tarve säilyttää heidän organisaationsa autonomia ja samalla suojella organisaation rajoja. Billis (2010) väittää, että kaikilla organisaatioilla on omat juurensa ja että ne ovat ensisijaisesti kiinnittyneitä yksilöllisiin periaatteisiinsa, jotka ovat alkuperäisesti lähtöisin yhdeltä rajatulta sektorilta. Kolmatta sektoria onkin vaadittu olemaan ottamatta vaikutteita muista sektoreista ja turvaamaan sen ominaispiirteet sekä säilyttämään sen yhteiskunnallisen auttamisen periaatteet. Näihin periaatteisiin kuuluvat tarkka arvopohja, läheisyys edunsaajiin, läsnäolo yhteisössä, vapaaehtoistyö ja sitoutuminen puolustamaan heikko-osaisempia sekä vastaaminen yhteisöjen tarpeisiin joustavalla tavalla. (Billis 2010; Ellis Paine ym. 2010.)

Nykyään vallalla olevassa New Public Management-ajattelussa järjestöt nähdään osana palveluketjua. Järjestöt pyritään siis kytkemään osaksi markkinayhteiskuntaa, ja kuntia korostetaan hankkimaan palveluja järjestöiltä aivan kuten yksityisiltä yrityksiltä. Kuntien tulee myös luoda edellytyksiä ja olosuhteita järjestöille. Ajattelun taustalla on julkisen sektorin pienentäminen. (Möttönen & Niemelä 2005, 79.) EasySport-toiminta toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Helsingin kaupungin liikuntapalveluiden ja kolmannen sektorin toimijoiden

kanssa (Maijala & Pasanen 2015).

Toimijoiden välisen yhteistyön ohjaamisessa on kolme erilaista toimintatapaa. Ensimmäinen niistä on hierarkia, jolla tarkoitetaan ohjaussuhdetta, jossa ylimmällä organisaatiotasolla on oikeus antaa käskyjä ja määräyksiä alemmalle organisaatiotasolle. Tällainen ohjaussuhde perustuu auktoriteettiin. Toinen ohjaamisessa käytetty toimintatapa on markkinaohjaus. Se perustuu palvelun tai tavarantoimintaan sekä myyntiin. Markkinoilla toimimisessa keskeistä on rahallinen korvaus. Markkinoilla pärjäävätkin ne, joilla on edellytykset tuottaa tavaraa ja palveluja edullisimmin saaden rahallisen korvauksen vastineeksi palveluistaan. Kolmantena toimintatapana on verkostot. Yhteistyön on katsottu perustuvan vapaaehtoisuuteen, toimijoiden keskeiseen riippuvuussuhteeseen, lojaaliuuteen ja hyödyn tuottamiseen sekä toimijoiden väliseen solidaarisuuteen. Verkostoja ylläpitävänä voimana on toimijoiden yhteinen intressi. Verkostossa kenelläkään ei ole määräysvaltaa muihin toimijoihin. Valta ei siis ole muodollinen asema, vaan se on kyky luoda ja hyödyntää toimijoiden välisiä vuorovaikutussuhteita. (Möttönen & Niemelä 2005, 105.)

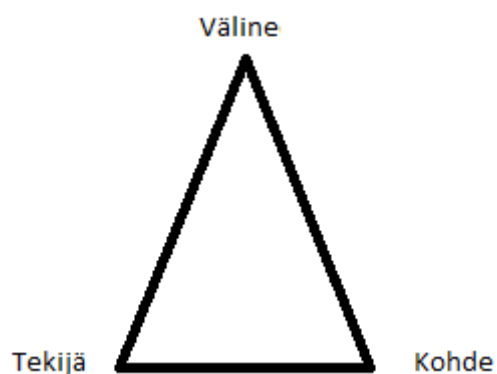
Möttönen ja Niemelä (2005) toteavat, että markkinakeskeisessä politiikassa järjestöt nähdään ensisijaisesti palvelujen tuottajina ja niiden nähdään toimivan sitä paremmin, mitä enemmän ne toimivat kuten yksityiset yritykset. Julkisen sektorin ostaessa palveluja kolmannelta sektorilta ostaminen tapahtuu ei-aidoilla markkinoilla, koska julkinen sektori ostaa palveluja asiakkaiden puolesta, joiden ei tarvitse maksaa palvelusta täyttä hintaa tai jossain tapauksissa ei mitään. Kunnan tehtävänä katsotaan varsinaisen ostotehtävän ohella olevan järjestöjen ohjaamisen ja neuvonnan hoitaminen siten, että järjestöt osaisivat paremmin tuottaa palveluja. Näin ollen kunta on aktiivinen vallankäyttäjät ja järjestöt ovat toiminnan ja vallankäytön kohteita. Todellisuudessa tämä merkitsee sitä, että järjestöt ovat kunnasta riippuvaisia sekä taloudellisesti että muutenkin. Järjestöillä ei tämän takia nähdäkään olevan muuta mahdollisuutta kuin ryhtyä kunnan määrittelemiін tavoitteisiin ja asettautua kunnan sille asettamaan asemaan. (Möttönen & Niemelä 2005, 78,82-83.)

Järjestöillä nähdäänkin olevan kolme pääasiallista tehtävää. Ensimmäisenä tehtävänä voidaan nähdä olevan jäsenten etujen ajaminen ja heille suunnattujen aktiviteettien järjestäminen. Toisena tehtävänä on tuottaa palveluita ja kolmantena toimiminen sellaisissa

toimintaverkostoissa, jotka ovat keskeisiä paikallisessa hyvinvointipolitiikassa. (Möttönen & Niemelä 2005, 104.)

3.4.2 Toiminnan teoria

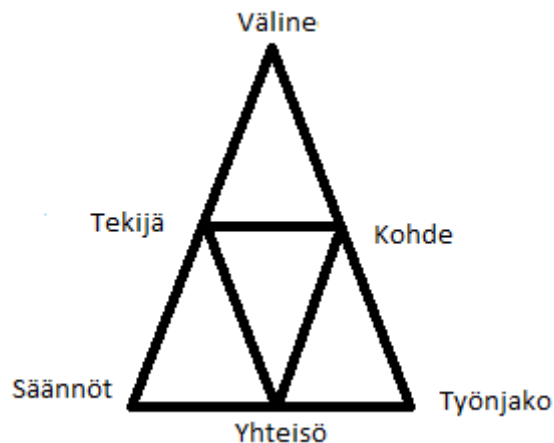
Teoreettisena suuntauksena toiminnan teoria (Activity theory) soveltuu tutkimukseeni oivallisesti, sillä siinä tutkitaan ihmisen toimintaa ja kehitysprosesseja, joita kumpaakin löytyy EasySport-hanketoiminnasta. Suuntauksen avulla pyritään ymmärtämään yhteiskuntaa, persoonallisuutta ja etenkin näiden kahden yhteyttä. Alun perin teorian kehitti neuvostoliittolainen psykologi Lev Vygotsky (1896-1934). Vygotskyn (1977) alkuperäisessä kolmiomallissa esiintyy tekijä, väline ja kohde. (Kuvio 2) Mallinsa ilmensi sitä, että ihmisen (tekijä) kaikki toiminta kohdistuu aina johonkin (kohde), jolla sitten tavoitellaan jotakin päämäärää (motiivi). Vygotskya kiinnosti ihmisten psykologiset rakenteet ja toiminnot sekä niiden muodostuminen ja kehittyminen. Aikalaisistaan poiketen hän koki tarpeelliseksi lähteä selvittämään, miten ihmisen itsekontrolli, toiminnan suunnitelmallisuus ja kielelliset taidot kehittyvät. Vygotskyn teorian kehittelyssä keskeistä oli ajatus siitä, että ihminen (tekijä) on aina jollain tavalla suhteessa vallitsevaan ympäristöön kulttuuristen välineiden, työkalujen sekä merkkien ja symbolijärjestelmien kautta. Näin ollen tekijän ja kohteen välissä on aina jokin välittäjä, kuten esimerkiksi apuväline tai abstraktimpi väline, kuten kieli. Vygotskyn teoriassa keskeistä on idea välittäneestä toiminnasta. (Vygotsky 1977, 250.)

KUVIO 2. Vygotskyn kolmiomalli (Vygotsky 1977.)

Toiminnan teoria on muuttunut vuosien varrella ja Vygotskyn työlle on ollut useampia seuraajia, joista nyt mainittakoon keskeisimpinä Aleksandr R. Lurjaa ja Aleksei N. Leontjevia. Nykyään lähimpänä Vygotskyn alkuperäistä toiminnan teoriaa on Bannonin ja Bodkerin (1991) kehittämä malli. Bannon ja Bodker nimesivät Vygotskyn kolmiomallin käsitteet uusiksi. Bannonin ja Bodkerin (1991) näkemyksen mukaan toiminnan teoriassa itse toiminta koostuu siis kolmesta pääkäsitteestä, jotka ovat subjekti, objekti ja tarve. Heidän mallinsa on kohdistettu kuvaamaan ihmiseen liittyvää toimintaa, mutta malli on muuten pääpiirteiltään sama kuin Vygotskyn alkuperäinen malli. (Bodker 1991.)

Yrjö Engeström kehitti toiminnan teorian mallin, joka oli uudistettu malli Vygotskyn perinteisestä kolmiomallista, joka nykyään tunnetaan nimellä Engeströmin malli (Engeström 1977, 250). Hänen näkemyksensä oli, että perinteinen toiminnan teorian malli ei kuvastanut tarpeeksi kattavasti ihmisen toimintaa ja siihen vaikuttavia tekijöitä, kuten ympäristöä. Engeströmin mallissa kaikki osat ovat yhteydessä toisiinsa. (Kuvio 3) Kuten kuvioista voidaan havaita, toiminnan eri osat toimivat toistensa välittäjinä. (Kuutti 1995.)

KUVIO 3. Engeströmin malli (Kuutti 1995.)

Toiminnan teoriassa selitetään ihmisen toimintaa viiden periaatteen avulla. Ensimmäinen periaate on kohteellisuus. Kohteellisuudella kuvataan sitä, että kaikki toiminta kohdistuu

johonkin kohteeseen. Tämä on toiminnan teorian tärkein periaate. Kohde voidaan ymmärtää sekä materiaalisena että vähemmän käsin kosketeltavana, kuten esimerkiksi suunnitelmana tai aineettomana, kuten esimerkiksi kehitysideana. Kohdetta voidaan kuitenkin jakaa työstämistä varten tekemiseen osallistuvien tekijöiden kesken. (Kaptelinin & Nardin 1997.) Toinen periaate on hierarkkinen rakenne. Toiminnalla on hierarkkinen rakenne, jonka kolme hierarkkista tasoa voidaan jakaa toimintoihin, tekoihin ja toimenpiteisiin. Toiminnalla nähdään aina olevan jokin tavoite. Teko synnyttää toimintaa sekä teot sisältävät toimenpideketjuja. (Leontjev 1981.) Kolmas periaate on välittyminen. Teoriassa välittymisellä tarkoitetaan välineen roolia tekijän ja kohteen välisessä vuorovaikutuksessa. Välittyminen on toiminnan teoriassa oleellista, sillä ilman sitä mitään toimintaa ei kykenisi tapahtumaan. Tekijän ja kohteen välinen toiminta tapahtuu aina välineiden kautta. Tekijät kohdistavat toimintansa välineiden avulla kohteeseen. Välineet eivät kuitenkaan ole toiminnan varsinaisena kohteena. (Bodker 1987, 171-195.) Neljäs periaate on sisäistäminen ja ulkoistaminen. Toiminta voidaan toiminnan teoriassa nähdä joko ulkoisena tai sisäisenä toimintana. Sisäistämisen ja ulkoistamisen teorioita ei voida analysoida tai ymmärtää erillisinä, sillä ne ovat käsitteinä kietoutuneet toisiinsa. Voidaankin todeta, että kaikki toiminta on aluksi ulkoista, mutta ulkoinen toiminta syntyy sisäisen toiminnan kautta. (Kaptelinin ym. 1999.) Toiminnan teorian peruspilareihin kuuluu merkittävänä osana myös kehitys, joka edustaa toiminnan viidettä periaatetta. Ympäröivän maailman muuttuessa jatkuvasti, muuttuu samalla myös ihmisen toiminta. Toiminnalta vaaditaan jatkuvaa kehittymistä pystyäkseen kuvaamaan kulloinkin vallitsevia ilmiöitä. Toiminnan teoriassa kehitys nähdään kaiken toiminnan tuloksena. (Kuutti 1995.)

Usein toiminnan teorian käytännön sovellukset toteutetaan toisen tieteenalan tutkimuksen kanssa, jolloin pystytään soveltamaan ja hyödyntämään molempia taustateorioita. Tutkimusten johtopäätökset voivat toisinaan pohjautua pelkkiin havaintoihin, joita tehtiin tutkimuksen aikana. Yhteyttä taustalla olevan teorian ja havaintojen välillä ei olla kyetty luontevasti muodostamaan. Kerättyjen havaintojen uskottavuus kärsii, jos taustateoria puuttuu tutkimuksesta. Toiminnan teorian keskiössä on ihmisen toiminta ja sen vaikutus luontoon. Sinällään toiminnan teoria ei tarjoa valmiita ratkaisuja vallitsevaan ongelmaan. Toiminnan teoria auttaa tutkijaa löytämään oikeat kysymykset, sillä se helpottaa oikeiden kysymysten löytämistä. Aluksi tutkija tekee käytännöllisen tarkastuslistan (The Activity Checklist), joka rakenteeltaan noudattaa toiminnan teorian viittä periaatetta. (Kaptelinin ym. 1999.) EasySport-

toiminta sai alkunsa kehittämishankkeena, jonka tarkoituksena oli toimintojen uudistaminen eli muutos (Lehto 2017, 3-6). EasySport-toiminnalla halutaan edistää helsinkiläislasten hyvinvointia poistamalla liikuntaharrastamisen esteitä ja lisäämällä lasten osallisuutta. Muutoksen kohteena oli ala-koululaisetlapset ja välineenä liikunta sekä tekijänä EasySport-toimijat. (Maijala & Pasanen 2015.)

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA METODOLOGIA

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tutkia EasySport-ryhmien ohjaajien kokemuksia ja työskentelytapoja, joiden avulla on pyritty toteuttamaan toiminnalle laadittuja tavoitteita lasten hyvinvoinnin lisäämiseksi sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi. Tutkimuksen avulla on selvitetty, missä määrin EasySport-toiminnalle asetetut tavoitteet toteutuvat itse käytännön toiminnassa, ja millaisia kokemuksia ohjaajille on kertynyt EasySport-toiminnasta. EasySport-toiminnalla synnytetty uudenlainen harrasteliikunnan malli on synnyttänyt myös uusia ilmiöitä ja haasteita sekä tuonut esiin uusia kysymyksiä.

4.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää ovatko EasySport-toiminnalle asetetut tavoitteet toteutuneet käytännön toiminnassa ja miten toimintaa tulisi jatkossa kehittää. EasySport-toiminnalle asetettuja tavoitteita tarkastelen EasySport-ohjaajille syntyneiden käytännön kokemusten kautta. Pyrin kuvaamaan EasySport-ohjaajien kokemusten kirjoa tuomalla esiin niiden eroja ja samankaltaisuuksia. Erittelen kokemusten pohjalta myös erilaisia EasySport-ryhmien tyyppejä. Tutkimuskysymyksiäni lähestyn osallisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Miten ohjaajat kokevat EasySport –hankkeen toteutuneen?
2. Millaisia osallisuuden ja yhdenvertaisuuden tyyppejä EasySport-toiminta tuottaa?
3. Miten EasySport-toimintaa tulisi jatkossa kehittää?

4.2 Aineisto, menetelmät ja analyysi

Kiinnostukseni tutkia EasySport-toimintaa liittyy omaan työhistoriaani EasySport-toiminnan parissa. EasySport-toiminnan hankevaiheessa toimintaan palkattiin yksi koordinaattori ja kaksi liikunnanohjaajaa, joista toisen työtehtäviin itse astuin 2010 syksyllä. Toimin liikunnanohjaajana EasySportissa seuraavat neljä ja puoli vuotta, jonka jälkeen jäin äitiyslomalle. Nyt viimeiset kolme ja puoli vuotta olen ollut kotiäitinä ja pois EasySport-kuvioista, mikä asettaakin mielenkiintoisen mahdollisuuden lähteä tutkijan roolissa tämän päivän EasySport-toimintaan. Tutkijana minun tulee kuitenkin tiedostaa kytkökseni EasySport-toimintaan ja pyrkiä tekemään tutkimusta täysin objektiivisesti.

Tutkimuksen aineisto kerättiin elo- ja syyskuun 2018 aikana kahdeksalla teemahaastattelulla, joissa haastateltavina oli EasySport-liikuntaryhmiä ohjaavat urheilu- tai liikuntaseuraohjaajat. Ohjaajat olivat 20-60 - vuotiaita. Kahdeksasta haastateltavasta miehiä oli viisi ja naisia kolme. Seuraohjaajat valikoituivat EasySportin yhteistyöseuroista ja yhdistyksistä, jotka olivat tehneet EasySport-yhteistyötä Helsingin kaupungin liikuntapalvelujen kanssa jo hankeajasta lähtien. Haastateltavat edustivat seitsemää eri urheiluseuraa tai yhdistystä. Pyrkimyksenäni oli haastatella pitkään toiminnassa mukana olleita urheilu- ja liikuntaseuraohjaajia ja -valmentajia, joille on ajan myötä kertynyt monenlaista tietoa ja kokemusta EasySport-liikuntaryhmistä ja niihin osallistuvista lapsista. Haastateltavista suurin osa oli ohjannut EasySport-ryhmiä käynnistyneen yhteistyön alusta alkaen. Seuroissa ja yhdistyksissä työntekijöiden vaihtuvuus on suhteellisen tyypillistä, mikä osaltaan yllätti minut ja vaikeutti alussa haastateltavien löytämistä. Muutama haastateltava ei ollut ollut mukana EasySport-toiminnan alkutaipaleelta asti, mutta itse seura tai yhdistys kyllä oli. Nämä haastateltavat olivat kuitenkin seuransa tai yhdistyksensä pitkäaikaisimmat EasySport-ohjaajat ja heillä oli vähintään kolmen vuoden kokemus EasySportista.

Aineistonkeruumenetelmänä tässä laadullisessa tutkimuksessa oli teemahaastattelu, joka perustuu haastateltavien omiin henkilökohtaisiin kokemuksiin. Aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelu sopii hyvin silloin, kun halutaan syventää tietoa jostain asiasta. Teemahaastattelu menetelmänä on kyselytutkimukseen verrattuna vähemmän strukturoitu, kun

haastattelurunko on laadittu tiettyjen teemojen pohjalta. Teemahaastattelu ovatkin strukturoituja haastatteluja vapaampia. Se onkin lähempänä strukturoimatonta haastattelua. Siinä haastateltavat saavat vastata kysymyksiin vapaasti ilman minkäänlaisia vastausvaihtoehtoja. Tällä tavalla tutkimuksessa pyritään saamaan tutkittavien ääni kuuluviin. Tämän menetelmän selkeitä hyötyjä ovat, että tutkija voi olla vakuuttunut siitä, keneltä haluttu informaatio saadaan. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48.)

TAULUKKO 1. Haastateltavien taustatietoja

Haastateltava	Sukupuoli	Ammattinimike	Aloittanut EasySportissa	Montako ryhmää ohjaa	Osallistunut koulutuksiin
H1	mies	ohjaaja/valmentaja	2015	2	Kyllä
H2	nainen	ohjaaja/ yrittäjä	2010	sijaistaa	Ei
H3	mies	nuorisopäällikkö	2013	3	Ei
H4	nainen	koordinaattori	2013	sijaistaa	Ei
H5	mies	ohjaaja	2015	8	Ei
H6	mies	valmennuspäällikkö	2010	2	Kyllä
H7	nainen	ohjaaja/opettaja	2013	2	Ei
H8	mies	koordinaattori	2015	2	Kyllä

Haastatteluja käsiteltiin luottamuksellisesti sekä aineisto purettiin objektiivisesti ja totuudenmukaisesti (Hirsjärvi & Hurme 2000, 19–20). Löytääkseni haastateltavani olin yhteydessä Helsingin kaupungin liikuntapalveluiden EasySport-toiminnan koordinaattoriin. Häneltä sain alustavaa tietoa siitä, mistä seuroista voisi löytyä pitkän linjan ohjaajia ja missä seuroissa ohjaajat ovat vastikään vaihtuneet. Näillä suuntaa antavilla tiedoilla lähdin soittelemaan seuroihin. Yllätyksekseni löysinkin olettamaani enemmän juuri niitä pitkän linjan ohjaajia, jotka olivat olleet toiminnassa mukana hankeyhteistyön alusta lähtien (taulukko 1). Tämä alkuperäinen tavoitteeni siis toteutui suurelta osin, vaikkakin matkan varrella uskoani oli koeteltu siinä, tulisinko tällaisia ohjaajia montaakaan löytämään. Suurin osa haastateltavistani

oli ollut pitkään jo mukana EasySport-ohjaajina ja siltikin vain yksi haastateltavistani oli minulle entuudestaan tuttu.

Vaikka muut seitsemän haastateltavaa olivat minulle entuudestaan tuntemattomia, jäin aineistoa analysoidessani pohtimaan sitä, miten oma asemani ja roolini EasySport-toiminnassa vaikutti haastateltavien vastauksiin. Olisivatko heidän antamansa vastaukset olleet toisenlaisia, jos haastattelua olisi tehnyt joku toinen, joka ei olisi ollut mukana EasySport-toiminnassa?

Teemahaastattelurunko muodostui teemoista, joiden ympärille koostin listan pääkysymyksiä sekä varalle apukysymyksiä. Ennen virallisia haastatteluja tein yhden koehaastattelun. Koin sen tarpeellisena, sillä opin, että haastateltava voi sivuta tai vastata yhdessä kysymyksessä moneen muuhunkin kysymykseen. Tällöin on tärkeää, että jos joistain aiheista on jo tullut kattavasti informaatiota, ei turhaan tarvitse kysyä asiaa uudestaan. Itse haastattelut tein joko haastateltavien kotona tai heidän työpaikallaan. Aikaa yhteen haastatteluun varasin tunnin verran, mutta useampi haastattelu sujui niin mutkitta, että aikaa meni yleensä 30-50 minuuttia per haastattelu. Pidin myös haastatteluista haastattelupäiväkirjaa, johon merkitsin muistiin tilanteeseen liittyviä huomioita tai siihen vaikuttavia tekijöitä, kuten oma vireystila, haastattelun ajankohta sekä paikka ynnä muuta.

Teemahaastatteluaineiston analyysimenetelmänä käytin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiiä sekä tyypittelyä, sillä nämä menetelmät ovat perinteisesti nähty toimivan juuri laadullisen aineiston havainnollistamisessa ja teoretisoinnissa. Tyypittelyssä pyritään tiivistämään aineistosta löytyviä yhteneväisiä piirteitä ja ryhmittelemään ne tyypeiksi tutkimuskysymysten näkökulmasta. Aineistosta pyritään etsimään tapauksen yleisiä tai siitä poikkeavia piirteitä. (Eskola & Suoranta 1998, 182.) Typologia menetelmänä ei ole koskaan täysin yksiselitteinen, sillä samaa aineistoa käyttäen voi tyypittelyn lopputulos olla hieman erilainen tutkijasta riippuen. Tämä onkin tyypittelymenetelmän heikkous. Itse ilmiön typologisointi voidaan kuitenkin nähdä tämän tutkimuksen vahvuutena. (Roos 1987, 63.)

Sosiologisissa tutkimuksissa toisinaan pyritään empiirisistä aineistoista löytämään tyyppikonsepteja ja yleistyksiä. Tarkan tyyppimääritelmän luomisessa on tutkijan luotava niin

sanottuja puhtaita ideaalityyppejä. Tyypittelyä voidaan tarkastella sosiologi Max Weberin ideaalityyppi-käsitteen avulla. Weberin mukaan ideaalityypin tehtävänä on toimia apuvälineenä ihmisen toimintaa tyypiteltäessä. Weberin mukaan ideaalityypit ovat teoreettisia käsitteitä, jotka eivät kykene kuvaamaan todellisuutta sellaisenaan. Sosiologin on tärkeää luoda nämä ideaalityypit olemassa olevasta toiminnan muodosta. Ideaalityypissä jokainen tapaukseen liittyvä taso on korkein mahdollinen. Tästä johtuen voidaan harvemmin tai jos edes koskaan löytää todellinen ilmiö kokonaisuudessaan vain yhdestä ideaalityypistä. Ideaalityypin kuvauksessa ilmiöstä kuvataan vain oleellinen ja epäoleellinen jätetään pois. Ideaalityyppiä ei todellisuudessa ole olemassa. (Weber 1978, 20.)

Aineiston analyysiprosessi käynnistyi teemahaastattelujen litteroinnilla, jonka tein lokakuun aikana. Litteroituani kaikki haastattelut luin haastattelut ajatuksella läpi. Lukiessani tein tekstiin merkintöjä erivärisillä kynillä. Eri värit olin etukäteen teemoitellut eri aiheiden mukaan. Useamman lukukerran jälkeen tekstistä alkoi nousta alustavia tyyppejä sekä tietynlaisia teemoja, joista aloin muodostaa taulukkomuotoista analyysimateriaalia. Täytin taulukon teemahaastattelun vastauksien pohjalta. Teemoittelin aiheet lasten osallisuuden ja yhteisöllisyyden alle. Luokittelin teemahaastatteluvastaukset myös kolmeen tasoon, jotka olivat vahva, heikko ja keskitaso. Merkitsin värikynillä kunkin vastauksen kohdalle mihin teemaan ja kategoriaan se kuuluu. Tämän pohjalta laskin kunkin vastaajan osalta esimerkiksi, kuinka monta vahvaa osallisuuden merkintää tai heikkoa yhteisöllisyyden merkintää kullakin oli. Näiden numeraalisten tulosten pohjalta täydensin vielä alkuperäisiä tyyppejäni ja lähdin kirjoittamaan niitä auki. Näin alkoi hahmottua samakaltaisuuksia ja erilaisuuksia vastaajien kesken, jonka avulla löytyi lopulliset neljä erilaista tyyppiä. Nimesin tyypit löydettyäni ne. Hyödynsin tyyppien nimeämisessä aineistosta nousseita lainauksia.

Toisen ja kolmannen tutkimuskysymyksen kohdalla hyödynsin teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä toiminnan teoriaa (Activity theory). Toiminnan teorian ideana on kuvata yhteisöllistä toimintaa sekä yksilön roolia yhteisöllisessä toiminnassa. Teorian avulla kyetään tarkastelemaan ihmisten sosiaalista toimintaa eri tasoilla. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimi Engeströmin malli, joka pohjautui Vygotskin kehittämään toiminnan teoriaan. (Kuutti 1995; Vygotsky 1977, 250.) Teoriassa havainnollistetaan uuden toimintavan kehittymistä sekä sen jalkauttamista toimintajärjestelmiin ja sen avulla vakiintuneeksi

toimintatavaksi koko toimintakulttuuriin. Tähän tutkimukseen toiminnan teoria valikoitui siitä syystä, että sen avulla saadaan selville EasySport-toiminnan taustalla olevien uusien toimintatapojen aikaan saamat mahdolliset muutokset ja muutostarpeet.

Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä etsin ja erottelin aineistosta ensin tutkimuksen kannalta oleellisia teemoja. Teemojen alle pyrin liittämään sellaisia lainauksia aineistosta, jotka kuvasivat kyseisen teeman sisältämiä ilmiöitä mahdollisimman kattavasti. Sen jälkeen ryhmittelin muodostuneet teemat kahteen suurempaan kokonaisuuteen, jotka olivat osallisuuden ja yhteisöllisyyden teemat. Näiden ryhmittelyiden jälkeen aloin kirjoittaa auki aineistosta nousevia tuloksia näihin teemoihin liittyen. Tuloksia kirjoitellessani havaitsin, että ohjaajien kokemuksista nousseet parannus- tai muutosehdotukset muodostivat vielä kolmannen ja viimeisen tutkimuskysymyksen.

Validiteetti ja reliabiliteetti mittaa tutkimuksen luotettavuutta. Näiden käsitteiden avulla tarkastellaankin tutkimuksen onnistumista. Tutkimus on validia silloin, kun tutkimuksen analyysimittarit ovat päteviä ja tutkimuksessa tutkitaan tutkimuskysymysten mukaisia asioita. Tutkimuksen validiteettiin voi vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi, jos aineistolta on kysytty väärää kysymyksiä. Reliabiliteetti kuvastaa analyysivaiheen johdonmukaisuutta ja tutkimustulosten toistettavuutta. Nämä käsitteet ovat laadullisessa tutkimuksessa nähty toisinaan ongelmallisina, sillä ne on alkujaan luotu kvantitatiiviseen tutkimukseen. Käsitteitä voidaan kuitenkin soveltaa myös laadullisessa tutkimuksessa. Laadullisessa tutkimuksessa kuitenkin painottuu sisällön johdonmukaisuus. Tärkeintä on, että tulokset eivät ole sattumanvaraisia sekä tulosten tulee olla yleistettävissä tai siirrettävissä olemassa olevaan tutkimustietoon ja teorioihin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136–137; Uusitalo 1991, 84-85; Hirsjärvi & Hurme 2000, 185-187.)

5 TULOKSET

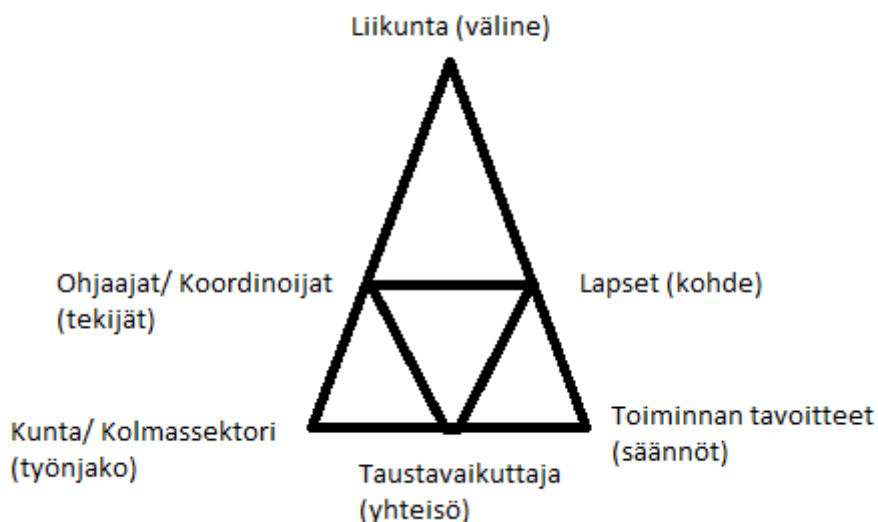
Esittelen tässä luvussa tutkimukseni tulokset. Tyypittelyä soveltaen päädyin analyysin tuloksena neljään EasySport-toiminnan tyyppiin. Lisäksi sovelsin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä toisen ja kolmannen tutkimuskysymyksen analysointiin.

5.1 Ohjaajien kokemuksia EasySport –hankkeen toteutumisesta

Toisessa tutkimuskysymyksessäni selvitin sitä, miten ohjaajat kokivat EasySport –hankkeen toteutuneen. EasySport-harrasteliikuntatoiminnan tavoitteena on lasten hyvinvoinnin lisääminen ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy matalakynnyksisten liikuntapalveluiden avulla. Hankkeessa tärkeää oli lasten osallisuuden kasvattaminen ja lasten yhdenvertaisten liikuntaharrastusten mahdollistaminen. Hankkeen toteutumisella tarkoitetaan, että lasten syrjäytymistä ennaltaehkäistään lisäämällä lasten hyvinvointia, jota tässä tapauksessa tuotetaan säännöllisen liikuntaharrastuksen avulla. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan pohjaten pyritään tarjoamaan kaikille helsinkiläislapsille mahdollisuus harrastukseen. Tämän mahdollistamiseksi EasySport-liikuntaryhmät oli pyritty toteuttamaan mahdollisimman helposti lähestyttäviksi ja ilmapiiriltään kannustaviksi. Hanketoiminta on usein määritelty tietynpituiseksi jaksoksi, jonka aikana pyritään synnyttämään uudenlaisten toimintamallien avulla tavoitteiden suuntaista toimintaa ja saamaan näin aikaan toivottuja tuloksia. Hankkeen tavoitteena on saada aikaiseksi muutos. Samanlainen muutoshakuisuus on nähtävissä Vygotskin (1977) toiminnan teorian jatkokehittelijän Engeströmin (1995) mallissa, jossa tekijän, välineen, kohteen, sääntöjen, työnjaon ja yhteisön välisten suhteiden vaikutuksella synnytetään haluttu tulos (Kuutti 1995; Vygotsky 1977).

EasySport-toiminnan toteutumista tarkasteltaessa on hyvä lähteä liikkeelle siitä, että toiminnan teorian jokaiselle kolmiomallin osalle on tutkimusaiheesta löydettävissä asiasisällöt (kuvio 4). Tämän avulla kyetään todentamaan tutkimuskohteessa esiintyvät mahdolliset muutokset. Tarkasteltaessa EasySport-toimintaa Engeströmin mallia soveltaen voidaan havaita, että alakoululaiset lapset ovat siinä kohde, liikunta on väline ja tekijänä ovat EasySport-ryhmiä ohjaavat liikunta- ja urheiluseurat sekä järjestöjen ohjaajat ja valmentajat. Työnjako suoritetaan

niin, että Helsingin kaupungin liikuntapalvelut koordinoivat toimintaa ja liikunta- ja urheiluseurat sekä järjestöt hoitavat käytännön ohjaustyön. Säännöt ovat EasySport-toiminnalle asetettuja tavoitteita, jotka pohjautuvat lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Yhteisönä on hankkeen taustavaikuttajat, jotka työstävät kunnan sisäisiä poikkihallinnollisia yhteistyökuvioita, kun taas markkinoinnista vastaavat koulut ja urheiluseurat.

KUVIO 4 EasySport-hanketoiminta toiminnan teoriassa

EasySport-hankkeella tavoiteltiin uudenlaisen lasten harrasteliikuntakulttuurin muodostamista. Uudenlaisen matalakynnyksisen liikuntakulttuurin avulla pyrittiin lisäämään lasten hyvinvointia. Nämä EasySport-toiminnan tavoitteet ja suuntaviivat nähtiin ajan hengen mukaisina ja tärkeinä, sillä huoli lasten liikuntaharrastamisen polarisoitumisesta on aito ja ajankohtainen. Ryhmien ohjaajat kokivat EasySport-työn hyvin tärkeänä, koska sillä pyrittiin vaikuttamaan lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja ehkäisemään syrjäytymistä.

”Sehän on juuri tän ajan juttu nimenomaan, just saada sieltä liikkeelle ja mukaan se tietty ryhmä, joka nyt meinaa tipahtaa. Kun tää nyt jotenki suuntautuu nyt niin et valtavasti harrastetaan seuroissa ja sit valtavasti rupee olee niitä, jotka ei liiku ollenkaan.... välimaasto siitä rupee ihan pikkuhiljaa jotenki katoamaan”. (H4.)

”Tosi tärkeitä työtä ja hommaa”(H4).

Ohjaajat kokivat, että EasySport-toiminnassa oltiin onnistuttu silloin, kun lapset, jotka heidän näkemyksensä mukaan kuuluivat kohdejoukkoon, innostuivat käymään EasySport-toiminnassa säännöllisesti. Kohdejoukon saaminen mukaan EasySpot-toimintaan ja heidän pitäminen mukana ryhmässä koettiin aina jonkin tasoisena saavutuksena. Liikuntaryhmien ohjaajat kokivat hyvin merkityksellisenä sen, että lapset kävivät ryhmässä viikko toisensa jälkeen, vaikka ryhmässä ei vaadita minkäänlaista sitoutumista. Yhdessä tekeminen osoitti varsinkin ryhmän yksinäisille lapsille, että he ovat tärkeitä ja että heidänkin mielipiteitään tahdotaan kuulla.

”Se on niinku tosi kiva musta aina kun ei tiää aina kaikist ku kaikki ei näytä tunteita ja sit ku ei yhtää tiää mitä se ajattelee. Sit ku se tulee ens kerral ja sit se tulee taas ni sillee jee tää toimii, ett tota se on makeeta.” (H2.)

”Kun tää on ryhmätoimintaa ja yhdessä tekemistä ni jos on vaikka sellanen hiljanen lapsi, että muuten vain pelaisi kotona, ni just tää ryhmässä yhdessä tekeminen ja se, että se on ohjattuu, osallistavaa, lapsilähtöstä, ni se tavallaa tekee sen ajatuksen näillekin lapsille, että heki on tärkeitä ja heitä kuunnellaan ja he saa vaikuttaa siihen mitä tehdään” (H4).

Seuraavaksi vastaan tutkimuskysymykseen lasten osallisuus- ja yhdenvertaisuusteemojen näkökulmista.

5.1.1 Lasten osallisuus haaste ja mahdollisuus

Lasten osallistaminen liikuntaryhmän toiminnan suunnitteluun on melko uusi toimintatapa ohjaajien toiminnassa. Kokemukset osallistamisesta niin lasten kuin ohjaajienkin puolelta olivat vaihtelevia, mutta suunta näytti oikealta eli lapsia pyrittiin yhä enemmän kuulemaan ja ottamaan mukaan suunnitteluun. Uudenlainen lasten matalakynnyksinen liikuntaharrastaminen haastoi ohjaajia aivan uusin tavoin. Ryhmiin pyrittiin saamaan kaiken tasoisia liikkujia, jolloin ryhmän suuri koko, monenlaiset oppijat sekä useimmissa ryhmissä ilmenneet käytöshaasteet

vaativat ohjaajaltakin sopeutumista ja pitkäjänteisyyttä. Ohjaajat olivat pitkälti yhtä mieltä siitä, että EasySport-toiminnan ohjaamisessa korostui seuratoimintaa enemmän kasvatuksellinen puoli, jolloin itse lajitaitojen opettaminen jäi vähäisempään rooliin.

EasySport-toiminta suunnitellaan monipuoliseksi ja hauskaksi lasten toiveita kuunnellen. Siinä lasten osallisuus näyttäytyy päätöksinä osallistua itse ryhmään sekä toiminnan suunnitteluun. Lasten osallistuminen EasySport-ryhmiin on pyritty toteuttamaan niin, että lapset itse kykenisivät tekemään päätöksen osallistumisestaan kunkin liikuntakerran osalta. Kun toiminnan suunnittelu toteutettiin lasten ja aikuisten yhteistyönä niin, että aikuisten roolina oli enemmän jättäytyä apuopettajaksi, muodostui tällöin lapsille vahva osallisuuden kokemus. Lasten osallisuutta puolestaan heikensi ohjaajan laatimien valmiiden suunnitelmien toteuttaminen sekä lasten pakottaminen. Ohjaajat kokivat lasten toiveet suhteellisen helpoiksi toteuttaa, sillä usein toiveet eivät olleet hippaleikkejä tai pelejä ihmeellisempiä. Lasten toiveet koettiin myös lapsia motivoivaksi. Kun toiminta oli itsestä ja omista toiveista lähtöisin se koettiin mielekkäänä ja sen parissa jaksettiin touhuta.

”Itseasias aika helppoo...eihän ne pyydä mitää ihmeellisyyksii” (H3).

”Ne saa valita mitä ne haluaa tehdä. Mä annan hyvin vapaat kädet valita mitä ne haluaa tehdä, kerran sillon ne liikkuu mielummin”. (H3.)

Positiivisena huomiona nousi jokaisesta vastauksesta se, että lasten toiveita kuunneltiin ja huomioitiin EasySport-tunneilla, mutta lasten osallisuus toteutui eri tasoisina. Ohjaajien kokemusten perusteella EasySport-ryhmissä toteutui Horellin tikkaiden 2.- 5. tason osallisuutta. Ohjaajat pitivät tärkeänä sitä, että ryhmän lapset huomaisivat, että heidän toiveitaan myös käytännössä toteutetaan ryhmässä. He kokivat, että lasten toiveiden tasapuolinen huomioiminen ja toteuttaminen oli usein aikamoista tasapainoilua. Erityisen haastavaa oli se, miten lapsilta kysyttiin ja otettiin vastaan toiveita. Yksittäisten toiveiden lisäksi ohjaajien tuli kuunnella myös ryhmän yleistä ajatusta ja mielipidettä. Toisinaan ryhmissä äänestettiin demokraattisesti siitä, mitä ryhmässä sillä kerralla harrastettaisiin. Toiveita kerättiin myös kirjallisesti kauden alussa, jolla varmistettiin lasten toiveiden tasapuolinen huomioiminen. Lasten toiveet menivät herkästi

siihen, että samat leikit toistuivat viikko toisensa jälkeen ja lasten toiveita huomioitaessa toiminta saattoi alkaa liiaksi yksipuolistumaan. Ohjaajan tehtäväksi nähtiinkin usein uusien leikkien tai pelien tuominen ryhmiin. Usein ryhmät myös laativat yhdessä ohjaajan kanssa omat sääntönsä. Lapset sopivat yhdessä ohjaajan kanssa käytännön säännöistä, kuten puhelimien käytöstä EasySport-tunneilla.

”Se ei oo niiku huutoäänestys kuka huutaa kovimpaa ni sen toive toteutuu” (H4).

Uusi toimintamalli, jossa lasten osallisuus toi mukanaan lapsille vapauden osallistua ryhmiin omalla tavalla ja omalla aktiivisuuden asteella kyseenalaistaa vahvasti perinteistä liikuntakulttuuria. Tällainen vapaus, jossa lapset itse päättävät kauanko tunnilla viihtyvät ja ottavatko he osaa tunnin toimintaan vai osallistuvat ”hengailemalla,” koettiin ohjaajien kesken haastavana. Lasten hengailu ryhmissä vaikutti myös ohjaajien motivaatioon ohjata tällaisia ryhmiä. Keinot haastaviin tilanteisiin olivat usein lasten motivointi sekä kahdenkeskinen keskustelu tai yleinen keskustelu koko ryhmälle. Osa ohjaajista koki myös, että koululta saatu tuki ja positiivinen asenne kerhoja kohtaan olivat avainasemassa pulmatilanteista selviytymisessä. Ohjaajien kokemukset uudenlaisessa roolissa, jossa tunnin sisällön suunnittelu ei ole yksin ohjaajan käsissä toi ajatuksia rajoista. Lasten päätösvallan ja ohjaajan uuden roolin asettuminen hakee vielä uutta muotoa.

EasySport-ryhmien ohjaajista lähes jokainen oli törmännyt uudenlaisiin haasteisiin ohjaustilanteissa. Sääntöjä, jotka usein oltiin ryhmässä yhdessä tehty, piti kuitenkin toistuvasti kerrata. Ryhmien avoimuus mahdollisti osallistumisen kaikille halukkaille, jolloin ryhmään osallistui lapsia monenlaisilla taustoilla ja taidoilla. Suuri osa EasySport-ryhmistä oli osallistujamääriltään runsaita, jolloin osallistuvien lasten moninaisuuden kirjo oli myös laaja. Tyypillisimmät haasteet EasySport-ryhmissä ilmenivät lasten käytöspulmina ja rajattomuutena sekä eri kulttuurien tai puuttuvan kielen tuomina väärinymmärryksinä. Vaikeissa pulmatilanteissa moni ohjaaja oli ratkaissut tilanteen niin sanotulla porttikiellolla. Porttikiellolla tarkoitettiin sitä, että lapselta kiellettiin tulo kyseiseen liikuntaryhmään. Porttikielto koski pisimmillään yhtä liikuntakertaa, eli noin viikon mittaista jaksoa. Porttikieltoa

käytettiin hyvin harvoin ja vain äärimmäisissä tilanteissa. Ensisijaisesti pulmat pyrittiin selvittämään keskustelemalla.

”Välilä tuntuu, että niissä ei ole onnistunut. Se on vaan se, että hengitys selvittää. Kylä siitä joka kerta selvittää tai sitä ne vaan halusi tulla kokeilemaan, että meneekö sen hermot tällä kertaa...hahahaha”.
(H3.)

”Kun se oli täysin ilmasta, niin sinne tuli niitä hengailijoita paljon. Sen takia meidän osa valmentajista ei halunnut enää mennä”. (H6.)

”...täytyy vaan keskustella...saada ne lapset ymmärtämään” (H5).

”...sielä oli vähän sitä kurinpidollista ongelmaa” (H6).

Liikunta- ja urheiluseuratoiminnan sekä EasySport-hankkeen yhteistyön yhtenä tavoitteena oli saada lapset innostumaan liikunnasta ja ottamaan osaa seuratoimintaan. Lapsen harrastuneisuuden näkökulmasta tarkasteltuna lasten siirtyminen EasySport-ryhmästä urheiluseuratoiminnan harrastajaksi nähtiin hyvinkin myönteisenä. Lähes jokaisella haastateltavalla oli kokemuksia siitä, että EasySport-ryhmästä oli siirtynyt lapsia seuratoiminnan pariin. EasySport-yhteistyö mahdollisti liikunta- ja urheiluseuralle sellaisen lapsijoukon tavoittamisen, joka muuten olisi haastavaa saada innostumaan liikunta- ja urheiluseuratoiminnasta.

”...saatu useempia pelaajia meille pelata...” (H3).

5.1.2 Liikunnan iloa yhdenvertaisesti

EasySport-toiminnan yhtenä tavoitteena oli luoda kaikille helsinkiläislapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa liikuntaa madaltamalla osallistumiseen liittyviä kynnyksiä. Matalakynnyksisyys EasySport-toiminnassa on pyritty toteuttamaan monella eri tavalla, kuten ryhmään osallistumisen helppoudella sekä itse toiminnan sisällöllä. Yhdenvertaisuuden

näkökannasta toiminta, joka toteutti vahvaa yhdenvertaisuutta, oli kaikille avointa ja toiminnaltaan helppoa, jolloin se mahdollisti yhä useammalle osallistumisen taustasta riippumatta. Tekijöitä, jotka heikensivät lasten keskinäistä yhdenvertaisuutta EasySport-toiminnassa, havaittiin olevan muun muassa ryhmien maksullisuus, rajattu ryhmäkoko ja internetissä tehtävät ennakoilmoittautumiset. Lasten tasavertainen kohtelu, kuten yhtenäiset säännöt kaikille nähtiin vahvasti yhdenvertaistavana asiana. Puolestaan rajaukset ja rajoitukset usein jättävät lapsia ulkopuolelle, jolloin ne nähtiin yhdenvertaisuutta heikentävinä.

EasySport-toiminta ei ollut tavoitteellista, vaan liikunnan ilo nähtiin toiminnan keskiössä. Seuratoiminnasta poiketen EasySport-toiminnassa edettiin usein ryhmän heikoimpien osallistujien mukaan, jolloin ryhmien ohjaajienkin piti muuttaa fokustaan taitavista liikkujista enemmän niihin, joiden liikunnalliset taidot vaativat enemmän harjoittelua. Lähtökohtaisesti toiminnan sisältö haluttiin toteuttaa leikkisänä, helppona ja monipuolisena. Hyvän ja sallivan ilmapiirin nähtiin edesauttavan sitä, että eri taitotasoiset lapset pystyivät harjoittelemaan samassa ryhmässä rinta rinnan. Tärkeämpänä nähtiin pitää mukana niin sanotut kohdejoukon lapset ja jos ryhmästä tippuu taitavimpia lapsia sen takia, että toiminta on liian helppoa tai leikkimielistä, on se kuitenkin parempi. EasySport-ryhmissä käyvien lasten tasoerot puhuttelivat lähes jokaista haastateltavaa. Osa koki tasoerot hyvänä asiana siinä mielessä, että yhdessä toimittaessa taitavimmat tai iältään vanhemmat lapset oppisivat ottamaan huomioon iältään nuorempia tai taidoiltaan heikompia lapsia. Taitotasot koettiin haasteellisina niissä tilanteissa, missä ryhmä oli kooltaan suuri ja liikuntasali pieni ja näin ollen koko ryhmän tuli osallistua toimintaan yhtäaikaisesti, sillä salissa ei mahtunut tekemään kuin yhtä asiaa kerralla. Taitoerot eivät haitanneet ohjaajia kylläkään ratatyypisessä toiminnassa, jossa jo automaattisesti oli eriytetty vaihtoehtoja eritasoisille suorittajille.

”Ett ei välttämättä niin tavoitteellista...vaan ett se liikunnan ilo olis niinku se päällimmäinen juttu” (H7).

”Tääl on sillee kummiski rento meininki ja just tehää niitä alkulämmittelyjä, ett jos siel on joku, joka ei osaa, ni ei siihen kiinnitetä huomioo tai millää pahal taval ainakaa” (H1).

Toisaalta vaikka innokkaita osallistujia oli paljon, havaittiin joissain ryhmissä olevan myös lapsia, jotka olivat syystä tai toisesta vastahakoisesti mukana, jolloin oma innostuneisuus ja motivaatio liikuntaa kohtaan oli kateissa. Tällaisten lasten motivoiminen koettiin hetkittäin raskaana, sillä usein tällaiset lapset keskittivät energiansa tunneilla ei-toivotulla tavalla. Ohjaajille syntyneen kokemuksen mukaan suureen osaan EasySport-ryhmistä tiensä helpoiten löysivät sellaiset lapset, jolla oli jo positiivinen kiinnostus liikuntaan. Eli vaikka toiminnassa koettiin olevan hankkeen tavoitteiden suuntaistakin kohdejoukkoa, oli enemmistö kuitenkin niitä liikuntamyönteisiä, joista osalla oli mahdollisesti jo jokin liikuntaharrastus. EasySport-ryhmissä nähtiin olevan myös joukko niitä lapsia, joille seuratoiminta ei syystä tai toisesta sopinut. Lasten, joilla ei EasySport-toiminnan lisäksi ollut muita harrastuksia, oli usein vaikea jäsentää EasySport-toimintaa harrastukseksi. Ohjaajat kokivatkin tehtäväkseen muistuttaa ja auttaa näitä lapsia ymmärtämään, että osallistuessaan toistuvasti EasySport-toimintaan muodostui siitä heille harrastus.

”Siel on se ajatus tietysti hyvä, että meet liikkumaan sinne koululle, mutta se oli vaan sellasta pakollista ku ei kotiin saanu mennä ”(H6).

Ryhmien ”kaikille avoin” luonne nähtiin yhdenvertaistavana elementtinä. Kaikissa haastatteluissa EasySport-ryhmiin osallistuminen nähtiin kaikille lapsille avoinna olevana mahdollisuutena harrastaa liikuntaa. Haastatteluissa tuli ilmi useaan otteeseen, että ei ketään oltu käännytetty ryhmästä pois, vaan päinvastoin on pyritty tekemään kaikki mahdollinen, että yhä useampi pääsisi ryhmään osallistumaan. Ohjaajaresurssia lisäämällä sekä mahdollisen henkilökohtaisen avustajan käyttäminen tunneilla olivat keinoja, joilla pyrittiin mahdollistamaan monenlaisten liikkujien osallistuminen ryhmään. Ohjaajat näkivät tärkeänä sen, että erilaiset liikkujat löytäisivät ja jatkaisivat ryhmässä, mutta samalla myös tiedostivat sen, että lasten moninaiset oppimisen haasteet vaativat myös ohjaajalta enemmän tietotaitoa. Aineistosta nousi toistuvasti esiin suurikokoiset ryhmät, joissa halukkaita tulijoita tuntui olevan. Tältä osin koettiin, että EasySport-toiminnalla oltiin tavoitettu menestyksekkäästi lapsia ja siksi tällaiselle matalakynnyksiselle tekemiselle nähtiin olevan tilausta.

” Jonkun verran kysytään ihan... ett, joilla on liikuntavammaa tai jotain estettä tai haastetta liikkumisessa. Me on kaikki otettu vastaan, mutta emmä voi taata, että ne kaikki pystyis oikeesti sit olemaan siel kerhossa tai jatkamaan. Kaikkemme on tehty, ett pystyis ”. (H4.)

Haastateltavista kaikki olivat sitä mieltä, että EasySport-ryhmiin oli löytänyt myös sen tavoittelema kohdejoukko, mutta samanaikaisesti voitiin kuitenkin pohtia sitä, kuinka vaikeaa on tietää, kuka ryhmän lapsista oli syrjäytymisriskissä. Yksi yhtenäinen tapa ohjaajilla oli määritellä kohdejoukkoa aikaisemman harrastuneisuuden perusteella. Toiminnalla tavoiteltua kohdejoukkoa koettiin olevan lähes kaikissa ryhmissä, mutta kohdejoukon määrälliset erot nähtiin eri alueiden välillä. Asuinalueilla, joille yleisesti ottaen asettui asumaan sosioekonomisen aseman kannalta heikko-osaisempia, nähtiin myös EasySport-ryhmiin osallistuvan enemmän kohdejoukkoa. Maksullisissa EasySport-ryhmissä tavoiteltua kohdejoukkoa esiintyi vähemmän kuin maksuttomissa koulun tiloissa järjestettävissä ryhmissä. Samanaikaisesti kun nähtiin, että ryhmiin oli löytänyt sen tavoittelemaa kohdejoukkoa, todettiin kuitenkin, että helpoiten ryhmiin tulivat ne lapset, jotka ovat entuudestaan jo liikuntamyönteisiä.

”Sit just on, huomaa sellasii tyyypei veikkaan, ettei missään just seuratoiminnas oo” (H1).

Tarve turvalliselle aikuiselle tuli myös esiin aineistosta. Ohjaajat kokivat, että lapsille oli tärkeää, että koska toiminnan luonne oli vapaata ja avointa, piti ohjaajan olla ryhmissä se turvallinen aikuinen, joka varmisti lasten turvallisuuden ja tuntien sujuvuuden. Lisäksi ryhmän ohjaajalta odotettiin yhdenvertaista kohtelua ryhmän kaikkia lapsia kohtaan. Lasten yksinäisyys ja koulukiusaaminen nousi keskusteluissa myös esille. Ystävää vailla oleville lapsille EasySport-toiminnan todettiin tarjoavan mahdollisuuden sosiaaliseen toimintaan koulupäivän jälkeen, jolloin yksinjäämisen mahdollisuus väheni. Uusia kaveruussuhteita nähtiin muodostuvan varsinkin niissä ryhmissä, joissa lapset eivät entuudestaan tunteneet valtaosaa ryhmän muista lapsista. Kiusaaminen koettiin pulmallisena, sillä siihen puuttuminen oli entistäkin vaikeampaa, sillä sitä tapahtui paljon myös sosiaalisen median kautta, jolloin se tapahtuu niin sanotusti piilossa ohjaajalta.

”Must se on ihanaa, ett sinne tulee just niit yksinäisiä. Se toimii hirveen hyvin, ett kenel ei oo kavereita pakosti koulun jälkeen, ni se toimii täydellisesti”. (H2.)

”...sano yksi junnu mulle...ett nyt mul on neljä uutta kaverii” (H6).

Tutkimustulokset osoittivat ryhmien ohjaajien kokeneen, että lapset pitivät EasySport-ryhmiä seuratoimintaa helpommin lähestyttävänä. Ryhmiin osallistumisessa tärkeänä pidettiin sitä, että toiminnan sijainti ja kellonaika istuivat hyvin yhteen lasten koulupäivän päättymisen tai alkamisen kanssa. Liian pitkät odottelut koulupäivän päättymisen jälkeen karsivat selkeästi osallistujia. Tärkeänä menestymisen elementtinä pidettiin myös sitä, että sopivan ajankohdan löydyttyä ei ajankohtaa saisi alkaa muuttamaan, vaan sen tulisi säilyä läpi vuosien, jolloin lapset löytäisivät ryhmiin paremmin. Osa EasySport-ryhmistä oli maksullisia, mutta kausimaksu oli alhainen. Vaikka ryhmä olisi ollut maksullinen, koki osa ohjaajista sen silti kaikille avoimena toimintana. Osa ohjaajista näki maksullisuuden enemmän positiivisena kuin negatiivisena asiana. Heidän näkemys oli, että lapset ja perheet sitoutuisivat toimintaan ehkä paremmin, jos toiminnalla olisi hinta. Lisäksi toiminnan maksullisuus voisi lisätä lajista kiinnostuneiden lasten määrää ryhmissä. Suurin osa ohjaajista oli sitä mieltä, että ryhmien maksuttomuus oli tärkeää yhdenvertaisuuden toteutumisessa, sillä esimerkiksi perheille, joissa oli useampia lapsi, voivat harrastuskustannukset ja –kuljetukset ynnä muut kulut nousta liian suureksi.

”Sehän on rakennettu niin, että sinne on vielä helpompi tulla kuin seuran toimintaan” (H6).

”Ett siin on se pieni maksu ollu...Sehän tekee heti sen, ett ne ketkä tulee ni ne on ainakin jonkun verran kiinnostuneita”. (H6.)

Useimmiten kouluissa järjestetyt EasySport-ryhmät oli tarkoitettu vain kyseisen koulun oppilaille. Toisissa kouluissa toiminta oli vieläkin tarkemmin rajattua, jolloin EasySport-ryhmiin ei päästetty mukaan kilpaurheilijoita, koska nähtiin toiminnan kuuluvan niille lapsille, joille ei liikuntaharrastusta ollut. Tiettyihin EasySport-ryhmiin pääsi mukaan vain koulun kutsumina.

“Sitt rehtori ilmotti mulle ett...tarjotaan vaan oman koulun lapsille. Sen takii, ett me ei pystytää kontrolloimaan tavallaan sitä kuka pääsee koulun tiloihin ja näin”. (H3.)

“Kylhän toi niiku luo sen mahdollisuuden, ett ett ainakaan siel ei kilpaurheilijoita oo. Sitt me todettiin sen reksin kans, ett eihän niiden kundien oo tarkotus tulla sinne”. (H3.)

5.2 Osallisuuden ja yhteisöllisyyden tyypit

Tyypittelyn tuloksena aineistosta nousi esiin neljä selkeää tyyppiä. Nimesin tyypit seuraavasti; ”Ne saa valita mitä ne haluaa tehdä”, ”Kaikki juoksee yhen pallon perässä”, ”Jokaselle jotaki” ja ”Me niiku levitetäs lajii”. Nimesin tyypit kuvaavilla lausahduksilla, jotka nousivat haastatteluaineistostani. Yhteistä tyypeille oli, että kaikissa niistä lapsiryhmäkoot olivat suuria sekä lasten taitotasoerot näyttäytyivät myös huomattavina. Toiminta ei myöskään missään tyypissä ollut kovin tavoitteellista ja kilpailua pyrittiin välttämään viimeiseen asti. Liikunnan ilo nähtiin toiminnassa ensisijaisena asiana kaikissa tyypeissä. Liikunnan ilo nähtiin saavutettavan lasten toiveiden, ohjaajan positiivisten palautteiden, toiminnan sisällön ja ystävyysuhteiden sekä matalakynnyksisyyden avulla.

” Ni sit sillee ett miten tärkeetä se on, että myös sanotaan siitä, että oikeesti, hei vitsi tänää oli tosi hyvä tämä ja tämä” (H7).

Matalakynnyksisyydellä kuvattiin tunnilla tehtävien harjoitteiden helppoutta sekä lapsiryhmälle optimaalisesti haastavien harjoitteiden toteuttamista. Lisäksi matalakynnyksisyydellä kuvailtiin ryhmän avointa ja sitoutumatonta luonnetta, mikä mahdollisti sen, että lapsi voi itsenäisesti tehdä päätöksiä koskien ryhmään osallistumista. Tämä ei kuitenkaan ollut aivan yksiselitteinen kaikissa tyypeissä. Kaikissa tyypeissä esiin nostettiin myös seikkoja, kuten esimerkiksi ohjaajan ja lasten keskinäinen kunnioitus sekä sääntörikkomukset. Kaikilta ryhmän lapsilta vaadittiin sekä hyvää käytöstä kaikkia kohtaan että yhteisten sääntöjen noudattamista. Seuraukset oikuttelevasta käyttäytymisestä olivat kaikille samat.

5.2.1 ”Ne saa valita mitä ne halua tehdä”

Tälle toimintatyypille luonteenomaista oli, että lasten osallisuus ja yhdenvertaisuus oli vahvaa. Lasten vahva osallisuus näittyä tunnin sisällön rakentamisessa, joka muodostui lähes täysin lasten toiveista. Tasapuolisuuden varmistamiseksi toiveet kerättiin aina kauden alussa kirjallisesti kaikilta osallistujilta, jolloin varmistettiin, että jokaisen lapsen ääni saadaan kuuluviin. Lisäksi lasten toiveita tiedusteltiin tunneilla suullisesti sekä tarkkailtiin ryhmän mieltymyksiä. Tässä toimintatyypissä ohjaaja pyrki omalla toiminnallaan tekemään itsestään pikkuhiljaa niin sanotusti ”tarpeettoman”. Hän auttoi toiminnan käynnistämässä sekä leikkien ja pelien opettelussa. Lisäksi hän huolehti turvallisuudesta ja toi mahdollisesti monipuolisuutta tunneille uusien leikkien, pelien tai harjoitteiden avulla, mutta osallisti vahvasti lapsia järjestäytymään itsenäisesti. Näillä tunneilla lapset saivat pitkälti päättää, mitä toimintaa tunneilla harrastettaisiin. Tunneilla oli kuitenkin tarkat säännöt ja toimintakulttuuri, joiden noudattamisesta ohjaajat huolehtivat. Lapset saivat toimia myös vertaisohjaajina ja kertoa pelin säännöt koko ryhmälle tai näyttää esimerkkiliikkeitä.

”Ne saa valita mitä ne halua tehdä. Mä annan hyvin vapaat kädet valita mitä ne halua tehdä, kerran sillon ne liikkuu mielummin” (H3).

Lasten osallisuus nähtiin ohjaajien silmin pikemminkin myönteisenä kuin kielteisenä asiana. Koska tuntisisällöt perustuivat lasten toiveisiin, olivat lapset myös tottuneet toivomaan paljon, minkä ohjaajat kokivat toiminnan suunnittelua helpottavana tekijänä. Lisäksi toiminta oli usein hyvin omaehtoista ja vapaata. Lapset saivat halutessaan tehdä tunneilla yhtäaikaaisesti montaa eri toimintaa. Esimerkiksi osa ryhmäläisistä voivat temppuilla temppuradassa samaan aikaan kun osa porukasta pelasivat pingistä. Toisinaan lasten niin toivoessa oli tunneilla vapaata leikkiä, jolloin liikuntasalin välineet, kuten renkaat, köydet, patjat ynnä muut olivat lasten vapaassa käytössä. Virallista osallistumiskiintiötä ei liikuntaryhmissä ollut, joten lähes poikkeuksetta ryhmät olivat suuria osallistujamääriltään. Tälle toimintatyypille tyypillistä oli, että tunnit järjestettiin koulujen tiloissa sekä lähiliikuntapaikoilla, jolloin ryhmiin osallistui lähialueen lapsia. Tunnit olivat kaikille avoimia ja maksuttomia, eivätkä ne edellyttäneet ennakoilmoittautumista, mikä edesauttoi siinä, että EasySport-toiminnan kohdejoukko

tavoitettiin. Kohdejoukkoon koettiin kuuluvan liikuntaharrastuksen ulkopuolelle jääneet lapset sekä heikomman sosioekonomisen aseman omaavat lapset.

” Monet on sellasii, ett ne ei välttämättä käy niiku jossai muussa harrastuksessa. Pääsee sitte tänne tulee.” (H1.)

” No aika sellasta monikulttuurisii ne ryhmät on, ett siel on”(H1.)

5.2.2 ”Kaikki juoksee yhen pallon perässä”

Tyypillistä tälle toimintatyypille oli se, että siinä lasten osallisuus toteutui keskinkertaisesti, mutta yhdenvertaisuus oli vahvaa. Toiminnassa lasten toiveita leikkien ja pelien osalta huomioitiin joko äänestämällä tai kyselemällä. Tunneilla toteutettiin yksi liikuntalaji kerrallaan, jolloin koko ryhmä teki samaa toimintaa, esimerkiksi juoksi ”yhen pallon perässä”. Toiveita kysyttäessä huomioitiin erityisesti ryhmän arimmat tai hiljaisimmat lapset, jotka eivät olleet etunenässä kertomassa toiveitaan. Tunneilla äänestettiin edellisellä kerralla mitä seuraavalla kerralla tehdään, jolloin tieto seuraavan viikon sisällöstä oli ainakin osittain jo kaikilla tulevalla kerralla tiedossa. Vaikka lapsilla oli mahdollisuus toivoa eri leikkejä ja pelejä, päätti ohjaaja kuitenkin, mitkä toiveet milloinkin toteutettiin ja missä rooleissa lapset leikissä toimivat.

”Et just ollaan sillee onnistuttu toimii ryhmänä ja just niku ryhmänä hyväs hengessä kaikki juoksee yhen pallon perässä...” (H5).

Vahva yhdenvertaisuus näyttäytyi siinä, että itse toiminta ja sen sisältö olivat kaikille osallistujille yhteistä. Toiminnassa pyrittiin yleensä harjoittamaan seurojen edustamaa liikuntalajia, mutta lasten niin halutessa voitiin tunneilla tehdä muitakin kuin seuran edustamaa lajia. Vahvaa yhdenvertaisuutta edesauttoi ryhmän maksuttomuus ja toiminnan matala kynnyks, jolloin lapsilta ei vaadittu minkään tason lajitaitoja eikä toimintaan tarvinnut sitoutua. Mukaan voi tulla, kun itselle sopi ja poissaoloista ei tarvinnut ilmoittaa. Puuttuvat liikuntavarusteetkaan eivät koituneet esteeksi ryhmään osallistumiselle. Jos osallistuminen itse toimintaan oli joskus

mahdotonta, voi tunneille silti halutessaan tulla ja toimia muun muassa ohjaajan apuna esimerkiksi tuomaroinnissa.

”...tänne tullaan sä oot päättäny nyt osallistua, ett ku aletaa hippaa ni mä sanon kuka jää ni siit ei aleta vääntää kättä joka kerta” (H2).

Yllä oleva lainaus toi osuvasti esiin tämän toimintatyypin olennaisimmat elementit. Siinä lapsilla oli vapaus päättää ryhmiin osallistumisesta ja toiveiden muodossa vaikuttaa tunnin sisältöön. Lasten vaikuttamisella oli kuitenkin tässä toimintatyypissä rajansa. Ohjaajat päättivät, mitkä toiveet huomioitiin sekä missä rooleissa lapset peleissä ja leikeissä olivat.

5.2.3 “Jokaiselle jotaki”

Luonteenomaista tälle toimintatyypille oli se, että lasten osallisuus toteutui keskinkertaisesti, mutta yhdenvertaisuus oli heikkoa. Lasten osallisuus näyttäytyi lasten toiveina, joita toteutettiin tunnin lopussa olevalla vapaa-ajalla, jolloin lapset saivat tehdä valintoja eri toimintapisteiden välillä tai parin valinnoissa. Lisäksi lasten toiveita voitiin satunnaisesti huomioida alkulämmittelyssä. Tässä tyypissä toiminta oli vahvasti eriytettyä, jolloin kaiken tasoiset liikkujat voivat suorittaa annetut tehtävät juuri oman taitotasonsa mukaisesti. Näin ollen voitiin todeta, että toiminta oli hyvin yksilöllistä ja kaikille löytyi omaa taitotasoa tai kiinnostusta vastaavaa tekemistä. Lasten suuret taitotasoerot nähtiin vahvuutena, sillä taitavimmat motivoivat muita oppimaan, ja heikoillakin liikuntataidoilla pärjäsi ryhmässä hyvin mukana ilman, että lapsen heikot liikuntataidot tulivat esiin negatiivisessa valossa. Aloittaessaan lapset tulivat näihin ryhmiin usein joko yksin tai kahdestaan kaverinsa kanssa, jolloin loput ryhmäläisistä olivat usein heille täysin uusia tuttavuuksia. Ystäväystyminen ja uusien ystävien saaminen olikin näissä ryhmissä todennäköisempää.

“...siel on hyvät puitteet ni siel niku tavallaa niku jokaiselle on varmasti jotaki. Jos vaa semmosta liikuntamuodosta tykkää”. (H7)

Lasten keskinäinen yhdenvertaisuus näyttäytyi heikkona, sillä vaikka ryhmät olivat kaikille avoimia, vaati niihin osallistuminen kuitenkin ilmoittautumisen etukäteen ja osallistumismaksun. Vaikka ryhmien osallistumismaksu oli pieni, saattoi se muodostua joillekin lapsille tai perheille kynnyksymykseksi. Ilmoittautumisen myötä ryhmiin muodostui myös ryhmäkiintiöt, jotka osaltaan myös rajasivat osallistujia. Kaikki halukkaat eivät tästä syystä päässeet välttämättä osallistumaan näihin ryhmiin. Ilmoittautumiseen vaadittiin vanhempien yhteystietoja, jolloin toimintaan osallistuminen velvoitti aikuisen osallistumista tai aktivoitumista lapsen harrastukseen. Kaikki vanhemmat eivät olleet liikuntamyönteisiä tai aktiivisia ottamaan selvää tai näkemään vaivaa lapsen harrastuksen eteen, jolloin ilmoittautuminen muodostui joillekin lapsille liian isoksi kynnykseksi aloittaa harrastus.

Tämän toimintatyyppin EasySport-ryhmissä ohjattiin seuran tai järjestön edustaman lajin lajitaitoja, joita harjoiteltiin eri toimintarasteilla. Toiminnassa oli tyypillisesti enemmän kuin yksi ohjaaja, jolloin eri toimintarasteilla harjoittelemine mahdollistui. Toiminnassa ryhmä jaettiin osiin ryhmään osallistuvien lasten iän tai taitotasojen mukaan. EasySport-toiminnan tavoittelemaa kohdejoukkoa esiintyi näissä ryhmissä prosentuaalisesti muita ryhmiä vähemmän. Tämänkaltaisen toiminta järjestettiin lähiliikuntapaikoilla tai seuran tai järjestön omissa tiloissa iltapäiväaikaan.

5.2.4 “Me niinku levitettäs laji”

Tässä toimintatyyppissä yhdenvertaisuus näytti toteutuvan kaikkein selkeimmin eli oli kaikkein vahvinta muihin tyypeihin verrattuna. Lasten osallisuus puolestaan oli tässä tyyppissä kaikkein heikointa. Erityisesti lasten motiivit osallistua ryhmätunneille olivat usein vanhempien sanelemia eivätkä lasten vapaasta tahdosta syntyneitä.

”Mut sen oon huomannu, ett siellä...on paljon sellasii jotka niiku on siellä sen takii että ne on joko pakotettu sinne tai sit niitten pitää vaan olla siellä...” (H8).

Tälle toimintatyyppille oli luonteenomaista vahva yhdenvertaisuus. Tämä näyttäytyi muun muassa ryhmien maksuttomuutena sekä siinä, että ryhmät olivat avoimia kaikille alakoulun

oppilaille taitotasosta riippumatta. Myöskään virallisia ryhmäkiintiöitä ei ollut, vaan kaikki oppilaat olivat ryhmiin tervetulleita. Lisäksi ryhmät kokoontuivat koulun liikuntatiloissa ja tunnit oli järjestetty koulupäivän yhteyteen, joten osallistuminen oli helppoa. Koulun tiloissa järjestetyissä ryhmissä osallistujat tunsivat pääsääntöisesti toinen toisensa jo entuudestaan, jolloin ryhmäytyminen oli vaikeampaa havaita, mutta tietynlaista lähentymistä ryhmäläisten välillä oli kuitenkin havaittavissa.

Tämän toimintatyyppin ryhmissä lajikeskeisyys näyttäytyi vahvasti. Lasten siirtyminen seuratoiminnan pariin EasySport-toiminnan kautta nähtiin keskeisimpänä motiivina yhteistyölle. Seuroille oli tärkeää päästä esittelemään edustamaansa lajia mahdollisimman monelle eri koululle. Tässä toimintatyyppissä ryhmien kokoontumisajat ja -paikat vaihtelivat muita toimintatyyppisiä enemmän. Ohjauksessa pidättäytyttiin toimintaa ohjaavien seurojen tai yhdistysten liikuntataitojen harjoittamisessa niin, että se muistutti enemmänkin lajiesittelyä. Koska lajiesittelyn toteuttaminen vaati lajitietämystä, oli tälle toimintatyyppille luonteenomaista, että ryhmää ohjaavat ohjaajat myös toivat lajille tyyppillisiä harjoitteita itse toimintaan, jolloin toiminta usein oli enemmän seuratoiminnan kuin omaehtoisen toiminnan kaltaista. Tästä syystä lasten osallistamista hankaloitti lapsilta puutunut lajitietous, jota olisi tämän tyyppisessä ohjauksessa vaadittu. Lasten toiveita huomioitiin toisinaan alkulämmittelyleikeissä.

“Meil on niku ollu semmonen...ku me ollaa haluttu aina vaihtaa...kouluu...Me niku levitettäs laji...” (H8)

5.3 EasySporttia päiväkodista lukiokään asti

EasySport-ohjaajien haastatteluista nousi toimintaan liittyviä jatkokehittämiseen liittyviä ehdotuksia. Kehittämisen kohtia löytyi sekä itse käytännön toiminnasta kuin myös toiminnan takana pyörivälle ”koneistolle”. Toiminnan ideologialle ei kuitenkaan nähty minkäänlaisia muutostarpeita. Ideologia nähtiin kattavana.

EasySport-hankkeen ideologia ja tavoitteet olivat kaikkien ohjaajien mielestä hyvin perusteltuja ja ajan hengen mukaisia. Itse ideologian kehittämiseen ei noussut mitään kehittämisehdotuksia,

mutta toimintaan toivottiin jatkokehittelyä. Tulevaisuudessa nähtiin tarvetta EasySportin kaltaiselle matalakynnyksiselle liikuntatoiminnalle myös päiväkotikäisille ja yläkoululaisille. Koettiin tarpeellisena, että liikunnan harrastaminen aloitettaisiin jo nuorella iällä, jolloin liikuntaan osallistuminen olisi luontaista lasten leikkiä. Oleellista olisi myös, että toiminta jatkuisi läpi eri kouluasteiden, mikä edistäisi osaltaan sitä, että ryhmiin osallistumisesta tulisi luontainen tapa. Ryhmien saumaton jatkuvuus vuosiluokalta toiselle nähtiin hyvin tärkeänä menestymisen avaimena niin, että itse EasySport-toiminta järjestettiin yläkouluun tai jopa lukioon asti. Yläasteen oppilaille suunnatun toiminnan sisältö koettiin haasteeksi; Millaista toiminnan tulisi olla, että tavoitettaisiin näistä ikäryhmistä liikunnallisesti vähemmän aktiivisempia lapsia?

”...ajatus siitä, ett me saatas mahdollisimman pienenä sinne mukaan tähän toimintaan, niin ett ne sais siitä kasvamaan tavallaan siinä kerhon mukana, vaikka ei me kaikkia voida pelastaa. Ei kaikki säily siel eikä pysy”. (H4.)

Yhtenä kehitysehdotuksena nousi myös ryhmien maksullisuus. Koettiin, että ryhmässä, joka ennen oli maksuton, voisi pienellä osallistumismaksulla saada aikaan sen muutoksen, että ryhmiin tulisi todella vain ne lapset, joilla löytyisi kiinnostusta EasySport-toimintaa kohtaan. Uskottiin, että maksu sitouttaisi lapsia ja vanhempia ja samalla karsisi ryhmästä pois ne lapset, jotka eivät ryhmässä halunneet olla.

”Mutt jos siin olis vähän sellanen sitoutumismaksu tai tommonen...ni saatas karistettuu ne, jotka siellä ei halua olla. Silti sinne vois tulla paljonki niitä, ketkä ei vaikka löydä liikuntaharrastusta”. (H8.)

EasySport-toiminnan koettiin olevan ajan hengen mukaista sekä kaikin puolin tärkeää työtä. EasySport-toiminnassa tuettiin juuri niitä lapsia, jotka ovat syystä tai toisesta vaarassa syrjäytyä liikunnasta. Liikunnasta ulkopuolelle jäävien lasten saaminen mukaan liikuntaan nähtiin relevanttina juuri tälle ajalle, koska nähtiin lasten liikunnan harrastamisen polarisoituneen, eli jakautuneen kahteen leiriin. Toisaalta löytyi niitä lapsia, jotka harrastivat liikuntaa ja urheilua seuroissa, jolloin liikunta-aktiivisuus oli usein korkealla tasolla. Toisaalta taas oli olemassa

joukko lapsia, jotka liikkuvat terveytensä kannalta aivan liian vähän, jolloin he olivat lähes passiivisia. Välimaasto näiden kahden eri leirin välillä oli vähitellen katoamassa, mikä koettiin hälyttävänä. Ehkä juuri tästä syystä ohjaajien toivomuksena olikin, että jatkossa myös yhä useampi lapsi, jonka katsottiin erityisesti hyötyvän matalakynnyksisestä liikuntaharrastuksesta, löytäisi ryhmiin, tarvittaessa vaikka avustajankin kanssa.

” Toivois, ett sinne just niinku löytäs ne semmoset tyytit enemmän, niinku just se semmonen kohdejoukko. Ett semmosetki just tulis, jotka oikeestikki tarvis sitä semmosta tukea...vaik sen avustajan kans.”(H7.)

EasySportin jatkokehittelyyn liittyen ohjaajat mainitsivat EasySport-toiminnan markkinoinnin. Vaikka markkinoinnin nähtiin EasySport-toiminnassa ajan myötä kehittyneen, oli sillä vielä ohjaajien mielestä myös parannettavaa. Yhtenä esimerkkinä mainonnan edistymisestä nostettiin esiin EasySportin omat nettisivut, joita ei vielä hankevaiheessa ollut. Kaikki ryhmiin liittyvät tiedot löytyivät hankkeen aikana Helsingin kaupungin nettisivuilta, mutta sitä ei koettu niin selkeäksi ja helppokäyttöiseksi kuin nykyiset EasySportin omat nettisivut. Vaikka markkinointi EasySportissa nähtiin kehittyneen toivottuun suuntaan, olivat ohjaajat törmänneet tilanteisiin, jossa osa koulun opettajista eivät olleet tietoisia siitä, että lähiliikuntapaikalla oli jo pitkään järjestetty EasySport-ryhmiä. Ohjaajat toivoivatkin, että suoraan kouluihin kohdistettua tiedottamista ja ryhmien mainostamista lisättäisiin. He kokivat tärkeänä sen, että koulujen liikunnanopettajat olisivat tietoisia siitä, missä heidän koulua lähimmät EasySport-ryhmät kokoontuivat.

Useamman ohjaajan vastauksissa nousi esiin 1.- 2. vuosiluokan oppilaille suunnattu koulun oma iltapäivätoiminta. EasySport-ohjaajat olivat toistuvasti törmänneet tilanteeseen, jossa iltapäiväkerhon lapsia tuotiin EasySport-liikuntaryhmiin. Ohjaajilla ei ollut tietoa siitä, miksi iltapäiväkerholaisia tuotiin EasySport-liikuntaryhmiin. Osa ohjaajista koki tämän toimintatavan silti suotuisaksi, kunhan vaan iltapäiväkerhon ohjaaja tiedotti ryhmän tulosta etukäteen. Iltapäiväkerhoon osallistuminen oli siis osan mielestä positiivinen asia ryhmäkoon kasvamisen näkökannasta, varsinkin silloin, jos liikuntatila oli suuri ja ryhmässä oli tilaa uusille osallistujille. Osa ohjaajista piti iltapäiväkerhon osallistumista puolestaan negatiivisena asiana.

Kun iltapäiväkerhosta tuotiin joukko lapsia EasySport-ohjaajille “heiltä sen enempää kysymättä” - ryhmään, jossa tavoitteena oli lapsen omaehtoinen osallistuminen, kokivat he osan asenteista epämotivoituneiksi. Heitä myös mietitytti, miksi iltapäiväkerholaiset, jolla oli jo omaa ohjattua toimintaa, osallistuivat toiseen ohjattuun toimintaan. Niinikään hankkeen kohdistuminen 3. -6. vuosiluokan oppilaille asetti haasteita iän tuomien taitotaserojen vuoksi. Lisäksi toisinaan ryhmäkoko kasvoi liian suureksi, jolloin liikuntatila alkoi käydä ahtaaksi ja rajasi näin toiminnan sisältöä. Kehitysehdotuksena ohjaajien haastatteluista nousi tarve tarkempien pelisääntöjen ja linjanvetojen laatimiselle.

”Tänne tullaan vapaaehtoisesti ja sitä harrastetaan sitä mitä tänään harrastetaan ja pidetään hauskaa. Jos ei kiinnosta, sä voit tulla sanoo mulle heippa ja sitä sä voit lähteä. Mä en halua, että täällä kukaan murjottaa”. (H2.)

”Viime viikolla mul tuli tost... ala-asteelta niiden IP-kerhot. Oltii sovittu, että he saa tulla sielt...ni sinne pamahti yhtäkkiä 22 lasta lisää mun ryhmän päälle”. (H5.)

Kahdeksasta haastateltavastani kolme oli osallistunut EasySport-koulutuksiin. Koulutuksiin osallistuneista kaikki kolme kokivat koulutusten olleen hyödyllisiä ainakin jollain tasolla. Osa niistä, jotka eivät olleet osallistuneet EasySportin tarjoamiin koulutuksiin, eivät myöskään olleet tietoisia, että tällaista toimintaa oli tarjolla. Koulutusta ei kuitenkaan koettu tarvitsevan lajiohjaamiseen tai ryhmän hallintaan liittyvissä asioissa. Hyödylliseksi koettiin esimerkiksi koulutukset, joissa käsiteltäisiin erilaisiin oppijoihin liittyviä haasteita sekä erilaisuuden kohtaamista. Suurin osa haastateltavista näki koulutukset myönteisessä valossa ja he olivat halukkaita jatkossa osallistumaan EasySportin järjestämiin koulutuksiin. Haastateltavien joukosta löytyi kuitenkin myös niitä ohjaajia, jotka eivät kokeneet ylipäättään koulutuksia tarpeellisina, vaan he luottivat enemmän käytännön työssä tapahtuvaan oppimiseen sekä omaan järjen käyttöön pulmatilanteiden ratkaisuisissa. Usein näillä ohjaajilla koulutustausta oli entuudestaan jo suhteellisen lyhyt. Muutama haastateltava koki, että oli jäänyt EasySport-ryhmässä esiintyvien uudenlaisten haasteiden kanssa yksin ja voisi tarvita toisinaan vertaisohjaajien tukea ja konsultointia. Jatkokehittelyyn liittyvänä toiveena olikin, että jatkossa

järjestettäisiin kerran kauden aikana EasySport-ohjaajien kesken tapaamisia, joissa voisi tutustua muihin ohjaajiin ja vaihtaa ajatuksia sekä saada mahdollista lisäkoulutusta.

Tutkimustulosten yhteenveto

Seuraavaksi käyn läpi yhteenvedonomaaisesti keskeisimmät tutkimustulokset sekä vastaan empiiristen tulosten pohjalta asettamiini tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen empiiristen tulosten pohjalta voin todeta, että EasySport-ryhmissä lasten osallisuus ja yhdenvertaisuus toteutui, mutta osallisuus ilmeni eri tasoisena eri ryhmissä. Eriarvoisuudellakin oli nähtävissä kahta erilaista ulottuvuutta. EasySport-ryhmissä lasten osallisuus toteutui lasten toiveina ja toiminnan suunnitteluun osallistumisena. Ohjaajien mielestä lasten esittämät toiveet eivät olleet mitään ihmeellisiä ja ne olivat aina suhteellisen helppoja toteuttaa. Tärkeänä pidettiin sitä, että lasten toiveita kuultiin tasapuolisesti ja että lapset kokivat, että heidän toiveitaan toteutettiin itse EasySport-toiminnassa. Lasten toiveisiin liittyen ohjaajat kuitenkin kokivat toisinaan haasteellisena toiveiden tasapuolisen huomioimisen. Yksittäisten toiveiden huomioimisen lisäksi tuli ohjaajan myös huomioida ryhmän yleinen ajatus tai mielipide.

EasySport-toiminnasta oli löydettävissä neljä tyyppiä. Tyypeissä lasten osallisuus näyttäytyi eritasoisena. Vahvimmillaan lasten osallisuus näyttäytyi ”*Ne saa valita mitä ne haluaa tehdä*”- ja ”*Jokaselle jotaki*” -tyypeissä. Niissä esiintyi Horellin kuvaileman osallisuuden pienten tikkaiden kahta korkeinta tasoa, jossa lapset ovat aktiivisia toiminnan suunnittelussa opettajan rinnalla. Opettaja pyrki tekemään itsestään enemmänkin lasten apuopettajan. Vahvan ja keskivahvan osallisuuden ero näyttäytyi ohjaajan roolissa. Keskivahvassa osallisuuden toimintamallissa aikuinen oli vahvemmin mukana itse toiminnassa. Hän teki päätökset siitä, mitä tehdään ja kenen toive milloinkin huomioitiin. Vahvassa osallisuudessa ohjaaja pyrki yhä enemmän olemaan taka-alalla, niin sanottuna tukena ja apuna. Hän oli aktiivisesti läsnä eri ohjaustilanteissa, mutta antoi lapsille työkaluja, jotta he pystyisivät yhä enemmän tekemään päätöksiä sekä harjoituksia yhdessä. Ohjaaja varmisti lasten turvallisuuden ja mahdollisti lasten toiveiden mukaisen toiminnan sekä toi aika ajoin uutta sisältöä leikkien ja pelien muodossa itse toimintaan.

Heikoimmillaan osallisuus näyttäytyi ”*Me niiku levitettäs laji*”- tyyppissä. Siinä lasten osallisuus ylsi Horellin tikkaiden toiselle tasolle. Vahva yhdenvertaisuus toteutui ”*Kaikki juoksee yhen pallon perässä*”- ja ”*Me niiku levitettäs laji*”- tyypeissä. Yhdenvertaisuus oli heikointa ”*Jokaselle jotaki*”- tyyppissä. EasySport-ryhmissä, joissa lasten osallisuus oli heikompa, näyttäytyi lasten rooliksi jääneen vain parin valitseminen sekä valinnat valmiiden tehtävärastien välillä. Tavanomaista näille EasySport-ryhmille oli, että niissä pyrittiin tarkkarajaisemmin opettamaan kulloisenkin seuran edustamaa liikuntalajia. Rajaus tiettyyn lajiin kavensi samalla myös lasten toiveiden skaalaa. Usein lapset toivoivat kaikkea, mistä heille oli jäänyt positiivinen kokemus tai mielikuva ja tästä syystä samat leikit ja pelit alkoivat usein toistua ryhmissä.

EasySport-ryhmien matalakynnyksisyys ja avoimuus nähtiin lasten yhdenvertaisuuden mahdollistajina. Ne edesauttoivat ryhmiin pääsyä ja harrastuksen yhä useammalle lapselle taustasta riippumatta. EasySport-ryhmien avoimesta luonteesta johtuen koettiin niissä esiintyvän seuratoimintaa enemmän lasten käytöspulmia. Lajitaitojen opettamisen sijaan ryhmissä painottui kasvatuksellinen puoli. Lasten yhdenvertaisuus näyttäytyi jokaisessa EasySport-ryhmässä hieman erilaisena. Osa ryhmistä oli täysin maksuttomia ja niihin ei tarvinnut etukäteen ilmoittautua. Usein tämäntyyppiset ryhmät järjestettiin koulujen liikuntasaleissa. Yhdenvertaisuuden näkökannasta tällainen ryhmä tuotti vahvaa yhdenvertaisuutta itse ryhmiin osallistumisessa. Ryhmissä, jotka järjestettiin lähiliikuntapaikoilla, piti usein ennakoilmoittautua ja ryhmät olivat maksullisia, vaikkakin osallistumismaksu oli pieni. Ennakoilmoittautumiset ja harrastuskustannukset voitiin nähdä yhdenvertaisuutta heikentävinä tekijöinä.

Matala kynnyksen näkyi itse ohjauksessa, jossa useinkin edettiin ryhmän heikoimpien mukaan. Toimintaan pystyi osallistumaan ilman ennakoilmoittautumista ja liikuntavarusteiden puuttumisenkaan ei koitunut osallistumisen esteeksi. Matalakynnyksisyys ja maksuttomuus koettiin avaintekijöinä lasten yhdenvertaisuuden toteutumiseksi. Monilapsisissa perheissä lasten halvatkin harrastusmaksut moninkertaistuessaan muodostuivat huomattaviksi summiksi. Samaan aikaan kun ryhmien maksuttomuus nähtiin lapsia yhdenvertaistavana tekijänä, nousi esiin myös kannatusta ryhmien maksullisuudelle. Koettiin, että pienellä maksulla ryhmiin osallistuvien lasten joukosta putoaisivat pois ne, jotka kävisivät ryhmissä pakotettuina. Lisäksi

ajateltiin, että ryhmien maksullisuuden myötä ryhmissä voisi käydä enemmän niitä lapsia, joilla olisi aitoa kiinnostusta ohjattavaa lajia kohtaan.

Itse ohjaustilanteessa lasten yhdenvertaisuus koettiin toisinaan myös huonona asiana. Nähtiin, että lasten yksilöllisten taitotaserojen vuoksi oli tärkeää myös eriyttää toimintaa niin, että siellä olisi aina eri vaihtoehtoja, jotta jokainen voisi suoriutua omalla tasollaan, mutta silti toimia yhdessä. EasySport-toiminnassa keskeistä oli lasten kokema liikunnan ilo. Ohjaajien näkemys oli, että kun ryhmän suunnitellessa yhdessä toiminnan sisältöä mieleisekseen, voivat lapset kokea ryhmän omakseen ja näin sitoutua käymään ryhmissä. Toisinaan, koska lapset saivat päättää mitä tunteilla tekisivät, voi tunnilla tehdä montaa eri leikkiä, peliä tai rataa yhtäaikaisesti, niin että kukin teki sitä mitä oli toivonut. Yhdenvertaisuus toteutui kuitenkin vahvasti silloin, kun koko ryhmä pelasi tai leikki yhdessä. Tällöin säännöt olivat kaikille samat ja niin oli myös tavoite sekä lopputulos. Yhdenvertaisuutta heikensi ajatus siitä, että kohdejoukko nähtiin tärkeämpänä saada pysymään mukana toiminnassa. Toisin sanoen, jos liikuntamyönteiset tai taitavat lapset jättäytyisivät ryhmästä jostain syystä pois, ei menetys ollut niin suuri.

Isot taitotaserot koettiin haastaviksi varsinkin niillä tunneilla, joissa ryhmäkoot olivat suuret ja liikuntasalit pieniä. Osalle ohjaajista taitotaserot eivät näyttäneet haasteina, sillä toiminta oli hyvin omaehtoista sekä eriytettyä, jolloin kaikenlaisten lasten yhdessä liikkuminen oli mahdollista. Ohjaajat kokivat, että EasySport-ryhmiin osallistuminen oli kaikille lapsille avointa ja että aina ollaan pyritty viimeiseen asti etsimään keinoja, joiden avulla kaikki ryhmään pyrkivät voisivat tulla ryhmään ja käydä siinä säännöllisesti. Keinoja monenlaisten liikkujien osallistumisen mahdollistamiselle olivat ohjausresurssien lisääminen ja henkilökohtaisen avustajan kanssa liikkumiseen kannustaminen. Ketään ei käännytetty pois, vaan pyrittiin yhdessä löytämään ratkaisuja niin, että harrastaminen mahdollistui.

Aineistosta nousseet jatkokehittelyideat liittyivät kaikki käytännön toimintoihin, sillä EasySportin taustaideologia koettiin hyväksi ja toimivaksi. Matalakynnyksinen EasySport-toiminta koettiin tarpeelliseksi laajentaa päiväkot-, yläaste- ja lukioikäisiin, jolloin kyettäisiin mahdollisesti paremmin takaamaan liikunnan harrastaminen läpi koko lapsuuden ja nuoruuden.

Lapsuudessa opitun liikunnallisen elämäntavan koettiin muuttuvan aikuisuudessa luontaiseksi tavaksi elää. Uusia linjauksia kaivattiin myös koulujen iltapäiväkerhojen osallistumiselle EasySport-toimintaan.

Ohjaajakoulutukset jakoivat ohjaajat kahteen leiriin. Osalle koulutus näyttäytyi antoisana ja osa ei ollut edes kuullut EasySportin kautta järjestettävistä koulutuksista. Muutama ohjaaja koki hyödyllisenä, jos tulevaisuudessa EasySport-ohjaajat kokoontuisivat vaikka kerran ohjauskaudessa. Tällöin voitaisiin vaihtaa kokemuksia ja jakaa toimintaan liittyviä oppeja, joita kukin oli matkalla oppinut. Joidenkin ohjaajien asenne ylipäättään koulutuksia tai vertaisohjaajien tukea kohtaan oli välinpitämätön. Samaan aikaan kun EasySport-toiminnan mainonnan nähtiin kehittyneen, oli silti edelleen törmätty tilanteisiin, joissa lähialueen kouluilla ei ollut tietoa EasySport-ryhmistä ja niiden toiminnasta. Markkinointiin, joka oli suunnattu kouluille ja koulujen henkilökunnille, toivottiin vielä täsmennystä.

6 POHDINTA

Tässä tutkimuksessa tarkastelin sitä, miten EasySport-hankkeelle asetetut tavoitteet toteutuivat käytännössä. Tutkittavaa aihetta lähestyin EasySport-ryhmiä ohjaavien seuratoimijoiden haastatteluilla, joiden avulla kartoitin heille kertyneitä kokemuksia. Lisäksi selvitin, millaisia erilaisia osallisuuden ja yhteisöllisyyden tyyppisiä EasySport-toiminnassa esiintyy. Viimeisenä tutkimuskohteena oli EasySport-toiminnan jatkokehittämistarpeet. Ohjaajien kokemusten pohjalta voidaan todeta, että lasten osallisuus ja yhdenvertaisuus toteutuivat kaikissa EasySport-ryhmissä, mutta lasten osallisuus ja yhdenvertaisuus näyttäytyivät hieman eri tasoisina eri ryhmissä. Lasten toiveita kuultiin jokaisessa ryhmässä ja matalalla osallistumisen kynnyksellä mahdollistettiin liikuntaharrastus yhä useammalle lapselle. Aineistosta hahmottui neljä erilaista EasySport-ryhmän tyyppiä. Jatkokehittämisen tarpeena pidettiin toiminnan laajentamista. Toimintaa tulisi ohjaajien mielestä laajentaa niin, että matalakynnyksinen EasySport-toiminta aloitettaisiinkin jo päiväkotikäisenä, josta se saumattomasti jatkuisi yläaste- ja jopa lukioikään saakka.

Kaikista haastatteluista nousi esiin ohjaajien mielipiteet siitä, kuinka oikeaa ja tärkeää työtä EasySport on juuri tässä ajassa. Varsinkin toimintaa ohjaavat tavoitteet koettiin erityisen hyvinä, sillä niihin ei nähty tarpeen tehdä muutoksia. Lasten suhteellisen suuri määrä ryhmissä nähtiin myös yhtenä hankkeen onnistumisen mittarina. Tämän uudenlaisen harrasteliikuntatoiminnan, joka näyttäytyi ohjatun ja omaehtoisen liikkumisen välimuotona, koettiin vetävän puoleensa eri taitotason ja taustan omaavia lapsia. Lisäksi toiminnan matalakynnyksisyys mahdollisti osallistumisen yhä useammalle lapselle. Usein EasySport-toimintaa kuvailtiin harrastuksena, jossa lapsilla oli paljon vapauksia. Vapaus näyttäytyi lasten mahdollisuuksina vaikuttaa tuntisisältöön tai olla vaikuttamatta, mutta myös vapautena osallistua toimintaan omalla tavalla ja aktiivisuuden asteella. Vapaus näyttäytyi käytännön toiminnassa toisinaan lasten hengailuna EasySport-ryhmissä ja toisinaan se ilmeni vapautena päättää, kuinka kauan EasySport-tunneilla viihdyttiin. Ryhmistä voitiin lähteä ennen virallisen kerhoajan päättymistä, jos esimerkiksi toiminnan sisältö ei tällä kerralla motivoinut liikkumaan koko tunnin ajan. Toiminnan vapaan luonteen rinnalla nähtiin tärkeänä, että ohjaajan tuli olla se turvallinen aikuinen, joka toiminnallaan varmisti tunnin sujuvuuden ja turvallisuuden.

EasySport-toiminnasta muodostui hyvinkin lasten näköistä toimintaa lapsia osallistamalla, jolloin toiminta koettiin usein mielekkääksi ja enemmän omaksi. Lasten osallisuuden lisäksi liikunnan ilo oli EasySport-toiminnan keskiössä. Nykyistä yhteiskuntaamme oivallisesti kuvaavia termejä ovatkin elämyksellisyys, ennustamattomuus ja impulsiivisuus (vrt Koski 2000). Eichberg (2010) määritteli liikkumisen kolmeksi sosiokulttuuriseksi motiiviksi, jotka olivat kokemus, terveys ja suoritus. Nykyään tämä Eichbergin kehittänyt määritelmä on vakiintunut arkeemme. Hänen määritelmänsä pohjalta myös edistettiin terveysliikunnan käsitteen ja käytäntöjen muodostumista sekä elämysliikunnan ja –pedagogiikan nousua kilpaurheilun suorituslogiikan rinnalle. (Pirnes & Tiihonen 2010.) Viime vuosikymmeninä kunto- ja terveysliikunnan asema on voimistunut. Samalla kuitenkin olemme siirtyneet elämysyhteiskuntaan. Siinä yksilöllisten nautintojen hakeminen on noussut yhä merkittävämmäksi syyksi harrastaa tai olla harrastamatta liikuntaa. Urheilujärjestöt, jotka ovat syntyneet pitkälti suoritusurheilun pohjalta ovat enemmän tai vähemmän muuttaneet toimintaansa terveyden ja elämyksellisyyden suuntaan. (Pirnes & Tiihonen 2010.)

Organisoidussa liikuntatoiminnassa lasten osallisuus oli melko uudenlainen tavoite ja tästä syystä käytännön toimijat ovatkin joutuneet pohtimaan, mitä lasten osallisuus käytännössä tarkoittaa ja miten se liikuntaryhmissä toteutetaan. EasySport-toiminta on liikuntakentällä uudenlaista ja ryhmissä liikkuu hyvinkin erilaisia lapsia, ja toiminnan keskiössä on kilpailun sijasta liikunnan harrastamisesta syntyvä ilo. Uutena ilmiönä matalakynnyksisessä EasySport-toiminnassa näyttäytyi kasvatuksellisten asioiden korostuminen lajitaitojen harjoittelua enemmän itse ohjaustilanteissa. Mielestäni nyt tulisikin pohtia, millaista koulutusta ja lisätukea ohjaajille sekä seuroille tulisi tarjota näiden uusien ilmiöiden edessä, joita matalakynnyksisyys tuo mukanaan. Tärkeää on vielä todeta se, että uskon vakaasti ohjaajien ammattitaitoon liikunta- ja urheilulajien ohjaamisessa, mutta koulutuksen tarpeen näkisinkin enemmänkin kohdistuvan kasvatukseen, monikulttuurisuuteen ja erityisen tuen tarpeeseen. Lisäksi vertaisohjaajien verkostoituminen ja heidän keskinäisen tukiverkoston luominen olisi mielestäni hyödyllistä.

EasySportissa lasten yhdenvertaisuudessa ollaan onnistuttu, sillä ryhmiin on tulijoita. Lisäksi todettiin, että ryhmissä liikkui myös hankkeelle asetettujen tavoitteiden mukaista kohderyhmää. Koen silti, että yhdenvertaisuuden lisäämiseksi voidaan vielä tehdä enemmän. Uskonkin, että EasySport-ryhmien alhaisetkin osallistumismaksut voivat koitua esteiksi vähäosaisille ja

monilapsisille perheille, jolloin hankkeen kohdejoukkoon kuuluvat lapset jäävät toiminnasta syrjään. Lapselle syrjäytyminen omasta vertaisryhmästä voi tutkimusten mukaan aiheuttaa psykologisia ongelmia, kuten heikkoa itsetuntoa, sosiaalisia ja emotionaalisia ongelmia, syrjäänvetäytyvyyttä, aggressiivisuutta ja kiinnostumattomuutta oppimiseen (Laine 2002).

Ohjaajat kokivat, että vaikka EasySport-ryhmissä liikkui paljon tavoiteltua kohdejoukkoa, oli suurin osa osallistujista kuitenkin lapsia, jotka olivat jo entuudestaan liikuntamyönteisiä. Kohdejoukon määrä EasySport-ryhmissä vaihteli paljon alueittain. Sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla pidettävissä EasySport-ryhmissä kohdejoukkoa koettiin olevan enemmän. EasySport-ohjaajat kuitenkin kokivat, että syrjäytyvien riskiryhmään kuuluvien lasten määrittäminen absoluuttisella tarkkuudella oli vaikeaa. Yhtenä selkeänä määrittäjänä pidettiin lasten harrastuneisuutta. Ohjaajien mielestä EasySport-toiminnassa ollaan onnistuttu silloin, kun kohdejoukon lapset innostuvat käymään kerta toisensa jälkeen ryhmissä. Hyvinvointia lapsille nähtiin muodostuvan ryhmiin osallistumisella. Lasten toiveet alkoivat usein näyttäytyä samankaltaisina, jolloin toiminnasta tuli melko yksipuolista. Ohjaajan tehtäväksi nähtiinkin uusien leikkien ja pelien tuominen ryhmiin ja näin ryhmien sisällön monipuolisena pitäminen.

EasySport-toiminta koettiin helpommin lähestyttävänä kuin itse urheilu- ja liikuntaseuratoiminta. Myönteisenä havaintona ohjaajat kokivat, että jokaiselta kaudelta oli aina jokunen EasySport-ryhmän lapsista siirtynyt harrastamaan seuran riveihin. Viikoittaisen liikuntaharrastuksen lisäksi EasySport-toiminta voidaan myös nähdä eräänlaisena valmistavana toimintana, josta halutessaan voi siirtyä seuratoimintaan. Mahdollista siirtymistä seuraan voi vielä helpottaa se, että seuraohjaaja on tullut tutuksi jo EasySport-toiminnan kautta. Toisaalta EasySport voi toimia myös ”tyynänä” kilpailullisesta ja tavoitehakuisesta seuratoiminnasta pudonneille tai keskeyttäneille lapsille. EasySport-toiminta mahdollistaa liikuntaharrastamisen jatkumisen, vaikka tavoitteellinen harjoittelu ja kilpaileminen loppuisikin. Tässä mielessä EasySport näyttäytyy siis minulle kaksisuuntaisena eli sekä lähettäjänä että vastaanottajana. Mielestäni onkin tärkeää, että ryhmiin osallistumista ei rajoiteta myöskään niiltä lapsilta, joilla jo harrastus tai liikunnalliset taidot olivat hyvät. Ryhmien leimautumisen riskiäkin voidaan mielestäni tällä vähentää. Samalla kun toivotaan, että ryhmiin löytäisivät syrjäytymisvaarassa

olevat lapset, halutaan myös estää ryhmien leimautuminen syrjäytymisuhan alla olevien ryhmiksi. Ryhmät halutaan ennen kaikkea säilyttää kaikenlaisten lasten liikuntapaikkoina.

EasySport-hankkeessa kehitelty uudenlainen harrasteliikunnanmalli oli synnyttänyt uusia ilmiöitä ja haasteita harrasteliikunnan kentällä sekä nostanut esiin uudenlaisia kysymyksiä lasten harrasteliikuntaan liittyen. Esimerkiksi ryhmien avoimen luonteen takia osallistujamäärät ja osallistujien ennustettavuus oli haasteellista, mikä osaltaan vaikutti myös ryhmien sisäiseen dynamiikkaan, lasten ryhmäytymiseen sekä häiriökäyttäytymisen lisääntymiseen. Ohjaajat kokivat myös, että EasySport-ryhmissä esiintyi seuratoimintaa enemmän lasten käytöspulmia sekä rajattomuutta, mistä johtuen EasySport-ryhmissä korostui enemmän kasvatuksellisten asioiden harjaannuttaminen kuin itse lajitaitojen opettelu. Näiden ilmiöiden parissa työskentelevien ohjaajien haasteisiin tulisikin mielestäni vastata koulutuksen lisäksi myös ohjaajaresurssin kasvattamisella entisestään. Vaikeissa ja äärimmäisissä pulmatilanteissa, joita ohjaajien mukaan tapahtui kuitenkin vain harvoin, olivat ohjaajat ratkaisseet tilanteen porttikieltomenetelmällä. Porttikiellolla tarkoitettiin sitä, että lapsi ei saisi osallistua seuraavalla viikolla pidettävään ryhmään. Ohjaajien kokemista haastavista tilanteista tulisikin käydä yhä avoimemmin keskustelua. Tulisi myös pohtia sitä, olisiko joissain ryhmissä tarpeellista kerätä myös vanhempien yhteystiedot.

Uudistukset julkishallinnossa toteutetaan usein projektein, jotka ovat lähtökohtaiselta luonteeltaan väliaikaisia ja tilapäisiä (Sjöblom 2007). EasySport on julkishallinnon ja kolmannen sektorin yhteistyössä toteutettu projekti. Projektit voidaan nähdä tapana toimia ja hallita, mutta myös keinona siirtää vastuuta paikallisille toimijoille (Rantala & Sulkunen 2007, 9,69). Kolmannen sektorin paikallistoimintaa on alettu hyödyntämään hyvinvointipalvelujen toteuttajana julkisten palvelujen rinnalla, tehostaen julkisia palveluverkostoja (Helander 1998, 10-15). Kolmannen sektorin kohentunut yhteiskunnallinen rooli nähtiin yhtenä kanavana ehkäistä syrjäytymistä (Rönberg 1998). Tutkimustulokset antavat aiheutta esittää, että projektiluonteisuudesta tulisi siirtyä yhä enemmän pitkäkestoisiin toimenpiteisiin, sillä projektit ovat aina vain tilapäisiä. Jatkuvuutta siis tarvitaan, että hyvinvointivaikutukset ovat kauaskantoisempia ja mahdollisesti myös tehokkaampia.

Projektien vaikutuksia kuvaillaan usein hyvin pistemäisinä. Tällä tarkoitetaan, että projekteilla aikaan saatu tulos on hyvin paikallista. Tulosten antamien hyötyjen laajentamiseen edellytettäisiin itse toiminnan laajenemista, joka taas vaatisi aikaa ja pitkäkestoisuutta. Lisäksi projektien rahoituksissa on usein nähtävillä myös ristivetoa siitä, suunnataanko rahaa huippu-urheiluun vai massojen harrastamiseen. (Ilmonen 2004.) EasySport-hankkeen vakiinnuttaminen osaksi Helsingin kaupungin omaa toimintaa vuonna 2014 oli mielestäni myös yksi merkittävä osoitus siitä, että toiminta nähtiin myös julkishallinnon tasolla merkittäväksi. EasySport-toiminnan jatkuminen sekä samansuuntaisten projektien ja toimenpiteiden syntyminen myös muille paikkakunnille on mielestäni yhteiskunnallisesti hyvin merkittävää. Uskonkin, että liikunnalla saatua hyvinvointia voidaankin saada näin yhä laajemmin koko Suomeen.

Kansalaistoimintaan sitoutuminen on ajan kuluessa selvästi muuttunut. Yhteen toimintaan sitoutumista vähentää nykypäivänä lisääntynyt kiire, elämyksellisyyden vaatimukset sekä vaihtuvat mielenkiinnon kohteet. Perinteisen yhdistystoiminnan ylläpito edellyttäisi nykyajalle yhä vieraampaa sitkeyttä ja paneutumista. Vaikuttamisen nähdään yksilöityvän ja näin ollen tarjontaa tulisi monipuolistaa ja osallistumisen kynnystä madaltaa. Samaan aikaan odotetaan, että kolmas sektori ottaisi hoitaakseen yhä suuremman osan yhteiskunnan palveluista. (Seppo 2013, 13-14.) Kolmannen sektorin toiminta on nykyään hyvin järjestäytyntä. Se ottaa vastaan tehtäviä julkiselta hallinnolta, joka sitten ohjaa itse toimintaa. Huoleksi onkin noussut kansalaistoiminnan aatteellisten arvopohjien ja jäsenten etujen ajamisen ylläpitäminen, mikä on toiminnan alkuperäinen tarkoitus. (Seppo 2013, 19.)

EasySport-toiminnassa mukana olevilta kolmannen sektorin toimijoilta odotetaan laadukkaan toiminnan järjestämisen lisäksi myös aktiivisuutta perehtyä EasySport-toiminnan ideologiaan sekä aktiivista osallistumista koulutuksiin. Yhteistyössä olevien seurojen ideologioiden tuli jossain määrin olla EasySport-toiminnan tavoitteiden suuntaisia, jotta yhteistyö nähtiin molemmin puolin mielekkäänä aloittaa. Hybridisaatio on näyttäytynyt EasySport-yhteistyötä tekevissä urheilu- ja liikuntaseuroissa palkallisten työntekijöiden määrällisenä lisääntymisenä. Toisaalta mielestäni EasySport-toiminta itsessään on hybridi, sillä siinä on elementtejä sekä ohjatusta että omaehtoisesta liikunnasta.

Yksinäisyys on tunne, joka heikentää monen lapsen ja nuoren elämänlaatua. Noin joka viides lapsi ja nuori kokee yksinäisyyttä tutkimusten mukaan. Yksinäisyyden on todettu alentavan lapsen ja nuoren itseluottamusta sekä lisäävän riskiä tunne-elämän ongelmille. Tunne-elämän ongelmiin kuuluvat masennus, ahdistuneisuus ja käytöshäiriöt. Suureksi syrjäytymisriskiksi yksinäisyys muodostuu silloin, kun lapsuudessa on koettu pitkäaikaista yksinäisyyttä ja se jatkuu vielä nuoruudessakin. (Junttila 2015.) Lapsen lähiympäristöltä saatu riittämätön turvan ja yhteenkuuluvuuden tunne voi myös lisätä yksinäisyyttä. (Mikkola & Nivalainen 2009, 15.) EasySport-toiminnan nähtiin helpottavan lasten yksinäisyyttä ja lisäävän mahdollisuuksia uusiin kaverisuhteisiin sekä lähentävän jo olemassa olevia ystävyksiä.

Tutkimukseni käsitteli tärkeitä ja ajankohtaisia teemoja, kuten lasten syrjäytymistä, yksinäisyyttä, eriarvoisuutta, osallisuutta ja ennaltaehkäisyä (Horelli 1994; Junttila 2015; Laine ym. 2010; Melin & Blom 2011; Vehviläinen 2006). Tutkimuksessani kuvaillaan uudenlaisen ja erilaisen liikuntakulttuurin piirteitä sekä sen mukana syntyviä ilmiöitä, jotka heijastelevat tälle ajalle tyypillistä henkeä. Tutkimuksessani viitekehystenä käytetyssä toiminnan teoriassa muutos nähdään vakiona tilana. Toiminnalta edellytetään jatkuvaa kehittämistä ja muutosherkkyttä. Muutosherkkyys edellyttää toiminnan tekijöiltä ja yhteisöltä avoimuutta muutokselle ja kehitykselle sekä jatkuvalla itsearvioinnilla. EasySport-toiminnan haasteeksi saattaa nousta liikuntakulttuurille tyypillisten toimintamallien kyseenalaistaminen ja uudelleen arviointi.

Tutkimuksessani koen onnistuneeni siinä, että löysin suhteellisen helposti haastateltavat, joita alkujaan tavoittelinkin. Lisäksi kykenin määrittelemään tutkimukseni pääkäsitteet, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden, onnistuneesti sekä tuomaan ne hyvin haastattelukysymyksissä käytännön tasolle. Onnistumisia tutkimuksessani olivat myös EasySport-ryhmien tyypittely sekä temahaastattelu menetelmänä. Minulle oli tärkeää saada tuoda tutkimuksessani ilmi ohjaajien kokemusten kautta kentällä toteutuvaa toimintaa. Suurena saavutuksena koin myös sen, että pystyin pysymään graduseminaarissa asetetuissa aikatavoitteissa ja saattamaan tutkimustyöni maaliin, haastavista olosuhteista huolimatta. Jos nyt aloittaisin työni alusta, parantelin temahaastattelurunkoani ja haastattelin tutkimuksessani myös ryhmissä liikkuvia lapsia. Lisäksi kävisin juuri ennen tutkimuksen aloittamista tiedonhankintakursseilla uudestaan sekä

palauttelisin mieleen myös tutkimuksen tekoon ja metodeihin liittyvät asiat. Pyrkisin myös varaamaan enemmän aikaa lähdemateriaalien lukemiselle ja etsimiselle.

Tätä tutkimustani voisi syventää tai jatkaa sillä, että lasten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden kokemuksia lähdetäisiinkin tutkimaan nyt suoraan lapsia haastattelemalla. Näin saataisiin selville, miten lapset kokevat ryhmässä toteutettavan osallisuuden ja yhdenvertaisuuden. Lisäksi lasten kokemuksia voisi verrata tässä tutkimuksessa selvitettyihin ohjaajien kokemuksiin. Olisi mielenkiintoista myös tietää, millaista pääomaa EasySport-toiminta tuottaa sen ryhmiin osallistuville lapsille. Näkisin myös tärkeänä, että EasySport-toiminnan vaikuttavuutta arvioitaisiin, vaikkakin hyvinvointivaikutusten arviointi yksistään liikunnan vaikuttavuuden osalta on mielestäni äärimmäisen haastavaa. EasySport-toimintaa voisi lähteä tutkimaan myös siitä näkökulmasta, että siirtääkö julkinen sektori liikaa tehtäviään ja vastuutaan kolmannelle sektorille. Vaaditaanko kolmannelta sektorilta ja sen toimijoilta liikaa, varsinkin kun toiminta pohjautuu pitkälti vapaaehtoisuuteen?

LÄHTEET

Aira, T., Hämylä, R., Kannas, M., Aula M. K. & Harju-Kivinen, R. 2014. Lasten hyvinvoinnin tila kansallisten indikaattoreiden kuvaamana. Taustaraportti. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2014:4. Viitattu 30.12.2018 http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/03/lasten_hyvinvoinnin_tila.pdf

Aira, T., Kannas, L., Tynjälä, J., Villberg, J. & Kokko, S. 2013. Miksi murrosikäinen luopuu liikunnasta: Liikunta-aktiivisuuden väheneminen murrosiässä. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:3. Viitattu 12.12.2018 <http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/252/murrosika.pdf>

Allardt, E. 1993. Having, Loving, Being: An alternative to Swedish Model of Welfare Research. Teoksessa M. Nussbaum & A. Sen (toim.) The Quality of Life. Oxford: Clarendon Press. 88-91.

Aluehallintovirasto 2014. Aluehallintovirastojen keskeiset arviot peruspalvelujen tilasta 2013. Aluehallintovirastojen suorittama toimialansa peruspalvelujen arviointi. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston julkaisuja 14/2014. Viitattu 1.2.2017 <https://www.avi.fi/documents/10191/1056378/Aluehallintovirastojen+keskeiset+arviot+pe%20Oruspalvelujen+tilasta+2013/8f3ce5bb-147f-4f30-b8b1-44c353d53385>

Antikainen, A., Rinne, R. & Koski, L. 2013. Kasvatussosiologia. PS-kustannus: Juva.

Bardy, M. & Heino, T. 2013. Katsaus lastensuojelun toimintaympäristöihin: paniikista toivoon ja näköalat auki. Teoksessa M. Bardy (toim.) Lastensuojelun ytimissä. 4. uudistettu painos. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Tampere: Juvenes Paino, 15-17.

Billis, D. (toim.) 2010. Hybrid organizations and the third sector. Challenges for practice, theory and policy. London: Palgrave MacMillan, 3.

Bodker, S 1987. Through the interface: A human activity approach to user interface design. Hillsdale, NJ, Lawrence Erlbaum. Viitattu 12.12.2018 [file:///C:/Users/otto/Downloads/Through the Interface A Human Activity Approach to.pdf](file:///C:/Users/otto/Downloads/Through%20the%20Interface%20A%20Human%20Activity%20Approach%20to.pdf)

Boiché, J.C.S. & Sarrazin, P.G. 2009. Proximal and distal factors associated with dropout versus maintained participation in organized sport. *Journal of Sport Science and Medicine* 8 (1), 9-16.

Bourdieu, P. 1986. The forms of capital. Teoksessa J. Richardson (toim.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Greenwood: New York. 241-258.

Butcher, J., Lindner, K.J. & Johns, D.P. 2002. Withdrawal from Competitive Youth Sport: A Retrospective Ten-year Study. *Journal of Sport Behavior* 25, 145-163. Viitattu 12.12.2018 <http://static1.1.sqspcdn.com/static/f/1109123/24906774/1400507345587/Withdrawal+from+Competitive+Youth+Sport.pdf?token=5hQ0gpDpIVwZezKC8ZKzCzlgNc8%3D>

Crane, J & Temple, V. 2015. A systematic review of dropout from organized sport among children and youth. *European Physical Education Review* 21 (1), 114-131. Viitattu 1.1.2019 https://www.researchgate.net/publication/273289197_A_systematic_review_of_dropout_from_organized_sport_among_children_and_youth

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino: Tampere.

Ellis Paine, A., Ockenden, A. & Stuart, J. 2010. Volunteers in hybrid organizations: A marginalized majority? Teoksessa D. Billis (toim.) 2010. *Hybrid Organizations and the Third Sector. Challenges for Practice, Theory and Policy*. Palgrave Macmillan, 93-113.

Engeström, Y. 1987. *Learning by expanding. An activity- theoretical approach to developmental research*. Helsinki. Oriental-Konsulting Ltd.

García Calvo, T., Cervelló, E., Jiménez, R., Iglesias, D & Moreno Murcia, J.A. 2010. Using Self-Determination Theory to Explain Sport Persistence and Dropout in Adolescent Athletes. *The Spanish Journal of Psychology* 13 (2), 667-682. Viitattu 1.1.2019 http://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2010_CalvoCervello_SJP.pdf

Gretschel, A. & Kiilakoski, T. 2012. *Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa*. Helsinki: Hakapaino.

Hakamäki, M., Jaako, J., Kankaanpää, A., Kantomaa, M., Kämppi, K., Rajala, K., Tammelin, T., Puronaho K., Karvinen, J., Laht R., Finni, J. & Humisto, P. (toim.) Lahti, R. 2014. Mikä maksaa? Valtion liikuntaneuvosto julkaisu 2014:2, 8-9. Viitattu 12.12.2018 http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/290/www_Sosioekonominen_taista_ja_lasten_liikunta_2_103.pdf

Haltsonen, T. 2014. EasySport –palloilukerhot syrjäytymisen ehkäisijänä. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Pro gradu –tutkielma. Viitattu 24.7.2018. [https://www.wau-ry.fi/wp-content/uploads/2016/08/easysport -palloilukerhot_syrjaytymisen_ehkaisijana_tytti_haltsonen_gradu_2014.pdf](https://www.wau-ry.fi/wp-content/uploads/2016/08/easysport_-_palloilukerhot_syrjaytymisen_ehkaisijana_tytti_haltsonen_gradu_2014.pdf)

Harju, A. 2008. *Barns vardag med knapp ekonomi. En studie om barns erfarenheter och strategier*. Acta Vexionensia no 137/2008. Vaxsjö University Press.

Heikkala, J. 2000. Kansalaistoiminnan suuri linja. Teoksessa H. Itkonen, J. Heikkala, K. Ilmanen & P. Koski (toim.) *Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot*. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 152. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 120.

Heikkala, J. & Koski, P. 2000. Kansalaistoiminnan suuri linja. Teoksessa H. Itkonen, J. Heikkala, K. Ilmanen & P. Koski (toim.) *Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot*. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 152. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 108-109.

Helander, V. 1998. Kolmas sektori. Käsitteistä, ulottuvuuksista ja tulkinnoista. Saarijärvi: Gummerus

Helsingin kaupunki. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (LASU) 2009–2012. Viitattu 1.6.2018

<https://dev.hel.fi/paatokset/media/att/43/43bbe958045179e26364804854457832c42e54bc.pdf>

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirvensalo, M., Jaakkola, T., Sääkslahti, A. & Lintunen, T. 2016. Koettu liikunnallinen pätevyys ja koetut esteet. Teoksessa S. Kokko & A. Mehtälä (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:4, 36-40.

Horelli, L. 1994. Lasten näköinen elinympäristö. Kokemuksia yhdyskuntasuunnittelun, ympäristökasvatuksen ja ehkäisevän sosiaalipolitiikan välisestä yhteistyöstä Kiteen Rantalan ala-asteella. Helsinki: Painatuskeskus Oy.

Husu, P., Paronen, O., Suni, J. & Vasankari, T. 2010. Suomalaisten fyysinen aktiivisuus ja kunto 2010. Terveyttä edistävän liikunnan nykytila ja muutokset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:15.

Ilmanen, K. 2015. Liikuntapalvelujen muutos 1800-luvun lopulta 2000-luvulle. Teoksessa H. Itkonen & A. Laine (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylä: Yliopistopaino, 30-33.

Itkonen, H. 2000. Kansalaistoiminnan suuri linja. Teoksessa H. Itkonen, J. Heikkala, K. Ilmanen & P. Koski (toim.) Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 152. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 11-24.

Itkonen, H. & Kauravaara, K. 2015. Kohti liikkumisen muutosta. Teoksessa H. Itkonen & K. Kauravaara (toim.) Liikunta kansalaisten elämän kulussa. Tulkintoja liikkumisesta ja liikunnan edistämisestä. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisu 296. Jyväskylä: Grano Oy, 10, 186, 197-199.

Jokinen, K. & Saaristo, K. 2006. Suomalainen yhteiskunta. WSOY: Oppimateriaalit oy

Junttila, N. 2015. Kavereita nolla: lasten ja nuorten yksinäisyys. Tammi. Helsinki.

Kakko, N., Soini, T. & Hietanen, M. 2016. EasySport- liikuntaryhmien kysely. Helsingin kaupunki.

Kaptelinin, V. & Nardin, B. 1997. Activity Theory: basic concepts and applications. New York.

Kaptelinin, V., Nardin, B. & Macualy, C. 1999. The activity Checklist: a tool for representing the "space" of context. Interactions July-August 6 (4), 27-39. Viitattu 12.12.2018 <https://pdfs.semanticscholar.org/13d7/4353340bf3cb969e2b70fad5048e8a9964af.pdf>

Kokkonen, J. 2013. Liikuntaa hyvinvointivaltiossa. Suomalaisen liikuntakulttuurin lähihistoria. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Kooiman, J. 2000. Societal Governance: Levels, models, and Orders of Social-political Interaction. Teoksessa J. Pierre (toim.) Debating Governance. Authority, Steering and Democracy. Oxford University Press, New York, 150.

Koski, P. 2000. Kansalaistoiminnan suuri linja. Teoksessa H. Itkonen, J. Heikkala, K. Ilmanen & P. Koski (toim.) Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 152. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura ry, 41,44,137.

Koski, P. 2006. Merkitysten ristiaallokossa – Suhde terveyteen, alkoholiin ja liikuntaan rakentuu sosiaalisissa maailmoissa. Teoksessa A. Puronen (toim.) Terveystaju: nuoret, politiikka ja käytäntö. Tampere: Nuorisotutkimusverkosto, 24.

Kotkavirta, J. 2004. Urheilun moraali ja etiikka. Teoksessa K. Ilmanen (toim.) Pelit ja kentät. Kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Tampere: Domus Offset, 37.

Kuutti, K. 1995. Activity Theory as a potential frame work for human computer interaction research. In Nardin, B., Ed. Context and Consciousness: Activity Theory and human computer interaction. Cambridge, AM, MIT Press, 17-44.

Kärkkäinen, P. 1992. Kisailusta urheiluksi. Teoksessa T. Pyykkönen (toim.) Suomi uskoi urheiluun. Helsinki: Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 131, 19.

Kärkkäinen, P. 1992. Voimainkoetuksia ja kisailuja. Teoksessa T. Pyykkönen (toim.) Suomi uskoi urheiluun. Helsinki: Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 131, 155-166.

Laakso, N. 2009. Lasten ja nuorten liikuntaohjelma vaikuttaa, liikuttaa ja puhuttaa. Opetusministeriön ja Nuori Suomi ry:n näkemyksiä ja arvioita Lasten ja nuorten liikuntaohjelmasta nuorten liikuntaohjelmasta. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 222.

Laine, K. 2002. Vertaisryhmä ja syrjäytyminen. Teoksessa K. Laine & M. Neitola (toim.) Lasten syrjäytyminen päiväkodin vertaisryhmästä. Suomen Kasvatustieteellinen Seura, 15-20.

Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikonen, P. 2010. Mitä on syrjäytymisen vastainen työ? Teoksessa T. Laine, S. Hyväri & P. Vuokila- Oikonen (toim.), Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi, 3-6, 9-25.

Lehto, M. 2017. Miksi hanke ei onnistunut - vai onnistuiko se? Kunnallisalan kehittämissäätien, julkaisu 3. Viitattu 8.8.2018 <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2017/05/miksi-hanke-ei-onnistunut-003.pdf>

Lehtonen, K. 2012. Nuorten harrasteliikunnan kehittäminen 1999-2011. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2012:2. Yhteisjulkaisu LIKES-tutkimuskeskuksen kanssa.

Leontjev, A. 1977. Toiminta, tietoisuus, persoonallisuus. Kuopio. Savon sana, 4-11.

Maijala, H. & Pasanen, S. 2015. Matalan kynnyksen liikunnallinen iltapäivätoiminta – EasySport-hankkeen toteutuminen ja kehittäminen vuosina 2010-2013. LIKES. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 300. Viitattu 16.6.2017 <https://www.likes.fi/filebank/1693-Easysport2015.pdf>

Melin, H. & Blom, R. 2011. Yhteiskunnallinen eriarvoisuus. Teoksessa A. Oksanen & M. Salonen (toim.) Toiminnallisia loukkuja: hyvinvointi ja eriarvoisuus yhteiskunnassa. Tampere: Tampere University Press, 195-200. Viitattu 1.8.2018 http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66224/yhteiskunnallinen_eri-arvoisuus_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään – näkökulmia 2010- luvun varhaiskasvatukseen. Vantaa: Pedatieto.

Mononen, K., Blomqvist, M., Koski, P & Kokko, S. 2016. Urheilu ja seuraharrastaminen. Teoksessa S. Kokko & A. Mehtälä (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:4, 27-35. Viitattu 30.12.2018 http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/438/LIITU_2016.pdf

Mäkinen, J. (toim.) 2012. Liikuntajärjestöjen toimialaselvitys – Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2012:6, 10. Viitattu 12.12.2018 <http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/98/Jarjestoraportti.pdf>

Möttönen & Niemelä 2005. Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot. Otavan kirjapaino oy, Keuruu 2005

Nivala, E. 2009. Lapsen kokonaisvaltainen osallisuus-seminaari. Helsinki 5.3.2009.

Nousiainen, K. 2012. Käsitteellisiä välineitä tasa-arvon erittelyyn. Teoksessa J. Kantola, K. Nousiainen & M. Saari (toim.) Tasa-arvo toisin nähtynä. Oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen. Helsinki: Gaudeamus, 32.

Paavola, S. 2004. Liikunnan päätöksenteon eettisiä lähtökohtia. Teoksessa K. Ilmanen (toim.) Pelit ja kentät. Kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Tampere: Domus Offset, 85-93.

Palomäki S., Huotari P. & Kokko S. 2017. Vanhempien ja kavereiden tuen yhteys nuoruusiän fyysiseen aktiivisuuteen. Liikunta & Tiede 54 (2-3), 83-90. Viitattu 12.12.2018 <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/54836/palomakihuotarikokkovanhempien.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Peltomaa, H. 2015. Stressi, palautuminen ja hyvinvointi: Ihmisen mahdollisuudet vaikuttaa kehon- ja mielentilaan. Vantaa: Hansaprint

Peters, B. & Jon Pierre 2004. Multi-level Governance and Democracy: A Faustian Bargain? Teoksessa I. Bache & M. Flinders (toim.): Multi-level Governance. Oxford University Press, Oxford, 88-89.

Pirnes, E. & Tiihonen, A. 2010. Hyvinvointia liikunnasta. Käsitteiden, kokemusten ja vastuiden uusia tulkintoja. Kasvatus & aika (4), 204-206. Viitattu 16.6.2017. <http://elektra.helsinki.fi/oa/1797-2299/4/2/hyvinvoi.pdf>

Puronaho, K. 2014. Drop-out vai throw-out?: Tutkimus lasten ja nuorten liikuntaharrastusten kustannuksista. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:5. Viitattu 12.12.2018 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75232/okm5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Raina, L. & Haapaniemi, R. 2005. Yksilöt yhdessä. Kasvatus ja persoonan laadut. Helsinki: Arator.

Rantala, K. & Sulkunen, P. 2007. Projektiyhdistyksen kääntöpuolia. 2. painos.

Rantala, M. 2014. Sata vuotta toistoa. Liikunnan asemointi ja argumentointi suomalaisessa liikuntapolitiikassa vuosina 1909-2013. Likes-tutkimuskeskus. Jyväskylä: Kopijyvä Oy

Roos, J. 1987. Suomalainen elämä. Tutkimus tavallisten suomalaisten elämäkerroista. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuus seuran toimituksia 454.

Ruusuvirat, M. 2015. Luottamuksesta kontrolliin, estetiikasta markkinaorientaatioon: markkinaistuminen julkisen sektorin ja kulttuurialan kolmannen sektorin suhteessa. Viitattu 30.12.2018

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/51278/ky20151artruusuvirta.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Rönberg, L. 1998. Hyvinvointi ja kolmas sektori. Teoksessa P. Kinnunen & R. Laitinen (toim.) Näkymätön kolmas sektori. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 10-11.

Saaranen-Kauppinen, A. Rovio, E., Wallin, A. & Eskola, J. 2011. ”Kaino löysi parin, mutta jatkaa liikunnan harrastamista edelleen” –Sosiaaliset suhteet ja liikunta-aktiivisuus. Liikunta & Tiede 48, 18–23. Viitattu 1.1.2019

https://www.researchgate.net/publication/290434726_KAINO_LOYSI_PARIN_MUTTA_JA_TKAA_LIIKUNNAN_HARRASTAMISTA_EDELLEEN_-_SOSIAALISET_SUHTEET_JA_LIIKUNTA-AKTIIVISUUS

Sanaksenaho, S. 2006. Eriarvoisuus ja luottamus 2000-luvun taitteen Suomessa. Bourdieulainen näkökulma. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research. Viitattu 20.8.2018.

https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13372/9513925684.pdf?sequence=1&origin=publication_detail

Sbarcea, K. & Martins, R. 2003. The Temporary Knowledge Organization: An Enrichment of the Traditional Organizational Project Management Paradigm. Teoksessa M. Rao (toim.) Leading with Knowledge. Tata Mcgraw-Hill, New Delhi.

Seppo, M. 2013. Kansalaisyhteiskunta nyt. Selvitys suomalaisen kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksistä, tilasta ja asemasta. Viitattu 26.12.2018 https://jarjestohautomo-fi-bin.directo.fi/@Bin/8a686c8a573ce1bd58386566d0788c7d/1545606953/application/pdf/523497/Kansalaisyhteiskunta_Nyt.pdf

Simula, M. 2012. The cultural representations of outdoor activities in the nature. A discourse analysis of the interviews dealing with outdoor activities in the nature of the Finns. University of Jyväskylä. Studies in sports, physical education and health 182.

Sjöblom, S. 2007. Kohti projektoitunutta julkishallintoa. Teoksessa K. Rantala & P. Sulkunen (toim.) Projektiyhteiskunnan käänköpuolia. 2. painos. Gaudeamus, Helsinki, 74.

Soini, T. 2010. Liikuntavälineiden tilauslista liikuntavälinekauppa Tevellasta sekä koulutusaineisto. Helsingin liikuntavirasto. Moniste.

Soini, T. 2013. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaiset liikuntahankkeet Helsingissä 2010-2012. EasySport- toiminta ja Fun Action. Helsingin liikuntavirasto. Loppuraportti.

Sosiaali ja terveysministeriö 2013. Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2013:10

Therborn, G. 2014. Eriarvoisuus tappaa. Suom. T. Henttonen. Tampere: Vastapaino.

Tiirikainen, M & Konu, A. 2013. Miksi murrosikäinen luopuu liikunnasta: Miksi lapset ja nuoret katoavat liikunta- ja urheiluseuroista murrosiässä? Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2013:3. Viitattu 12.12.2018 <http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/252/murrosika.pdf>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Uusitalo, H. 1991. Tiede, tutkimus ja tutkielma: Johdatus tutkielman maailmaan. Porvoo: WSOY.

Valtioneuvoston kanslia. 2018. Eriarvoisuutta käsittelevän työryhmän loppuraportti. Viitattu 30.12.2018 <https://valtioneuvosto.fi/documents/10616/334456/eriarvoraportti-21032018/fd6f37c6-04d9-44db-99bb-53d54ef1ad1f>

Vehmas, H. 2015. Liikunnan ja urheilun harrastaminen. Teoksessa Itkonen, H. & Laine, A. (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylä: Yliopistopaino, 185, 197-199.

Vehviläinen, J. 2006. Nuorten osallisuushankkeen hyvät käytännöt. Helsinki: Hakapaino Oy. Viitattu 12.12.2018 http://oph.fi/download/47244_osallisuushanke1.pdf

Vygotsky, L. 1981. Problems of the Development of the mind. Moscow: Progress Publishers.

Weber, M. 1978. Economy and society: an outline of interpretive sociology. Vol. 1. Berkeley and Los Angeles, California: University of California press.

Yhdistyneet Kansakunnat. 1989. Lapsen oikeuksien sopimus. Viitattu 1.8.2018 <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan>

LIITTEET

Liite 1

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Miten EasySport-hanke on toteutunut?
2. Miten ohjaajat arvioivat tavoitteiden toteutumista?

TEEMA 1

Lasten osallisuus ja yhteisöllisyys ryhmässä.

1. Miten kuvailisit EasySport-ryhmien ohjaamista verrattuna muihin ohjaamiisi lasten liikuntaryhmiin? (Esimerkiksi liittyen osallistujien sitoutumiseen, taitotasoihin, ryhmäkokoon, pitkäjänteisyyteen, vanhempien mukana oloon, lajilähtöiseen harjoitteluun ym.)
2. Onko EasySport-ryhmään osallistuvilla lapsilla mahdollisuus vaikuttaa tai päättää liikuntatunnin sisällöstä? Kuinka suuri osa tunnista on lasten toiveita ja kuinka paljon päättää ohjaaja (pyydä arvio prosenttiluvuin)?
3. Miten toteutat ja huomioit lasten toiveita? Onko se helppoa/vaikeaa? Miksi?
4. Jos ulkopuolinen toimintaa tarkemmin tuntematon ihminen seuraisi EasySport-tuntiasi sivusta, miten hän kuvailisi näkemäänsä? (*Tämä tarkennus vain tarvittaessa – Näyttäytyykö toiminta ohjattuna/omaehtoisena/näiden välimaastolta, monipuoliselta/yksipuoliselta, liikunnanilo synnyttävänä/passiiviselta, ystävyysuhteita tukevana/kiusaamista mahdollistavana, yhdenvertaisuus/eriarvoisuus*)
5. Onko ohjaamiesi EasySport-ryhmien nimeä muutettu lajiryhmästä yleisryhmäksi? Miksi?

TEEMA 2

Lasten yhdenvertaisuus - matalakynnyksisyys ja kaikille avoin toiminta.

6. Onko ryhmässäsi joskus ollut joku, joka ei ole saanut tai voinut osallistua ryhmään? Miksi?
7. Miten EasySport-liikuntaryhmien avoin luonne vaikuttaa ohjaustilanteissa ryhmäytymiseen ja ryhmän ohjaamiseen?
8. Minkälaisia haasteita tai vahvuuksia olet kokenut eri taitotason ja taustan omaavien lasten ohjaamisessa?
9. Oletko joskus törmännyt pulmiin ohjaustilanteissa? (Nämä esimerkit otan vain tarvittaessa käyttöön: häiriökäytös, väkivalta, kiusaaminen, syrjiminen, taitotasoerot, levottomuus, rajattomuus, liikuntakulttuurin tuntemattomuus, epäsäännöllinen osallistuminen, auktoriteettiongelmat, ohjaajan sukupuoli)
10. Minkälaisia keinoja olet käyttänyt, jotta pulmallisista tilanteista ollaan selvitty?

TEEMA 3

Ohjaajakoulutukset ja perehdytys

11. Miten sinut perehdytettiin EasySport-toimintaan?
12. Oletko osallistunut EasySport-koulutuksiin? Mihin ja kuinka moneen?
13. Onko koulutuksesta ollut hyötyä käytännön työhösi?
14. Mistä muusta olet saanut apua ja tukea ryhmiesi ohjaukseen?
15. Koetko tarvitsevasi lisää koulutusta tai vertaistukea työssäsi? Minkälaista koulutusta?

TEEMA 4

EasySport-toiminnan tarkastelu

16. Miten EasySport-toiminta on mielestäsi tavoittanut (tavoitteiden pohjalta asetettua) kohdejoukkoa?
17. Ovatko ryhmät olleet täynnä? Kuinka moni heistä mielestäsi kuuluu EasySportin tavoittelamaan kohderyhmään (prosentteina)?
18. Ovatko EasySportille asetetut tavoitteet mielestäsi hyviä ja realistisia?
19. Miten mielestäsi tavoitteet toteutuvat käytännössä?
20. Miten asetettuja tavoitteita ja toimintaa tulisi jatkossa muokata?

PERUSTIEDOT!

1. (Nimi), ikä, sukupuoli?
2. Ammatti?

3. Koulutus?
4. Alan kokemus?
5. Seura, yhdistys/järjestö tai jokin muu, minkä kautta toimit ohjaajana EasySportissa?
6. Kauanko olet toiminut kyseisessä seurassa?
7. Oletko seurassa työntekijänä vai vapaaehtoisena? (täysipäiväinen, osa-aikainen vai joku muu)
8. Mitä ryhmää/ryhmiä ohjaat EasySportissa?
9. Kauanko olet ohjannut EasySporttia?
10. Kuvaile ohjaamiasi ryhmiä?